

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 27.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

8 ΜΑΪΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὸ ἐπασχολοῦν τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν καὶ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ζήτημα τῶν νέων πρὸς τοὺς Βουλγάρους παραχωρήσεων διατελεῖ πάντοτε ἐν τῷ αὐτῷ περιπέτου σημείῳ. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς ἀπαντήσεως τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργοῦ Ριζᾶ πασᾶ, δηλοῦντος πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις συνέστησε μὲν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ σχήματος τοῦ βουλγαρικοῦ κλήρου, δὲν δύναται ὡς καὶ ἐμπράκτως νὰ ἐπιβάλῃ αὐτήν, συνδιασχεψαμένη αὐθις καὶ ἐπανεληλυμμένως μετὰ τῶν δύο τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων, παρέστησεν ἐγγράφως πρὸς τὴν Α. Ἐξ. τὸν ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργὸν ὅτι, ἐπειδὴ τὰ πρὸς τοὺς βουλγάρους ἀρχιερεῖς δοθέντα βεράτια δὲν περιέχουσι τὴν λέξιν ὀρθόδοξος καὶ ὅτι ἐπανεληλυμμένως τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος τοῦ βουλγαρικοῦ κλήρου τῇ λεγομένῃ Ἐξαρχία συνέστησε πρὸς διάκρισιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἐπειδὴ, ἐνῶς τὸ Πατριαρχεῖον οὐδέποτε ἐπαύσατο ἀπαιτοῦν τὴν πλήρη ἐκτέλεσιν τῶν δικαίων αἰτήσεων αὐτοῦ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ἴτοι τὸν ἐν τοῖς αὐτοκρατορικοῖς βερατίοις χαρακτηρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν οἱ Βούλγαροι ἀνήκουσι, καὶ τὴν εἰς αὐτοὺς ἐπιβολὴν τῆς ἀλλαγῆς τοῦ σχήματος, καθάπερ καὶ ἐσχάτως ἡ Α. Θ. Π. ἀπέστησε διὰ τακτικῶν αὐτῆς, προκλήθεις ἐκ τῆς περὶ ἐκδόσεως βερατίων ἀπροσδοκίτου εἰδήσεως, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα καὶ μετὰ βαρυτάτης λύπης ἔλαβε τὸν ἀπαντητικὸν τεσκερὲν τῆς Α. Ἐξ., δι' οὗ αὐτὴ λέγει ὅτι ἡ αὐτοκρ. κυβέρνησις ἐπέτρεψεν ἐσχάτως τὸν διορισμὸν δύο βουλγάρων μπτροπολιτῶν, δὲν θὰ εἶνε δὲ δυνατόν νὰ ληφθῶσιν ἐμπράκτως μέτρα ὅπως ἐπιβληθῇ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ σχήματος τοῦ βουλγαρικοῦ κλήρου· διὰ ταῦτα ἡ Α. Θ. Π., θεωρῶν τὴν κατάστασιν ὡς ἀπρόδουσαν

πρὸς ἱερότατα θέματα καὶ δικαιώματα τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐν δυσχερεστάτῃ θέσει περιερχόμενος, ἄτε κωλυόμενος τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς Αὐτοῦ ὡς οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, δηλοῖ ὅτι θέλει προδῆ εἰς τὴν ἐκζήτησιν τῆς ἀπαλλαγῆς Αὐτοῦ ἀπὸ τῆς εὐθύνης, ἣν φέρει ἀπέναντι τῆς Ὀρθοδοξίας. — Πρὸς τοῦτοις ἀπεφασίσθη ἡ σύνταξις καὶ ἡ πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον ἐπίδοσις ὑπομνήματος, ἐν ᾧ πλατύτερον καὶ σαφέστερον θὰ ἐκτίθενται τὰ πράγματα καὶ θὰ ἐξαιτῆται ἡ προσήκουσα θεραπεία. — Μεταξὺ κατὰ τὴν τῆς παρελθούσης πέμπτης συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀνεγνώσθη νέος ὑπουργικὸς τεσκερὲς, δι' οὗ ἐφιστάτο ἡ προσοχὴ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου ἐπὶ τινῶν γεγονότων· πάραυτα δὲ ἀπεφασίσθη ὅπως διαβιβάσθῃ ἡ προσήκουσα ἀπάντησις διὰ πατριαρχικοῦ τακτικῶν, ἐν ᾧ ἡ Α. Θ. Π. θὰ ἐδήλου ὅτι ἐκ τῶν προτέρων προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως εἶχεν ὑποδείξει τὰ τοιαῦτα ἐπακόλουθα, ὧν τὴν εὐθύνην ἀρχῆθεν ἀπεξεδύσατο. — Τὸ ἀπαντητικὸν τοῦτο τακτικῶν αὐθημερὸν διεβιβάσθη εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἡ Ἑλλάς ἔπασσε δειομένη καὶ βλέπουσα τὰς χεῖρας αὐτῆς εἰς θαλάσσης μεταβαλλομένης καὶ τὰ ὄρη καταρρέοντα καὶ τὰ ἐδάφη διαρρηγνύμενα καὶ νέας ἑκατοντάδας μεταλλικῶν πηγῶν ἀναδύζοντα καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς θαπτομένους ὑπὸ τὰ ερείπια τῶν οἰκῶν αὐτῶν ἢ παραδιδόμενοις εἰς τὴν ἀκροτάτην κατ' ἀκολουθίαν τῶν θεομηνιῶν τούτων ταλαιπωρίαν, ἡ φιλανθρωπία δὲ ἤρξατο τελεσφόρος ἐπικουροῦσα τῇ κυβερνήσει ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἀνακουφίσεως τῶν δεινοπαθησάντων ἀνθρώπων. — Ἀλλὰ καὶ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα φαίνεται ὅτι ἐγγίζει εἰς τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ διακανόνισιν, ὀρισθέντων ἤδη τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κομιτάτων, οὔτινες, μεταδάντες εἰς Ἀθήνας, θὰ διαπραγματευθῶσι πρὸς τὴν κυβέρνησιν τὴν διομολόγησιν τοῦ ὀριστικοῦ συμβιβασμοῦ, — Ὡς πρὸς τὰς βάσεις τοῦ συμβιβασμοῦ

τούτου, οἱ ξένοι ὁμολογοῦντες διὰ τῶν πρὸς τὸν κ. Τρικούπην ἐγγράφων ἐδήλωσαν ἥδη ὅτι ἀποδέχονται τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τριάκοντα τοῖς ἑκατὸν ἐλαττώσεως τῶν ἐκτινομένων τόκων, προσθέμενοι ὅτι δὲν ἐννοοῦσι ν' ἀπαιτήσωσιν ἐπέμβασιν εἰς τὴν οικονομικὴν διαχειρίσιν τοῦ κράτους προσβάλλουσιν τὰ κυριαρχικὰ αὐτοῦ δικαιώματα, καὶ ὁ κ. Τρικούπης δὲ πρότερον ἥδη ἐγνώρισεν αὐτοῖς διὰ τοῦ θετικωτάτου τρόπου ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον δικαίωμα ἐννοεῖ νὰ χορηγήσῃ αὐτοῖς. — Κατὰ τὰς τελευταίας δὲ πληροφθορίας ἐκατέρωθεν ἐγένετο παραδεκτὸν ὅπως σὺν τῇ αὐξήσει τῶν προσόδων τοῦ κράτους αὐξάνηται βαθμυδὸν καὶ ὁ τόκος, μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὰ 50 % πέρα τοῦ ὁποίου οὐδεμία γενήσεται αὐξήσις. Οἱ λόγοι, οὓς προέβαλεν ὁ κ. Τρικούπης εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν κατόχων, ἐκρίθησαν πειστικοί. — Ἐν τούτοις τὰ ὄργανα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ληθμονοῦντα ὅτι ἐν ᾧ σημείῳ κριμασίν οἷς οἶδε Κύριος περιέδιδον τὰ οικονομικὰ πράγματα τοῦ κράτους, δὲν δύναται τις νὰ προσδοκᾷ πλείονα τῶν γινομένων, ὅτι δὲ ἡ περαιτέρω παράτασις τῆς κρίσεως μόνον δεινῶσιν τῆς καταστάσεως δύναται νὰ ἐπενέγκῃ, οὐ διαλείπουσι διασύροντα τὴν στάσιν τῆς κυβερνήσεως καὶ καταγγέλλοντα καὶ αὐτὴν τὴν εἰς Ἀθήνας μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἠνωμένων κοιμητῶν ὡς πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ξενικοῦ ἐλέγχου. — Καὶ εὐνόητον μὲν ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἀντιζηλοὶ τῆς κυβερνήσεως δὲν δύναται μετ' εὐαρεσκείας νὰ ἴδωσιν αὐτὴν διακανονίζουσαν ὀριστικῶς τὸ ζήτημα καὶ ἀνακτωμένην οὕτω μέρος τοῦ ἀπολεσθέντος γοήτρου· ἀλλ' ὁ πατριωτισμὸς προδήλως ἐπιβάλλει αὐτοῖς νὰ παύσωσι δυσχεραίνοντες ἔργον οὕτω γενικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ νὰ ἐπαυλάδωσι τὸν κατὰ τοῦ πολιτικοῦ ἀντιπάλου πόλεμον.

Ὁ ἴταλός πρωθυπουργὸς ἐξακολουθεῖ νικηφόρως διεξάγων τὸν πρὸς τὴν ἀντιπολιτευσίν ὑπὲρ τοῦ οικονομικοπολιτικοῦ προγράμματος αὐτοῦ-ἄγωνα· ἐπερωτώσῃ δὲ ἥδη αἰδίως τὴν γενικὴν συζήτησιν τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν προϋπολογισμοῦ, μάτην τοῦ πρῶτον ἐπὶ τῶν οικονομικῶν ὑπουργοῦ κ. Κολόμβου πασιφανῶς δεῖξαντος ὅτι ἡ Ἰταλία μόνον τὴν χρεωκοπικὴν κατασχύνει δύναται νὰ προσδοκᾷ ἐκ τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν ἐνεστώσων στρατιωτικῶν αὐτῆς δαπανῶν, οὐδὲν δὲ ἄλλο ἀγαθόν, διότι, ἵνα δυναθῇ νὰ περιβουρήσῃ ἐν πολέμῳ τὰ συμφέροντα αὐτῆς, ἀνάγκη εἰς τὴν στρατιωτικὴν συγκρότησιν τοῦ κράτους νὰ δαπανᾷ πολλαπλασία τῶν νῦν ἐτησίως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δαπανωμένων τριακοσίων καὶ τετρακοσίων ἑκατομμυρίων. — Οὕτως ἡ κατ' ἄρθρον συζήτησις προβαίνει ὑπὸ τὸ κράτος μᾶλλον τῶν ἐντυπώσεων, ἃς ἡ πλειονοψηφία ἀπεκόμισεν ἐκ τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κ. Κρίστη καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ κ. Μοτσένη, τὰς ἐνεστώσας στρατιωτικὰς δαπάνας παρασπέντων ὡς ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας, τούτου δὲ ἐνεκα οὐδεμία σχεδὸν ὑπολείπεται ἀμφιβολία περὶ τῆς ὀριστικῆς ἐπιψηφίσεως αὐτοῦ.

Τὴν Οὐγγαρίαν ἐξακολουθεῖ συγκινοῦν τὸ ζήτημα

τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ πολιτικοῦ γάμου, τὸ περὶ τοῦ ὁποίου νομοσχέδιον τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Βέκερλε ἐπιψηφίσθη μὲν ἡ Βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων, ἀπέρριψε δὲ ἡ τῶν προκρίτων. — Ὁ κ. Βέκερλε ἐν τελευταίᾳ αὐτοῦ ἀγορεύσει ἐν συνδιασκέψει τῶν φιλελευθέρων μελῶν τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων ἐδήλωσεν ὅτι σκοπεῖ νὰ ἐμμεῖνῃ εἰς τὴν ἀκεραίαν ἐφαρμογὴν τοῦ νομοσχεδίου, ὅτι θὰ ὑποβάλῃ τοῦτο αὐθις ἀναλλοίωτον ἐν τῇ Βουλῇ τῶν ἀντιπροσώπων καὶ ὅτι μετὰ τὴν νέαν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ταύτης ἐπικυρώσιν αὐτοῦ θὰ αἰτησῆται παρὰ τοῦ βασιλέως πληρεξουσιότητα πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν μέσων, δι' ὧν θὰ κατωρθοῦτο ἢ καὶ ὑπὸ τῆς Ἄνω Βουλῆς ἐπιψηφίσις τοῦ νομοσχεδίου. — Ὁ οὐγγρος πρωθυπουργός, διὰ τῶν δηλώσεων τούτων κινήσων τὸν μέχρις ἐσχάτων ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι πόλεμον κατὰ τῶν συντηρητικῶν στοιχείων τῆς χώρας, ἐλπίζει ὅτι θὰ ἔχῃ πάντοτε ἐν τῷ ἄγῳ τὴν ὑποστήριξιν τῶν φιλελευθέρων. — Τὸ πρᾶγμα εἶνε πιθανώτατον περὶ τούτου δὲ ἴσως ἐγγυῶνται αἱ ζωηροὶ ἐπευφημιαί, αἵτινες ἐπεσφράγισαν τοὺς λόγους τούτους τοῦ κ. Βέκερλε· ἀλλὰ καὶ οἱ πολέμοι τοῦ θεσμοῦ ἔχουσιν ἰσχυρὸν σύμμαχον τὴν ἀποδοκιμασίαν τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας καὶ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας, ὅστις, καίπερ μὴ δυνάμενος ἐνεκα τῶν συνταγματικῶν ὀρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ νομοσχεδίου, ἠναγκασμένος δὲ ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας καὶ νὰ χορηγήσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Βέκερλε αἰτηθισομένην πληρεξουσιότητα, οὐδέποτε θὰ ἐπιδοκιμάσῃ μέτρον, ὅπερ καὶ αὐτὸς θεωρεῖ ὡς ἀπᾶλλον πρὸς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς θρησκείας, ὡς ἀνατρέπον τοῦτ' αὐτὸ μυστήριον τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. — Ἐντεῦθεν εὐλόγως ἀναμένεται δεινῶσις τῆς ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐσωτερικῆς κρίσεως.

Ἡ Ρωσία μετὰ δραστηριότητος ἐπιδίδει τὴν συμπλήρωσιν τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς ἀνοργανώσεως. — Ἐγγὺς τοῦ τέλους τῆς συγκροτήσεως τῶν μεγάλων κατὰ γῆν δυνάμεων αὐτῆς γενομένη, ἀπὸ τινος χρόνου τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἔχει ἐστραμμένην εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῶν κατὰ θάλασσαν. — Ἡ περὶ τοὺς ἐξοπλισμοὺς δραστηριότης αὕτη τῶν Ρώσων οὐδὲν ἔχει τὸ ἄπορον. Ὅταν ἡ Ἀγγλία εὐρίσκη τὰς ναυτικὰς δυνάμεις αὐτῆς μὴ ἐπαρκούσας πρὸς περιβουρήσιν τῆς ἀσφαλείας τοῦ βασιλείου καὶ ἐννοῇ νὰ παρίδη πάσας τὰς ἄλλας χρείας τοῦ λαοῦ χάριν ναυπηγήσεων νέων θωρηκτῶν· ὅταν ἡ Γερμανία, καίπερ ἀποκαμοῦσα ἥδη πρὸς τὸ βάρος τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν, ἐξακολουθῇ μόνον περὶ αὐξήσεως τῶν πολεμικῶν αὐτῆς δυνάμεων σκεπτομένη· ὅταν ἡ Ἰταλία ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ χρεωκοπικοῦ βαρῆθον, ἐφ' οὗ ἴσταται, μόνον πολέμου καὶ στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δάψης ὀνειρεῖται καὶ πρὸς δικαιολογήσιν τῶν ὑπὲρ δυνάμιν στρατιωτικῶν δαπανῶν αὐτῆς φαντάζηται καὶ προβάλλῃ καὶ αὐστρογαλλικὴν συμμαχίαν, οὐδεὶς βεβαίως ἠδύνατο νὰ προσδοκᾷ ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ Βορρᾶ Δύναμις, ἥς τὰ συμφέροντα ἐκτείνονται διὰ πάσης σχεδὸν τῆς ὑπ' οὐρανόν, θ' ἀπετέλει μοναδικὴν ἐξαιρέσιν, ἠρεμοῦσα ὅλως πρὸ τῆς φθορᾶς ταύτης πυρρίχης.

M. E. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝ Τῇ ΔΙΑΛΕΚΤῳ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ.*

Ἐπειδὴ τὸ θέμα τῆς διαλέξεως ἡμῶν πραγματεύεται περὶ μυθολογικῶν στοιχείων ἐν τῇ διαλέκτῳ τοῦ Πόντου, ἀνάγκη ὅπως προηγουμένως ἐν συντόμῳ ἴδωμεν τί ἐστὶ μυθολογία καὶ τίς ὁ σκοπὸς αὐτῆς, τίνες εἰσὶν αἱ πηγαὶ αὐτῆς, τί ἐστὶ μῦθος καὶ ποῖα τὰ εἶδη αὐτοῦ, τί καλεῖται παραμύθιος, τίς ἡ ἀρχικὴ κοιλίς τῶν πρώτων θρησκευτικῶν, ἤτοι μυθολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἰδεῶν, καὶ ἐπομένως ποῦ τὸ πρῶτον ἀναζητητέον τοὺς πρώτους πύργους τῶν θρησκευτικῶν μύθων.

Τί ἐστὶ μυθολογία καὶ τίς ὁ σκοπὸς αὐτῆς :

Μυθολογία ἐστὶν ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, ἐξαιρέτως καὶ ἐρμηνεῖα τῶν διὰ παραδόσεως γραπτῆς ἢ καὶ προφορικῆς περισωθέντων ἢ καὶ διὰ τεχνικῶν πρᾶστέσεων ἀπεικονισθέντων μύθων. Ἐπομένως σκοπὸς τῆς ἐπιστημονικῆς μυθολογίας ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀρχῆς καὶ ἀρχικῆς σημασίας τῶν μύθων, ὡς καὶ τῶν μεταβολῶν καὶ τροποποιήσεων τῶν ἐπερχομένων σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὴν μορφήν καὶ σημασίαν αὐτῶν.

Τίνες αἱ πηγαὶ τῆς μυθολογίας ;

Πηγαὶ τῆς μυθολογίας εἰσὶ κατὰ πρῶτον λόγον τὰ συγγράμματα, κατὰ δεύτερον δὲ τὰ ἔργα τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων. Περὶ τῶν ἔργων τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων λέγομεν κατὰ δεύτερον λόγον, διότι ταῦτα (γλυπτικῆς προϊόντα, ἀνάγλυφα, τοιχογραφίαι, νομίσματα κτλ.), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περιγράφοντα τεχνικῶς τοὺς ὑπὸ τῶν ποιητῶν παραδεδωμένους μύθους, συμπληροῦσι τὰς μυθολογικὰς ἡμῶν γνώσεις, ἐνίοτε δὲ μάλιστα προβάλλουσι μύθους διὰ τῆς γραπτῆς παραδόσεως μὴ περισωθέντας. Πρὸ πάντων δὲ χρησιμεύουσιν ὡς πηγαὶ οἱ ἀρχαιότατοι ποιηταὶ καὶ παρ' ἡμῖν ἰδίως ὁ Ὅμηρος, τὴν ἠρωϊκὴν μυθολογίαν ἐκπροσωπῶν, καὶ ὁ Ἡσίοδος καὶ οἱ Ὀρφικοί, τὴν κοσμογονικὴν καὶ θεογονικὴν μυθολογίαν ἐκπροσωποῦντες. Γνωστὸν ὅμως τυγχάνει, ὅτι ἡ ποιητικὴ μυθολογία πολλὰκις κοσμεῖται ποιητικῶς καὶ ὡς ἐκ τούτου τροποποιοῦνται ὑπὸ τῶν ποιητῶν οἱ μῦθοι πολλὰκις οὕτως, ὥστε τὸν ὁρθότερον καὶ ἀρχικώτερον αὐτῶν τύπον πρέχουσι μεταγενέστεροι συγγραφεῖς¹. Τὸ ἔργον τοῦ συλλέξαι καὶ συστηματοποιῆσαι τοὺς μύθους ἐν Ἑλλάδι ἐξετέλεσαν πρὸ πάντων οἱ χρονογράφοι καὶ ἀρχαιότεροι ἱστορικοί, τούτους δὲ διεδέξαντο ἐπὶ τῆς παρακμῆς τῆς ἐλληνικῆς παιδείας οἱ περιηγηταὶ καὶ γραμματικοί, οἵτινες ἐπιμελῶς καὶ ἐν εὐρείᾳ κύκλῳ συνέλεγον ἐπιτοπίους μύθους καὶ μυθικὰ μνημεῖα ἀποτελοῦντες μυθολογικοὺς κύκλους πρὸς τὸν σκοπὸν φιλολογικῶν μελετῶν καὶ πρὸς μὲν τῆς νεολογίας. Ἐκτάκτως δὲ μεγάλῃ

συλλογὴν ἐπιτοπίων παραδόσεων παρέχει ἡμῖν ὁ Παυσανίας.

Τί ἐστὶ μῦθος ;

Ἡ λέξις μῦθος κατ' ἀρχὰς τὴν μηκέτι ἐκφρασθεῖσαν, ἀλλ' ἐν τῇ δικαιοῖα ἐγκεκλεισμένην ἰδέαν δηλοῦσα, πρῶτως ἔλαβε τὴν σημασίαν τῆς ἐξωτερικεύσεως αὐτῆς διὰ λόγου προφορικοῦ, διὰ διηγήσεως, κατ' ἀρχὰς μάλιστα χωρὶς οὐδαμῶς νὰ ληθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ ἀληθές ἢ μὴ ἀληθές τοῦ περιεχομένου μέχρις οὗ βραδύτερον πλέον ἐσήμαινε διήγησιν πεποιημένην καὶ ἀλληγορικὴν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν λόγον. Ὡστε ἐν τῷ ἡ λέξις μῦθος καθόλου εἶπεν δηλοῖ λόγον (καὶ ἐν αὐτῇ τῇ σημασίᾳ εὐρητὰ ἦδη παρ' Ὀμήρῳ), ἔπειτα διήγησιν, ἐν τῇ στενωτέρᾳ αὐτῆς σημασίᾳ δηλοῖ παράδοσιν ἐκ χρόνων ἀρχαιοτάτων καὶ προϊστορικῶν, ἐν δὲ τῇ ἐπιστημονικῇ γλώσσῃ σημαίνει διήγησιν ὡς κέντρον ἔχουσαν θεότητά τινα ἢ ἥρωα καὶ τὸ ὑπὸ συγκεκριμένην τῆς διηγήσεως μορφήν παριστάμενον δόγμα τῶν ἀρχαίων ἐθνικῶν λαῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, παρ' οἷς ἰδιαζόντως καὶ μετὰ μείζονος ἐλευθερίας ἀνεπτύχθη ὁ μῦθος. Τὸ δόγμα τοῦτο οὐδαμῶς παρίσταται ἢ ἀνάγκη ὅπως ἢ πάντοτε θρησκευτικόν· διότι ἐν τῷ μύθῳ κατέθετον οἱ ἀρχαῖοι ἐκείνοι ἄνθρωποι πᾶσαν σκέψιν καὶ αἴσθησιν αὐτῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ μυθολογία αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ σύμπλεγμα τῆς γνώσεως καὶ ἠθικῆς αὐτῶν. Σημειωτέον δ' ὅτι οἱ πλείστοι μῦθοι οὐδὲν ἄλλο ἦσαν κατ' ἀρχὰς, εἰ μὴ σύμβολα ἐκπεφρασμένα, διὰ λέξεων ἀπεικονισμένη ἐρμηνεῖα πλάσματός τινος, ὅπερ ἔδει ἵνα αἰσθητοποιήσῃ θρησκευτικὴν τινα ἢ ἄλλως σπουδαίαν ἰδέαν. Σύντομος καὶ συμπεισιμένος, ὡς τὸ σύμβολον, ἦν κατ' ἀρχὰς καὶ ὁ μῦθος, βαθμηδὸν ὅμως διεμορφοῦτο εἰς μυθικὴν ἀφήγησιν καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐχὶ σπανίως παρεμορφοῦτο τοσοῦτον, ὥστε ἀσθενῶς μόνον ὑπέφωσκεν ἐν αὐτῷ ἡ πρώτη ἰδέα. Ἄν π. χ. εἰκὼν τις παρίσταται διὰ τοῦ συμβόλου ἀλυσίδος τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐξάρτησιν τοῦ κόσμου, ἀλυσίδος συνδεούσης μετὰ τοῦ Θεοῦ τὴν γῆν καὶ τὰς φυσικὰς δυνάμεις, ὁ Ἰνδὸς ἐκφράζει τὴν συμβολικὴν ταύτην παράστασιν εἰσέτι καθαρῶς καὶ μετὰ πολλῆς τῆς συντομίας παριστῶν τὸν Wischnu λέγοντα τὰ ἐξῆς πρὸς τινα ἥρωα :

Ἐγὼ εἰμι¹ τοῦ σέμπαντος ἢ ἀρχῆς, ὡς καὶ τῆς κατα-
[στροφῆς.

Πλὴν ἐμοῦ οὐδὲν οὐδαμοῦ ὑπάρχει ὑψηλότερον, ὦ
[φίλιε !

Ἐν ἐμοὶ ὑπάρχει τοῦτο τὸ σύμπαν συνδεδεμένον, ὡς
[ἐν ἀλυσίδι οἱ μαργαρίται.

Ἄλλ' ἡ Ἑλληνικὴ φαντασία ἐκ τοῦ αὐτοῦ συμβόλου σχηματίζει παρ' Ὀμήρῳ πρᾶξιν ἐν τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ συνυφανθεῖσαν, καὶ διηγείται ἡμῖν πῶς ὁ Ζεὺς ἤθελε ποτε ἀνελεύσει δι' ἀλύσεως χρυσῆς πάντας τοὺς θεοὺς (κυρίας δυνάμεις τοῦ σύμπαντος) μετὰ

¹) Διάλεξις γενομένη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ.

1) Οὕτω π. χ. ὁ Παυσανίας, ὅστις ἐξ ἐπιτοπίου παραδόσεως ἤρυστο τὴν ὕλην.

1) Προβλ. Δεκάλ. : Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου. Οὐκ ἔσονται σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, ὅπως δέσῃ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου.¹ Ἐκ τοιούτων βεβαίως μυθικῶν καταστάσεων συμβόλων ἐπήγασαν αἱ ἀφηγήσεις περὶ τῶν πράξεων τοῦ Ἡρακλέους, Περσέως καὶ ἄλλων ἡρώων καὶ πιθανῶς πολλὰς οὐδὲν πλέον περὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν σημασίας ἐγίνωσκεν ὁ ἀφηγούμενος αὐτὰς ποιητής.

Τίνα τὰ εἶδη τοῦ μύθου;

Οἱ μῦθοι δύνανται ἵνα ὦσι καθαρῶς θρησκευτικοί, ὅπταν περιέχῃσι μᾶλλον θρησκευτικὰς δοξασίας παρὰ ἀλήθειαν πραγματικὴν, ἢ ἱστορικοί, ὅπταν ἐν αὐτοῖς πρὸς τῷ μυθῷ δύνανται τις ἵνα διακρίνη καὶ τινὰς πρῆνας ἱστορικῆς ἀληθείας. Καὶ διὰ μὲν τοῦ πρώτου εἴδους περιβάλλονται, οὕτως εἶπεν, σάρκα αἱ θρησκευτικαὶ τῶν λαῶν ιδέαι ὑπὸ τῆς φαντασίας καλλιτεχνικῶς διπλασσομένηαι, διὰ δὲ τοῦ δευτέρου διακρινόμενα γεγονότα ἱστορικὰ, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῶν περιεκαλύφθησαν ὑπὸ εὐφραντῶν ἀνθρώπων διὰ πέπλου μυθώδους μὲν, ἀλλὰ λαμπροῦ. Ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὅτι οἱ θρησκευτικοὶ μῦθοι περιέχουσι μᾶλλον θρησκευτικὰς δοξασίας, παρὰ ἀλήθειαν πραγματικὴν. Ἐπομένως ὑποκείμενον τῆς μυθικῆς αὐτῶν ἀφηγήσεως εἰσὶν οἱ θεοί, αἱ σχέσεις, αἱ πράξεις καὶ καθόλου τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτῶν. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ μῦθοι πραγματευόμενοι περὶ ἡρώων, ἡρωϊκοὶ καλούμενοι μῦθοι, καὶ ἕτεροι περὶ ζῶων ἡθικῶν φέροντες σκοπόν. Ἡ δὲ γένεσις τῶν μύθων ἔχει τὸν λόγον αὐτῆς ἐν τούτῳ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀρχαιότητος ἀπέδωκαν εἰς πρόσωπα κεκτημένα βούλησιν τὰς ἐνεργείας τῶν φυσικῶν δυνάμεων καὶ ἐξέλαβον αὐτὰ ὡς θεότητες, διότι ὑπερέβαλλον πολὺ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν αὐτὰ καὶ ἐπομένως καὶ αἱ ὑπ' αὐτῶν παραγόμεναι ἐνεργεῖαι τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Οἱ τοιοῦτοι μῦθοι οἱ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῆς φύσεως πηγάσαντες εἰσὶν οἱ ἀρχικοί καὶ ἀρχαιότατοι, δυνάμεθα δὲ ἵνα καλέσωμεν αὐτοὺς φυσικοὺς. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι σπανίως εὐρηται καθαρὸς ὁ ἱστορικὸς ἢ θρησκευτικὸς μῦθος· διότι πολλὰκις ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ μύθῳ εὐρηται ποικιλώτατα συναναμειγμένα καὶ συμπεπλεγμένα ἱστορικὰ, θεολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ στοιχεῖα, ὥστε σπανίως ἀποβαίνει ἡμῖν δυνατὴ ἡ ἀπ' ἀλλήλων διακρίσις αὐτῶν· καὶ ὅμως ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ ἀκριβὴς τῶν μύθων γνῶσις, διότι ἄνευ αὐτῆς ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ κατάληψις τῶν μυθολογικῶν ὑπαινιγμῶν ἐν τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης καὶ ποιήσεως.

Τί καλεῖται παραμύθιον;

Ἡ λέξις παραμύθιον, σύνθετος ἐκ τῆς προθέσεως παρὰ καὶ μύθος, δηλοῖ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ τεχνιέντως πεπλασμένην τινὰ ἀφήγησιν πρὸς ψυχαγωγίαν ἰδίως τῶν παιδίων, πολλὰκις μάλιστα ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ διδακτικοῦ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀπαντᾷ παρὰ Πλάτωνι ὁ πληθ. παραμύθια (παραμύθια πλησμονῆς) ἐπὶ τῆς σημασίας τῆς διεγέρ-

σεως, καὶ τὴν σημασίαν ταύτην τοῦ διεγείρειν, ἐπομένως δὲ καὶ τοῦ παρακινεῖν, συμβουλεύειν φέροι τὸ ρῆμα παραμυθοῦμαι παρ' Ὀμήρῳ,¹ ἐν ᾧ ἡ σημασία τοῦ παρηγορεῖν καὶ καταπραΰνειν ἐστὶ μεταγενεστέρα. Ἄλλ' ἡ σημασία αὕτη τῆς λέξεως παραμύθιον παρὰ Πλάτωνι οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν σημερινήν. Ἐπειδὴ δὲ σήμερον λέγοντες παραμύθιον ἐνοοῦμεν ψευδὲς τι (ὡς δῆλον γίνεται καὶ ἐκ τῆς κοινῆς φράσεως «παραμύθια λέγει»), ἀφήγησιν πράγματός τινος ἀνυποστάτου καὶ ὑπὸ τῆς φαντασίας πεπεπλασμένου, συνταυτίζεται σχεδὸν ἡ ἔννοια τῆς λέξεως αὐτῆς μετὰ τῆς τοῦ μύθου, ἡ δὲ διαφορὰ ἔγκειται ἐν τούτῳ μόνον, ὅτι παραμύθιον ἐστὶ τι παραπλήσιον, παρόμοιον τῷ μύθῳ. Ὡστε ἡ πρόθεσις παρὰ ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ ἐκ τῆς σημασίας τοῦ πλησίον μετέπεσεν εἰς τὴν σημασίαν τοῦ παρεμφεροῦς καὶ παραπλησίον. Παραβάλλομεν ἐν σχέσει πρὸς τοῦτο ἐκ μὲν τῆς ἀρχαίας τὴν λέξιν παραποίημα, τ. ἔ. τὸ δολίως κατ' ἀπομίμησιν τινος γινόμενον νόθον, τὸ παραπλησίως πρὸς τι πραγματικὸν γινόμενον νόθον, ἐκ δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης τὰς λέξεις: παραπαιδί' καὶ παραγγὸς τ. ἔ. θετὸς υἱός.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων, ἐξετάσωμεν δ' ἤδη τὸ ἐξῆς:

Ποῦ ἀναζητητέον τοὺς πρώτους πρῆνας τῶν θρησκευτικῶν μύθων;

Ἀπ' οὗτο αἱ νεώτεροι παρατηρήσεις κατέστησαν ἡμῖν γνωστοτέρως τὰς θρησκευτικὰς τῶν ἀνατολικῶν ἀσιατικῶν λαῶν καὶ ἰδίως τῶν Ἰνδῶν καὶ ἀρχαίων Περσῶν δοξασίας, ἔκτοτε πλέον διεπιστώθη, ὅτι εἰς τὰς Ἰνδίας ἀνάγονται αἱ πρῶται θρησκευτικαὶ ιδέαι καὶ ὅτι ἐπομένως ἐκεῖ ἀναζητητέον τοὺς πρώτους πρῆνας τῶν ἀρχαίων μύθων ἢ μυθικῶν παραστάσεων. Καὶ ὅντως ἐν τοῖς ἔργοις τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἰνδίας σοφῶν τοιοῦτον παρετηρήθη ὕψος καὶ τοιαύτη καθαρότης, ὅσον ἀπορᾷ εἰς τὰς περὶ τοῦ θείου δοξασίας, ὥστε δὲν ἠδύνατό τις, εἰμὴ νὰ σχηματίσῃ τὴν ιδέαν, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἐπεκράτησαν τὸ πάλαι παραστάσεις περὶ τοῦ θείου ἀξιολογώτεροι, ἢ βραδύτερον αὐτοῦ τε καὶ ἐν τῷ δυτικῷ κόσμῳ. Οὕτω λ. χ. ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις τῶν Ἰνδῶν καὶ Περσῶν συγγράμμασιν ἀναγιγνώσκωμεν περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ θεῖον, περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κακοῦ, περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀθανασίας, ὡς καὶ περὶ τῆς φύσεως τῶν ἰδεῶν τῆς ψυχῆς περισταμένων οὕτως, ὥσπερ εὐρίσκομεν αὐτὰς καὶ παρ' Ἑλλήσιν ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν Ἰόνων φιλοσόφων, τοῦ Ηυθαγόρου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν λοιπῶν, ἰδίως ὅμως ἐν τοῖς ἔργοις τῶν Νεοπλατωνικῶν. Ὡστε αἱ ἀποκαλύψεις αὐταὶ ἤχουσι εἰς τὸ συμπεράσμα, ὅτι λίαν πρῶτως θρησκευτικαὶ (ἐπομένως καὶ μυθολογικαὶ) ιδέαι μετεφυτεύθησαν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν Δύσιν. Ὡσαύτως ἡ παραβολὴ ἀρχαίων Αἰγυπτιακῶν

1) Ἰδ. Ἰλ. Θ, 19—28.

1) Ἰλ. Ι, 417, 680 καὶ Ο, 45.

μνημείων πρὸς τὰ ἀρχαιότατα Ἰνδικά, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ ἔχνη ἄγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι λίαν πρωίμως ὑρίσταντο σχέσις μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Αἰγύπτου, γενομένη ἴσως ὑπὸ Ἰνδῶν ἀποικισάντων εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου. Γνωστὸν δέ, ὅτι ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἔλαβεν ἡ Ἑλλάς τὰς πλείστας ἀποικίας καὶ τὰς πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς αὐτῆς διατάξεις. Ἄλλ' ἔτι πάλιν σχέσις, καὶ μάλιστα πρόδηλος, ὑρίσταντο μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Περσίας, ὡς διατρανοῦται οὐ μόνον ἐκ τῆς φυσικῆς θέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν μύθων ἀμφοτέρων τούτων τῶν χωρῶν. Ἐκ δὲ τῆς Περσίας πάλιν μετεδόθησαν ἕτεροι κλάδοι τοῦ ἐκεῖ ἐπικρατοῦντος θρησκευτικοῦ συστήματος εἰς τὴν πρόσθεν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Αἱ τοιαῦται λοιπὸν ἔρευναι ὑπηγόρευσαν τὴν ἐκ διπλῆς ἀπόψεως ἐξέτασιν τῶν Ἑλλήνων θεῶν καὶ τὴν διάκρισιν τῶν χαρακτῆρος, ὃν οὗτοι ἔφερον ἐν τῇ δημόδει θρησκείᾳ ἀπὸ τῆς χαρακτῆρος, ὃν ἀπέδωκαν αὐτοῖς τὰ μυστήρια. Καὶ τὸν μὲν πρῶτον, τὸν ποιητικόν, πλαστικὸν τῆς δημοσίας τῶν θεῶν λατρείας χαρακτῆρα ἀνευρίσκομεν ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ πηγῇ, πρὸς Ὁμήρω, Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ποιηταῖς, τὸν δὲ δευτέρον, ἦτοι τὸν ὑψηλότερον, πνευματικὸν καὶ τῇ Ἀσιατικῇ ἰδέᾳ συγγενῆ χαρακτῆρα ἀνεγνωρίζομεν διασφζόμενον παρὰ ποιηταῖς τῆς σχολῆς τοῦ Ὀρφείου καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασιν οὐ μόνον τῶν ἀρχαιοτέρων Ἑλλήνων φιλοσόφων, ἀλλὰ καὶ τῶν νεωτέρων Ἀλεξανδρίνων· διότι, ὅτι εὐρέθη ἐνταῦθα, συνεφάνη καὶ τοῦτο πάλιν πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν ἀρχαίων Ἰνδικῶν καὶ Περσιῶν ἰδεῶν τοσοῦτον, καὶ συνεβιβάζετο τοσοῦτον μετ' ἐκείνου, ὅπερ ἐν Αἰγύπτῳ λέγεται, ὅτι ἐδιδάσκετο ὡς μυστηριώδες, ὥστε ὅλον ἐν πλήρῃ περιείχετο ἡ διαθεβχίωσις, ὅτι εὐρέθη ἐπὶ τέλους διέξοδος ἐν τῷ λαβυρίνθῳ τῶν μυθικῶν παραστάσεων.

ΔΗΜ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΟΥ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ.

Ὁ πλανήτης Οὐρανός.

(Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἥλιον τῇ 21)3 μῶνου 1891)

Ἐκ πάντων τῶν μεγάλων πλανητῶν, οἵτινες κινουῦνται περὶ τὸν πατέρα ἥλιον διανύοντες μεγίστους κύκλους πέραν τοῦ δακτυλίου τῶν ἀστεροειδῶν, ὁ Οὐρανός ἐστὶν ὁ τρίτος κατὰ τὸ μέγεθος καὶ ὁ περιεργότατος πάντων ὑπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν τῇ κοσμικῇ χώρᾳ θέσεως καὶ τῆς τῶν δορυφόρων αὐτοῦ κινήσεως. Φαίνεται ὅτι ἡ δημιουργὸς φύσις ἐπενόησε πέραν τοῦ δακτυλίου τῶν ἀστεροειδῶν σώματα πρωτότυπα, χωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεγίστων ἀποστάσεων καὶ πεπρωκισμένα δι' ἀνεξαρτήτου καὶ ἰδιομόρφου ὑπάρξεως. Ἐνῶ οἱ ἐντεῦθεν τοῦ σφαιρικοῦ δακτυλίου εὐρισκόμενοι πλανῆται, ἦτοι ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ καὶ ὁ Ἄρης, κείνται πλησίον ἀλ-

λίων διαγράφοντες μικρὰς τροχιάς, αἱ ἀποστάσεις τῶν ἐξωτερικῶν λεγομένων πλανητῶν εἶναι ὄντως ἀκαταμέτρητοι. Ἐνταῦθα ἡ φύσις ἐπέδειξεν ἀφειδίαν ὑπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ χώρου καὶ ὑπὸ τῆς ὕλης, ἐξ ἧς οἱ πλανῆται οὗτοι ἀποτελοῦνται. Ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανός καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶναι κυριολεκτικῶς κοσμικὰ συστήματα, εἰκόνας ἡλιακῶν κέντρων, οἷα οἱ ἐσωτερικοὶ πλανῆται, τὰ ἀνήλικα εἰσὶ τῶν ἡλίου τέκνα, οὐδέποτε δύνανται νὰ παρουσιάσωσι συννεπία τῆς στενῆς πρὸς τὸ κεντρικὸν σῶμα συννεπίας αὐτῶν.

Ὁ πλανήτης Οὐρανός, ἀποτελῶν ἐλάχιστον καὶ μόνον ἐν ἰδιαζόντως αἰθρία νυκτὶ τῷ γυμνῷ ὀφθαλμῷ ὄρατον σημεῖον, ἀνατέλλει κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ τοῦ οὐρανοῦ τμήματος εὐθὺς μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, διερχόμενος δὲ τὸ μεσονύκτιον διὰ τοῦ ὑψίστου σημείου τῆς τροχιάς αὐτοῦ, δύνει κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ αὐτὸν εἴτε διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ εἴτε τῆς βοήθειᾳ θεατρικῆς διόπτρας, δύναται νὰ διευθύνῃ τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὸ α τοῦ Ζυγοῦ (14 ὥραι 45' 20" εὐθεῖα ἄνοδος καὶ 150 37.6' νότιος ἀπόκλισις), ἢ ἄς φέρῃ εὐθείαν γραμμὴν νοτιοδυτικῶς ἀπὸ τοῦ Κρόνου· ὁ πρῶτος μέγας σχετικῶς ἀστήρ, ὃν δύναται ἢ γραμμὴ εἶναι τὸ α τοῦ Ζυγοῦ. Δεξιόθεν τοῦτου ἐν ἀποστάσει 7' φαίνεται ἀστήρ ἕκτου μεγέθους. Οὗτος εἶναι ὁ Οὐρανός. Ἡ κατὰ τὴν 21(3 μῶνου εὐθεῖα ἄνοδος αὐτοῦ ἦτο 14 ὥραι, 44', 3.8", ἢ δὲ νοτιὰ ἀπόκλισις 150, 27', 48".

Ὁ Οὐρανός ἐστὶν ὁ πρῶτος πλανήτης, περὶ οὗ δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἀνεκαλύφθη, ἐνῶ ὁ Κρόνος καὶ ὁ Ζεὺς ἀνεκαθὲν ἦσαν ὄρατοὶ εἰς τὸν γυμνὸν ὀφθαλμόν. Τὸν πλανήτην τοῦτου ἀνεκάλυψεν ὁ Οὐίλλιαμ Ἐρσελ κατὰ μάρτιον τοῦ 1781, ἐθεώρησεν ὅμως αὐτὸν ὡς κομήτην. Πρῶτος ὁ Λεβέλ καὶ ὁ Λαπλὰς ἀνεγνώρισαν ὅτι εἶναι πλανήτης κατὰ αὐτοῦτον τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ὁ Οὐρανός ἐστὶν κοσμικὸν σῶμα ὑπερτεροῦν τῆς γῆς 91,9 μὲν φορὰς κατ' ὄγκον, δεκαπεντάκις δὲ μόνον κατὰ τὴν μάζαν. Ἡ ὕλη ἐξ ἀποτελεῖται εἶναι τόσον λεπτή, ὥστε ἡ ἀναλογία τῆς πυκνότητος αὐτῆς πρὸς τὴν τοῦ ὕδατος τῆς γῆς εἶναι μόνον 0,9. Ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπέχει σχεδὸν εικοσάκις πλεῖστον τῆς γῆς ἦτοι 2.854.300,000,000 χιλιόμετρα. Συννεπία τῆς μεγάλης ταύτης ἀποστάσεως ὁ ἥλιος φαίνεται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τόσον μέγας, ὅσον καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἐκ τῆς γῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγίστης αὐτῆς λάμψεως, οὕτως ὥστε ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τοῦτου σῶματος τὸ φῶς τῆς ἡμέρας εἶναι 368κις ἀσθενέστερον ἢ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐκ τοῦ ὀλίγου τοῦτου φωτός ὁ οὐρανός ἀντανακλᾷ εἰς τὸ κοσμικὸν διάστημα τὰ 0,64. Πόσον δὲ εὐαίσθητος εἶναι ἡ λεπτή αὐτοῦ ὕλη καὶ πόσον εὐκόλως εὐμετάδλητος ἡ χημικὴ ποιότης τῆς τελευταίας ταύτης, ἀφοῦ ἡ ὕλη αὐτῆς παρὰ τὴν ἐλάχιστην ἔντασιν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, τίθεται εἰς ἐνέργειαν καὶ δύναται νὰ παρουσιάσῃ φάσμα, καταδεικνύον τὴν ὑπαρξίν φαινομένων ἐξαερώσεως! Ὁ Οὐρανός φαίνεται ὅτι ἔχει τὴν ἐξῆς ἐπὶ τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Διὸς ὑπεροχὴν, ὅτι ὄντ. ἐξαρτᾶται ἥττον ἐκείνου ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ συνηθικῶν, ἦτοι τῶν ἐπιρρειῶν τοῦ ἡλίου, οὕτως ὥστε

ενέχει ἐν ἑαυτῷ καὶ ἐκδηλοῖ ἐν μείζονι μέτρῳ τὸν πρὸς ἐναλλαγὴν τῶν δυνάμεων καὶ τῶν ὑλῶν κινή- τηριον παράγοντα.

Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Οὐρανοῦ τὰ ἀντικείμενα δὲν ἔχουσι τὸ βάρος, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Καίτοι ἡ μάζα τοῦ σώματος τούτου εἶναι 15άκις μεγαλειτέρα τῆς μάζης τῆς γῆνιου σφαιρας, τὸ βάρος αὐτοῦ εἶναι κατὰ $\frac{1}{14}$ μικρότερον. Ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ τὰ σώματα κατὰ τὸ πρῶτον δευτερόλεπτον πίπτουσι μετὰ τῶν $\frac{2}{3}$ πέριπου τῆς ταχύτητος, μεθ' ἧς πίπτουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, μὴ λαμβανόμεναι ὑπ' ὄψεϊ τῆς ἐπιβραδύν- σεως ἢν ὑψίστανται ἢ τε πτώσῃς καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματος ἐκ τῆς ταχύτητος τῆς περὶ τὸν ἄξονα περι- στροφῆς.¹

Ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τοὺς πόλους πίεσεως τοῦ Οὐρανοῦ, ἢν ὁ Μαϊδλερ ὑπελόγησεν εἰς $\frac{1}{10}$, ὁ Οὐζῶ ὑπελόγησε τὴν διάρκειαν τῆς περὶ τὸν ἄξονα αὐτοῦ περιστροφῆς τοῦ Οὐρανοῦ, ἥτις διαρκεῖ πιθανῶς $7\frac{1}{4}$ — $12\frac{1}{2}$ ὥρ. Ὡστε ἀποδεχόμενοι τὸν μέσον ὄρον τῶν ἀριθμῶν τούτων, εὐρίσκειμεν ὅτι ὁ ἥλιος συμ- πληροῖ τὴν φαινομενικὴν ἡμερησίαν περὶ τὸν Οὐρανὸν κίνησιν αὐτοῦ ἐντὸς 9 ὥρῶν καὶ 39', ἢ δὲ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἰσημεριῶν ἔχουσι διάρ- κειαν 4 ὥρῶν καὶ 49'. Δι' ἡμᾶς τοὺς κατοίκους τῆς Γῆς οἵτινες εἴμεθα εἰθισμένοι εἰς τὸ νὰ βλέπωμεν τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ ὄρατοῦ μέρους τοῦ οὐρανοῦ θόλου 12—16 ὥρας, αἱ ἀναλογίαι τῆς διαρκείας τῶν ἡμε- ρῶν ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ φαίνονται ἡμῖν ὅλως ἀκατάλ-

1) Ἡ ταχύτης τῆς πτώσεως σώματός τινος ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ εὐρίσκειται πολλαπλασιαζομένης τῆς μάζης αὐτοῦ (15) μετὰ τῆς πρώτης ταχύτητος τῆς πτώσεως ἐπὶ τῆς Γῆς (4, 9 μέτρα), καὶ διαιρουμένης τοῦ γινόμενου διὰ τοῦ τετραγώνου τῆς ἀποστάσεως τοῦ σώματος ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ Οὐρανοῦ, μετρομένης εἰς γῆ- νους ἀκτῖνας, ἥτις: $14 \times 49 = 73,5 : (1,64 \times 4,64) = 3,413$ μέτρα.

Ε Π Ι Φ Υ Λ Λ Ι Σ .

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ἡ μυθιστορία, ἥτις ποιεῖται νῦν πάταγον ἐν Παρισίαις, εἶνε ἡ ἐπιγραφομένη *Τὸ δικαίωμα τοῦ τέκνου* (*Le droit de l'enfant*) τοῦ Γεωργίου Ohnet. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Maitre de Forges* εἶνε γνωστός, γνωσταὶ δ' ἐπίσης καὶ ἀρεταὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἀρεταί, αἵτινες διακρίνουσι τὴν νέαν μυθιστορίαν. Ἐν αὐτῇ θέμα ἔλαβε τὴν τύχην τῶν τέκνων καὶ τὰ ὀρελιόμε- να αὐτοῖς. Τὸ τέκνον ἐν τῇ νέᾳ μυθιστορίᾳ, ἡ θυγατὴρ τοῦ David, ἀναχαίττει αὐτὸν τοῦ νὰ φονεύσῃ τὴν ἄπιστον ἀπο- δειχθεῖσαν σύζυγον αὐτοῦ καὶ μητέρα τοῦ παιδιοῦ, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον καθ' ἣν στιγμήν ὁ David προτίθετο νὰ φονεύσῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Λουίζαν. Ὁ σύζυγος ἐνταῦθα ὑποχωρεῖ πρὸ τοῦ πατρὸς, ἀναλογιζόμενος τί γενήσεται τὸ τέκνον ἄνευ μητρὸς καὶ μηθάνον τόσα κακά. Ἡ μετάνοια δ' εἶτα τῆς συζύγου ἐπιφέρει οὐχὶ τὴν λήθην ἀλλὰ τὴν συγχώρησιν.

Τὸ ἔργον κρίνεται ὡς τῶν ὀρειοτέρων τοῦ Georges Ohnet.

ληλοὶ πρὸς ὑπαρξιν ὄντων ζώντων. * Ἄν ὅμως ἐκτεί- νωμεν τὰ βλέμματα, καὶ πέραν ἡμῶν καὶ λάβωμεν ὡς μέτρον οὐχὶ τὰς συνηθείας ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν γενικὴν κρίσιν, θὰ κατανοήσωμεν ὅτι ἡ ὕλη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐνόργανος ὕλη κέκτηνται εὐαισθησίαν πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, ὑπερβαίνουσαν τὴν ἡμε- τέραν κρίσιν, καὶ ὅτι ἡ ἐπὶ μίαν στιγμήν χρόνου ἐνέργεια τῶν ἀκτῖνων προκαλεῖ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ὅπερ παρ' ἡμῖν ἐντὸς ἐνὸς λεπτοῦ. Πρὸς τούτοις θὰ ἐννοήσωμεν ὅτι καὶ ἡ στιγμήαια ἐπενέργεια τῆς ἀπο- σίας τοῦ ἡλίου ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ καθ' ὃν τρό- πον παρ' ἡμῖν ἡ ἀπουσία τοῦ ἡλίου κατορθοῖ τούτο μόνον μετὰ ἐν λεπτόν, μετὰ μίαν ὥραν κτλ., ἦτοι ὅτι ἡ ταχεῖα τοῦ ἡλίου φαινομενικὰ κινήσις δύναται νὰ ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ τόσον εὐεργετικῶς, ὅσον καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἐξάκις βραδυτέρα τοῦ ἡλίου κινήσις. Δέον πρὸς τούτοις ν' ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅστις ἀποτελεῖται ἐξ ὕλης λεπτῆς, τὰ ἀντι- κείμενα ἔχουσι τοιαύτην ἀπάναντι τοῦ φωτὸς ιδιό- τητα, ὅστε οὐ μόνον ἀντανισθῶσι τούτο, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐπενεργείας τῶν ἡλιακῶν ἀκτῖνων παράγουσι φῶς, ἐνεκα δὲ τῶν χημικῶν αὐτῶν ιδιοτήτων φαίνον- ται ὡς αὐτόφωτα.¹ Νομίζομεν δὲ ὅτι δὲν διαπράττο-

1) Τὸ φάσμα τοῦ Οὐρανοῦ, ἐξετασθὲν ὑπὸ τοῦ Σέκκη, εἶναι ὅλως διάφορον τοῦ τῶν πλανητῶν, οἵτινες ἔχουσι φῶς μόνον ἐξ ἀντανκλήσεως προερχόμενον, ὡς ἔχον ἐν τῷ πρασίῳ κυανῷ σκοτεινῇν ραβδώσιν, μὴ συμπίπτουσαν ὅμως μετὰ τῆς ραβδώσεως F, καὶ ἑτέραν ὁμοίαν ἐν τῷ πρασίῳ παρὰ τὴν ραβδώσιν E. Ἐκεῖθεν τὸ φάσμα τοῦ Οὐρανοῦ παρουσιάζει κενόν, ἐκτενόμενον πέραν τῆς ραβδώσεως D, οὕτως ὅστε τὸ ὄχρον χρώμα ἐλλείπει· τὸ ἐρυθρὸν εἶναι λίαν ὑσθενές. Ἐκ τῆς ἀπορροφητικῆς ταύτης δυνάμεως, θῆμα τῆς ὑποίας πίπτει τὸ ὄχρον χρώμα τοῦ ἡλίου, ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ φῶς τοῦ Οὐρανοῦ κέκτηται ση- μαντικὴν δυνάμιν ἐκπομπῆς, ὅσων μείζονα τῆς τοῦ ἀντανκλω- μένου φωτός!

* * *

Αἱ ἀνασκευαὶ τῶν Δελφῶν, αἵτινες γίνονται ὑπὸ τῆς ἐν Ἀ- θήναις γαλλικῆς Σχολῆς διευθύνοντος αὐτὰς τοῦ κ. Homolle, φαίνεται ὅτι θ' ἀποδείξωσι πολλοὺς θησαυροὺς καὶ θὰ πλησιά- σωσι κατὰ τὴν σπουδαιότητα τὰς ἄλλοτε γενομένας ἐν Ὀλυμ- πιά ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς σχολῆς διευθύνοντος αὐτὰς τοῦ κ. D. Gustaw Hirschfeld. Οὐ πρὸ πολλοῦ ἀνεκαλύφθη ὁ ὕμνος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἰδοὺ ἀνακαλύπτονται αἱ μετόπαι τοῦ αὐτοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ περιφύμου χρηστηρίου τῆς ἀρχαιότητος, αἱ δὲ μετόπαι αὗται περιισθῶσι γυμνοὺς ἐφιπ- πους νεανίσκους καλλιστῆς τέχνης. Πλείονες πληροφορίαι περὶ τῆς σπουδαιότητος ταύτης ἀνακαλύψεως οὐχ ὑπάρχουσιν, ἅτε τῆς γαλλικῆς σχολῆς ἀποκορυψούσης τὰ κατ' αὐτὴν, ἐπιφυλασ- σομένης δὲ τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτῶν ὑπ' αὐτῆς ταύτης, εἴτε ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐν Παρισίαις διὰ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς, ὡς ἐγένετο περὶ τοῦ ὕμνου τοῦ Ἀπό- λλωνος, εἴτε διὰ τοῦ περιοδικοῦ αὐτῆς συγγράμματος *Correspon- dance Hellénique*.

Περιεργότατον βιβλίον ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐν Παρισίαις ὑπὸ Montaille, ἐπιγραφόμενον δὲ *Le Costume féminin depuis*

μεν σφάλμα λογικῆς ἀποδίδοντες τῇ ἕλῃ τοῦ κόσμου τούτου δύναμιν ἀναπτύξεως, ἥτις παραμένει ὑπολανθάνουσα ἐν τῇ ἕλῃ τῆς Γῆς.

Ἄν ὁ Οὐρανὸς ἔχει ὡς κατοίκους ὄντα διανοούμενα, ἢ διάνοια αὐτῶν εὐρίσκεται ἐν βαθμίδι ἀναπτύξεως τοιαύτη, ἐν οἷα ἡμεῖς μετὰ τῆς ἀγροίκου καὶ βαρείας ἡμῶν φιληδονίας τόσον ὀλίγον θά ἡδυνάμεθα νὰ ζήσωμεν, ὅσον καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Οὐρανοῦ μετὰ τοῦ λεπτοῦ αὐτῶν ὀργανισμοῦ θά ἡδύνατο νὰ ὑποστῶσι τὸ ἐκτυφλωτικὸν φῶς τοῦ ἡμετέρου ἡλίου... Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ θέμα ἡμῶν λέγομεν ὅτι ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ ἢ ἐκ τῆς ταχείας ἐναλλαγῆς ἡμέρας καὶ νυκτὸς προερχομένη ἀντίθεσις εἶναι ἐλαχίστη, οὐχὶ κυρίως διότι αἱ νύκτες αὐτοῦ φωτίζονται ὑπὸ πολλῶν σεληνῶν, ἀλλὰ διότι ἢ νύξ δὲν ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦ σκότους, καθότι ὁ Οὐρανὸς τηρεῖ ἐν ἑαυτῷ τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου λαμβανόμενον φῶς, κατὰ δὲ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἀστρου τῆς ἡμέρας ἐκπέμπει αὐτὸ ὑποιδιάζουσαν μορφήν (χρῶμα). Ἐν τούτοις ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ ὑπάρχουσιν ἐποχαί, καθ' ἃς ὁ ἡλιος ἐπὶ ἑβδομάδας, ἐπὶ μῆνας καὶ διὰ καὶ ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν μένει ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, ἐκλείπων ὡσαύτως ἐπὶ ἀνάλογα χρονικὰ διαστήματα. Ὅπως ὁ ἀναγνώστης κατανοήσῃ τοῦτο, θά ἐξετάσωμεν τὴν τροχίαν τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὴν μοναδικὴν ἐν τῷ πλανητικῷ συστήματι θέσιν τοῦ ἄξονος αὐτοῦ.

Ὁ Οὐρανός, ὡς πάντες οἱ πλανῆται, κινεῖται περὶ τὸν ἡλιον ἐκ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολάς, συμπληροῖ δὲ τὴν περιφορὰν αὐτοῦ ἐντὸς 84 ἐτῶν 7 ἡμερῶν καὶ 10 ὥρῶν. Ἄλλ' αἱ ὥραι τοῦ ἔτους διαδέχονται ἀλλήλας ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ κατὰ τρόπον ὅλως ἰδιάζοντα. Ὡς γνωστὸν ὁ ἄξων τῆς γῆς εἶναι κατὰ τοιοῦτον τρόπον κεκλιμένος ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς τροχιάς αὐτῆς, ὥστε σχηματίζει μετ' αὐτοῦ γωνίαν 66 1/2 μοιρῶν. Τούτου ἕνεκεν ὁ ἡλιος κατὰ

θέρος δὲν ἀνέρχεται ἄνωθεν τῶν 23 1/2 μοιρῶν ἄνωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα δὲν κατέρχεται κάτωθεν τῶν 23 1/2 ὡσαύτως μοιρῶν, οὕτω δὲ ἢ διακεκαυμένη ζώνη κεῖται μετὰ τῶν δύο τροπικῶν, ἔχει δὲ πλάτος 66 1/2 μοιρῶν. Ἄλλ' ἂν ὑποθέσωμεν τὸν ἄξωνα τῆς Γῆς σχηματίζοντα κλίσιν μεγαλύτεραν καὶ 30 ἢ 50, οἱ τροπικοὶ θ' ἀφίσταντο τοῦ ἰσημερινοῦ κατὰ ἀνάλογον ἀριθμὸν μοιρῶν, τὸ δὲ εὔρος τῆς διακεκαυμένης ζώνης ἀναλόγως θά πύξαινετο. Φαντασθῶμεν ἥδη τὸν γήινον ἄξωνα σχηματίζοντα μετὰ τῆς ἐκλείπτικῆς, ἥτοι τοῦ ἐπιπέδου τῆς τροχιάς τῆς Γῆς, γωνίαν 82° ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ μὲν τροπικοὶ θά μεθίσταντο σχεδὸν εἰς τοὺς πόλους, οἱ δὲ πολικοὶ κύκλοι σχεδὸν εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ ἢ διακεκαυμένη ζώνη θά ἐξετείνετο σχεδὸν μέχρι τῶν πόλων, ἐκλείποντος οὕτω τοῦ ἐν αὐταῖς διαρκοῦς ψύχους. Ὁσαύτως ἢ πολικὴ νύξ θά ἐξετεινετο μέχρι τῶν περὶ τὸν ἰσημερινὸν σημείων, ὁμοίως δὲ καὶ ἢ πολικὴ ἡμέρα κατὰ τὸ θέρος. Ἄν ἥδη μεταφέρωμεν νοερώς τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς μετὰ τοῦ ἐπιπέδου τῆς τροχιάς γωνίας τοῦ ἄξονος ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ, ἔχομεν ἀκριβῶς τὴν εἰκόνα τῆς θέσεως τοῦ ἄξονος καὶ τὴν ἀστρονομικὴν παράστασιν τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ἐκάστη τῶν ὁποίων διαρκεῖ 21 ἔτη. Ἐν τῷ βορείῳ αὐτοῦ πόλῳ κατὰ τὸ θέρος ὁ ἡλιος ἀνέρχεται μέχρι τοῦ Ζενίθ, ἢ δὲ ἡμέρα διαρκεῖ 42 ἔτη γῆϊνα, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἐν τῷ νοτίῳ πόλῳ κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα επικρατεῖ νύξ. Τακτικὴ ἐναλλαγὴ ἡμέρας καὶ νυκτὸς συμβαίνει μόνον ἐν ζώνῃ περὶ τὸν ἰσημερινόν, ἔχουσα πλάτος 16 μοιρῶν. Ἐκεῖθεν δὲ ἢ ἡμέρα καὶ ἢ νύξ ἔχουσι τὴν ἐξῆς διάρκειαν :

la Gauloise jusqu'à nos jours. Ὁ πρῶτος τόμος ἐνέχει τὰ περὶ τῶν ἀμφοτέρων τῶν γυναικῶν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Δουδοβίκου ΙΣΤ. Αἱ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀμφοτέρων τῶν γυναικῶν παρουσιάζουσι πολλὰς τὰς ποικιλίας.

* *

Ὁ πύργος τοῦ Eiffel οὐκ ἔχ καθεύθειν τοὺς ἄγγλους, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐδηλώθη, ἐφ' ᾧ καὶ προβαίνουσι εἰς ἀνέγερσιν τοιοῦτου ἐν τόπῳ καλουμένῳ Wembey μετὰ τῶν Δουδίνου καὶ Harrow, διαβεβημένῳ δὲ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Blent. Ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἀσχολοῦνται ἤδη ἑκατὸν πενήντα ἐργάζονται πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ πύργου, ὑψηλοτέρου τοῦ ἐν Παρισίοις. Τὸ σχέδιον ἐγένετο ὑπὸ τῷ A. W. Stewart, μετερρρυθμισθὲν δὲ ἐν ταῖς λεπτομερείαις ὑπὸ τοῦ Benjamin Baker, ἐκτελεστής δ' αὐτοῦ εἶνε ὁ Edward Watkin. Ὁ πύργος οὗτος, ὅστις ἐκλήθη πύργος Watkin, θὰ ἔχῃ ὕψος 350 μέτρων, περατωθήσεται δὲ κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς κατὰ τὸ 1895. Ἡ ὅλη δαπάνη αὐτοῦ θ' ἀνέλθῃ εἰς 6,000,000 φράγκων.

* *

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου κ. Λάττας περιῆλθεν ἄρτι τὸν τε Νέον καὶ τὸν Παλαιὸν Κόσμον, τὴν Ἀμερικὴν

καὶ τὴν Ἀσίαν. Τὰς ἐντυπώσεις αὐτοῦ προτίθεται ὁ εὐφραδὴς ἱεράρχης νὰ ἐκδῶ ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ. Τὸ βιβλίον τοῦτο θά περιέχῃ πολλὰς περιγραφὰς τῶν μερῶν ἃ ἐπισκέψατο ὁ κ. Δ. Λάττας.

* *

Ὁ κ. Πλάτων Δρακούλης ἐξέδωκεν ἄρτι ἐν Ἀθήναις φιλοσοφικὸν σῆγμαμα ἐπιγραφόμενον *Φῶς ἐκ τῶν ἔνδοξ.* Ὁ αὐτὸς ἐξέδωκε πρὸ τινῶν ἡμερῶν καὶ νέον βιβλίον ἐπιγραφόμενον *Ἰγυεινὴ καὶ ἠθικὴ*, ἐν ᾧ ἐν ἄλλοις καταφέρεται κατὰ τῆς κρεωφαγίας. Ἡ κρεωφαγία κατὰ τὸν κ. Δρακούλην εἶνε ἀνάξια ἀνθρώπου ἐπιδικώκοντος ἐν ἰδανικόν, ποθοῦντος ν' ἀναπτύξῃ τὰς δυνάμεις ὅλας καὶ νὰ βελτιώσῃ ἑαυτόν. Ἰγυεινὴ καὶ ἠθικὴ μόνον ἐν τῇ φυτοφαγίᾳ ἐγκρατεῖται ὑπὲρ τῆς ἀναιμιάτου ταύτης διαίτης προσάγει πολλὰ ἐπιχειρήματα ὁ συγγραφεὺς. Ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ δημοσιεύεται ἢ εἰκὼν τοῦ συγγραφέως πιστοτάτη, ἥτις κατὰ τινὰ ἀπτικὴν ἐφημερίδα εἶνε εὐχλωτότατον ἐπιχειρήμα ὑπὲρ τῆς φυτοφαγίας, διότι δι' αὐτῆς ὁ κ. Δρακούλης ἀπέκτησεν οὐ μόνον ὑγίαιαν ἀκλόνητον καὶ εὐρωστίαν, ἀλλὰ καὶ γαλήνην χαρακτηριστικῶν, προδίδουσαν ἔξοχον διαύγειαν καὶ ἡμερότητα ψυχῆς.

Ἄλλὰ τὸ βιβλίον τοῦτο ὑπερβυμβάζει ἡμῖν τὸν κ. Λυκόρταν, ὃν ἔχομεν πρὸ τινῶν ἐτῶν καὶ ἡμεῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀνα-

Ἐν τῇ	300	πλάτους	13	ἔτη	γῆιν
»	»	400	»	18	»
»	»	500	»	23	»
»	»	600	»	27	»
»	»	700	»	32	»
»	»	800	»	37	»
»	»	900	»	42	»

Διὰ τὴν ἡμετέραν γῆν τοιαῦται συνθῆκαι θά ἵσαν ἀφόρητοι, καὶ ἂν ἔτι διήρκουν ἐξ μόνου μῆνας. Ἄφ' ἑνὸς μὲν ἢ μεγίστη ἐπενέργεια, ἢν ἐξασκει ὁ ἥλιος ἐπὶ τῆς γῆς, ἀφ' ἑτέρου ἢ ὑπέρμετρος ἐκ τοῦ ἡλίου ἐξάρτησις τῶν ἐπ' αὐτῆς ὀργανικῶν ὄντων θ' ἀποτελοῦν τὴν ἄμεσον αἰτίαν τοῦ ὀλέθρου αὐτῶν, εὐθύς ὡς ἡ γῆ προσελάμβανε κλίσιν τοῦ ἄξονος ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς τοιαύτην, οἷα ἡ τοῦ Οὐρανοῦ. Ἐν τῷ ὑψηλῷ ὅμως κοσμικῷ τούτῳ σώματι ὁ ἥλιος ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἐπενέργειας τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ ἐνεργεῖ 368κις, ἀσθενέστερον, ὑπὸ δὲ τὴν ἐποψιν τῆς ἐλακτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως 676κις ἀσθενέστερον. Ὡστε ἐκεῖ τὰ ὄντα ἀπέναντι τοῦ ἡλίου εἶναι τοσάκις μᾶλλον ἀνεξάρτητα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Οὐρανὸς παράγει τόσον θερμότητα ὅσον καὶ ψῶς, αἱ ἀντιθέσεις, αἱ ἐκ τῆς παρουσίας ἢ ἀπουσίας τοῦ ἡλίου πηγάζουσαι εἶναι ἥττον ὀξεῖαι, καὶ τούτου ἕνεκεν ἀσίμωτον βλαβερὰν ἐπενέργειαν ἐξασχοῦσιν ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ζώντων ὄντων. Ἡ κοσμικὴ φύσις τηρεῖ ἐν τῷ ὅλῳ σχηματισμῷ τοῦ πλανητικοῦ συστήματος βαθμίδας αὐθιπαρίας, ἐξ ὧν ἀρῆται πάντοτε βοήθειαν. Καὶ ἐπὶ τῆς γῆς δὲ ὑφίστανται ἀναλογίαι τῆς προϊούσης ταύτης αὐθιπαρίας, ἐξ ἧς ὅσα μείζων εἶναι ἢ δύναμις τῆς ἐκ τῶν ἑνδον ἀναπτύξεως, τόσον μικροτέρα καθίσταται ἢ ἀνάγκη τῆς ἐκ τῶν ἐξω βοήθειας. Τὸ ζῶον ἔρχεται ἐν τῷ κόσμῳ ἐνδεδυμένον καὶ ὀπλισμένον, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος γεννᾶ-

ται γυμνός, τὸ δὲ ζῶον κατὰ τὸν μῦθον δὲν ἰδύνατο ἐν ἀρχῇ νὰ ἐννοήσῃ πῶς ὁ ἄνθρωπος ἰδύνατο νὰ ὑφίσταται, ἐνῶ εἶχε τόσον φοβεράς ἐλλείψεις. Καὶ ἡμεῖς οἱ περὶ ὁριζούμενοι κάτοικοι τῆς γῆς δὲν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν πῶς ὁ Οὐρανὸς μετὰ τοιαύτης τοῦ ἄξονος κλίσεως καὶ τοσαύτης ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀποστάσεως, αἰτνες θά καθίστων τὴν γῆν ἀόλιαν, δύναται νὰ ἐγκλείῃ κόσμον πλάσμάτων, ὄντων καὶ στοιχείων τελείων, ἅτινα ἐξ ἑαυτῶν ἀναπτύσουσιν ἐκεῖνο, ὅπερ ἢ βοήθως χεῖρ τῆς μητρὸς φύσεως φαίνεται παρέχουσα αὐτοῖς ἐξωθεν. Ἡ ἀρχὴ ὅτι ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ πλανητικοῦ συστήματος εἶναι ἀποτετωπωμένη ἢ ἰδέα τῆς προόδου, οὐδέποτε βεβαίως ἀποδειχθήσεται συμπερασματικῶς, οὐχ ἥττον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀξίωμα τοῦ πρακτικοῦ, ἥτοι τοῦ ἐλευθέρου πνεύματος. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ κοσμικὴ φύσις ἐξέφρασεν ἐπὶ τῆς γῆς πάντα, ὅσα ἐκδηλοῖ προοδευτικῶς ἀπὸ τοῦ Ἐρμού μέχρι τοῦ Ποσειδῶνος. Τὸ ἐλεύθερον πνεῦμα, ὅπερ ἐξέρχεται τῶν ὀρίων τῆς γῆς, δημιουργεῖ ἰδεῶδη, ἅτινα οὔτε παρέχει, οὔτε δύναται νὰ παράσῃ ἢ γῆ ἐξ ἑαυτῆς.

Βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων πλανητῶν ὁ κόσμος τοῦ νοητοῦ ἐγγίζει ἐπαρκῶς πρὸς τὸν κόσμον τοῦ ἰδεώδους, ὅπως φαινομενικῶς καθίσταται τὰ μέγιστα ὁμοιος πρὸς αὐτόν, ἂν μὴ καὶ ὅλος πρὸς αὐτὸν δυνταντίζηται, τοιοῦτον δὲ κόσμον, κείμενον κατὰ μίαν βαθμίδα κατωτέρω τοῦ Ποσειδῶνος θά εἶχομεν ἐν τῷ Οὐρανῷ, ἂν μὴ ἀντιλέγωσιν εἰς τοῦτο οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικοί.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ).

N. M.

πτύσσοντα ἐνώπιον εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τὴν θεωρίαν αὐτοῦ περὶ κινήσεως τῶν σωμάτων, ἣν πρότερον διὰ ἀγγελιῶν ἐκ Λειψίας διεσάλπιξε. Τὰς θεωρίας αὐτοῦ ὁ νέος Νεύτων ἀνέπτυξεν ἄρτι ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παργασῶ ἐν κύκλῳ ἐπιστημῶν καὶ λογίων. Κατὰ τὸν κ. Λυκόρταν πᾶν μόνον τῆς ὕλης κέκτηται ἐμφυτον κίνησιν κατὰ γραμμὴν καμπύλην—εὐθείας μὴ ὑπαρχούσης ἐν τῇ φύσει—ἐπ' αὐτοῦ δὲ στηριζόμενος προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ σύστημα τῆς κινήσεως τῶν κόσμων, ἀπορρίπτων πάσας τὰς μέχρι τούδε περὶ τοῦ σύμπαντος ἄλλας θεωρίας. Ὁ κ. Λυκόρτας μεταφράζει ἤδη τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ, ὅπερ ἐξέδωκεν ἐλληγιστί, καὶ γαλλιστί, προτιθέμενος νὰ ὑποβάλῃ αὐτὸ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν Παρισίαις. Ἴδού λοιπὸν ὅτι ἀπεκτίσαμεν δύο ἀναμορφωτάς, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν μαθηματικῶν.

* *

Πολὸν τὸ ἐνδιαφέρον ἔχουσιν αἱ πληροφορίες αἱ, ἐπιστρέψας ἐξ Ἀταλάντης εἰς Ἀθήνας ὁ καθηγητῆς κ. Ζησίου, ὅστις ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπουργείου πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τῶν ἀγιογραφημάτων καὶ λοιπῶν εἰκόνων τῆς ὑπὸ τῶν τελευταίων σεισμῶν καταστραφείσης μονῆς, Μελεσσίνης καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχαίων τῆς Λοκρίδος κῶν, ἐγνωμοδότησεν ὅτι αἱ εἰκόνες

τῆς μονῆς Μελεσσίνης χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1599, ὅτε ἐγράψεν αὐτὰς ὁ ζωγράφος Κακαρθὲς Ναυπλιεύς. Τὸ κτίριον ὅμως εἶνε ἀρχαιότερον ὡς καὶ τὸ παρὰ τὴν μονὴν παρακλήσιον τῆς Παναγίας, ὅστινος τὰ ἀγιογραφημάτα εἶσαν ἔτι ἀρχαιότερα.

Ὁ κ. Ζησίου ἀπεκόμισε τεμάχιον τοίχου, ἐφ' ᾧ παρίσταται ὁ Ἰησοῦς κατατιθέμενος ἐν τῷ τάφῳ, ἐκατέρωθεν δ' αὐτοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ὁ Ἰωάννης. Ἡ μονὴ τῆς Μελεσσίνης ἐκέκμητο καὶ ἐσταυρωμένον σπανίας βυζαντινῆς τέχνης καὶ μεγάλης ἀξίας, διασωθέντα μετὰ τῶν συμβόλων τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας, ἀλλ' οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ χωρικοὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ στέργουσι νὰ στερηθῶσιν αὐτῶν, ἵνα κατατεθῶσι τὰ κειμήλια ταῦτα ἐν τῷ μουσεῖῳ πρὸς διάσωσιν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἐνθα ὑπάρχει καὶ ἐσώθη ἡ εἰρεσθεῖσα ὡς λέγεται ἐκεῖ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, βυζαντινῆς καὶ αὐτῆς τέχνης. Ἐν Λοκρίδι ὑπάρχουσιν, ἐπίσης καὶ ἄλλαι ἀρχαιότερες βυζαντιναί, αἵτινες εὐτυχῶς οὐδὲν ἔπαθον.

* *

Ὁ Ἀρμάνδος Silvestre νέον ἐξέδωκεν ἄρτι μυθιστόρημα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *La Cosake*, ἐν ᾧ χαριέσταται περιγραφαὶ φέρονται.

O. A.

Θραϊά ἀλληλογραφία κατηγορεῖτο, καθ' ὅτι ἡ μόνη γυνὴ καθ' ἧς ἡ Θηρεσία ἐδικαιοῦτο νὰ τρέφῃ ἐτι ἴχνη ζηλοτυπίας, ἡ Κλοτίλδη δὲ Σενέβ, ἢν ἐκεῖνος εἶχεν ἀγαπίσει ποτέ, δὲν εἶχε πλέον δώσει σημεῖα ζωῆς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐτι τοῦ γάμου των. Ἄλλ' αἴφνης ἐνεθυμήθη ὅτι ἡ Ἔρμα τῷ εἶχε γράψαι αὐθημερόν!... Ὡστε ἡ ὅλη ἐξέλιξις τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης σκηνῆς, ἡ συγκοπή, τὰ δάκρυα, ὁ πυρετὸς τοῦ πάθους οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἡ χυδαιοτάτη συζυγικὴ ὀργή, ἧς βεβαίως δὲν ἦτο ἄξιος! Ὅποια ἀπάτη! ἔβρεχεν ἦδη τὰ χεῖλη ἐν πικρῷ καὶ παγετῶδει πόματι, ἐν ἧ στιγμῇ ὠνεῖρωτεν ὅτι πίνει μέθυ θαλπερὸν καὶ γλυκύτερον μέλιτος!...

Ἔνεκα τῆς εὐθύτητος καὶ δικαιοσύνης τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἡκίστα κατενόει τὸ φλογερὸν τῆς ζηλοτυπίας συναίσθημα, τὴν ἐμπαθῆ ταύτην ἀλλά καὶ ὑψηλὴν ἅμα ἀδικίαν, ἢν καὶ αἱ τελειόταται ἐτι γυναικεῖαι καρδίαι ἐγκλείουσι. Τὴν ἐκρηξιν αὐτῆς οὐδέποτε τῶς ἐδοκίμασε, διότι καὶ οὐδέποτε πρότερον ἠγαπήθη εὐλικρινῶς καὶ περιπαθῶς, ἐγνώριζε δ' αὐτὴν μόνον ἐκ τῶν περιγραφῶν διαφόρων ψίλων, οἷτινες, ὡς ὅλοι οἱ ἄνδρες, ἐχαρακτήριζον αὐτὴν ὡς τὴν δεινοτάτην τοῦ βίου των μάστιγα, ὡς τὸ χειριστὸν κακόν, ὅπερ διὰ σθεναρᾶς χειρὸς ὀφείλει ν' ἀποκόπη τις πρόοριζα· ὅθεν ἀπαλλαγῆς τῶν λευκοτάτων χειρῶν, αἵτινες περιέβαλλον τὸν τράχηλον αὐτοῦ ὡς μαργαρώδες περιδέριαιον, ἐψίλησε τὸ μέτωπον τῆς νεαρᾶς γυναικός, καὶ κρατῶν τὴν μικρὰν αὐτῆς χεῖρα, ἦτις ἔκατε πυρετῶδως, εἶπε :

— Λοιπὸν μόνον καὶ μόνον ἔνεκα τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς κλαίεις καὶ λιποθυμεῖς καὶ πυρέσσεις!... Ἔνεκα τῆς ἐπιστολῆς τῆς ἐξαδέλφης μου!... ὦ, ἡ ταλαίπωρος Ἔρμα! ἂν τὸ ἐγνώριζε...

Ἡ μικρὰ χεῖρ συνεσπάρθη σπασμῶδως, καὶ διὰ φωνῆς ὑποκόφου, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπλανῶς πρὸ αὐτῆς προσήλυσσα, ἡ Θηρεσία ἀπάντησε :

— Τὴν καταρῶμαι!...

— Σὺ, σὺ τὸ λέγεις! ἀνέκραξεν ἐκεῖνος· σὺ, ἦτις μ' ἐπέπληξες πολλακίς διότι δὲν νύχουμην ἀγαθὰ εἰς τοὺς ἐχθροὺς μας, εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μᾶς καταστρέψωσι!... σὺ! τί κακὸν λοιπὸν σοὶ προὔξενυσεν αὐτὴ ἡ γυνὴ; ἐννοεῖς ὅτι ἡ ζηλοτυπία σου μᾶς πλήττει ἀμφοτέρους διὰ τῆς αὐτῆς βολῆς, ἐμὲ ὡς ἄνθρωπον ἄνευ εὐθύτητος, ἄνευ λόγου, ἐκείνην ὡς ἀπιστὸν φίλην, ὡς ἀνίερὸν προδότιδα;

— Ἡ ζηλοτυπία μου εἶναι ἰσχυροτέρα ἐμοῦ! ἀπάντησε στενάζουσα ἡ Θηρεσία· δὲν ἠδυνήθην νὰ κατανικήσω ἑμαυτὴν.

— Ἀφελὲς παιδίον! τί λοιπὸν σὲ ἀνψυχεῖ; γνωρίζω τὴν Ἔρμαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ γάμου της· δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐρωτοτροπῶ πρός αὐτὴν ὅταν ἦν ἀκόμη ἐλεύθερος; ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν κἂν τὸ ἐσκέφθην ποτέ· πρὸς τί λοιπὸν θὰ τὸ ἐπραττον σήμερον; Ἄλλοίμονον, μήπως ἔχω καιρὸν νὰ ἐνασχολῶμαι εἰς ἄλλας γυναῖκας, ἐγὼ, ὁ ὁποῖος μὲ τόσῃν λύπῃν ἀπομακρύνουμαι ἐπ' ὀλίγον ἀπὸ σοῦ χάριν τῶν ἀνοήτων ἐκείνων ὑποθέσεων ὅταν εἴμεθα εἰς Παρίσιους;

— Ναί, ἀλλ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν διακρίνεις ἀπὸ τῶν ἄλλων· εὐχαριστεῖσαι μαζῇ της, χαίρει τὴν ἐμπιστοσύνην σου, εἶναι ἡ μόνη γυνὴ, ἡ ὅποια ἐξαδικεῖ ἐπιρροὴν ἐπὶ σοῦ!

— Ναί, διότι φανερῶς, εἶναι ἡ μόνη εὐλικρινῆς φίλη μας.

— Θὰ τῇ ἀπαντήσης;

— Τὸ ἐπραξα ἦδη· ἔσο ἦσυχος! οὐ ἡ ἴδια ἂν ὑπὸ γόργουες τὴν ἐπιστολήν μου δὲν θὰ ἦτο γεγραμμένη μὲ πλείονα φρόνησιν... διὰ τί ἀποσύρεις τὴν χεῖρά σου;

— Τρέμω!... ἀπάντησεν ἡ Θηρεσία ἀνασύρουσα τὸ πέπλωμα μέχρι πώγωνος.

Ἐπὶ στιγμὴν ὁ Ἀλδέρτος ἀμφιρρέπων, μικροῦ δεῖν ἀνέκραξε πρὸς τὸν σύζυγόν του :

— Τρέμεις!... θερμάνθητι λοιπὸν ἐδῶ εἰς τὴν φλόγα τῆς καρδίας μου! ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν Ἔρμαν, καὶ τὸνομά της ἐτι ἄς ἐξαλειφθῇ ἐδραεῖ ἀπὸ τῆς μνήμης ἡμῶν. Αὖριον τὸ ἔσχατον θὰ ἴδῃ τὴν γραφὴν μου, καὶ ἂν ποτε δεύτερος φάκελλος φέρων τὸ μονόγραμμά της εὐρεθῇ περιπλανώμενος ἐν τῷ οἴκῳ ἡμῶν, αὐτὴ αὐτὴ ἡ χεῖρ σου ἄς τὴν παραδώσῃ ἀνυλεῶς εἰς τὰς φλόγας, πρὶν ἢ τὴν ἐγγίσω ἐγὼ!

Οὕτω θ' ἀπεκρίνετο πᾶς κοινὸς ἄνθρωπος, ὑπὸ σφραγισμένος πρὸς ἑαυτὸν ἐνδομύχως τὸ νὰ θέσῃ ἐφεξῆς ἐν χροῖσει τὴν διὰ ζωῆς φωνῆς συνεννόησιν. Ἄλλ' ὁ Ἀλδέρτος δὲν ἠνείχετο οὔτε τὴν ὑπόνοιαν, οὔτε τὴν ἀδυναμίαν, οὔτε τὴν ἀσυνέπειαν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶπεῖν, ἀνεπαρκῶς γινώσκων τὴν γυναικεῖαν ψῆσιν, συνεμερίζετο τῆς πλάνης τῶν ὁμοφύλων αὐτῶ, οἷτινες γενικῶς ποθοῦσι ν' ἀγαπῶνται ἐμπαθῶς ἀλλ' ἄνευ ζηλοτυπίας, καὶ οἷτινες σθεναροῦσι λεληθῶς τὸ πάθος, ἀνοικτιρμόνως τὴν ζηλοτυπίαν φονεύοντες.

Οὐχ ἦπτον ἐξηνάγκασεν ἑαυτὸν ὅπως ἀγάγη εἰς πῦρας μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ψυχραιμίας τὴν ἠθικὴν θεραπείαν ἢν ἀνέλαβεν. Ἐτεινεν ὅθεν πρὸς τὴν Θηρεσίαν τὴν διάσημον ἐπιστολήν, λέγων :

— Πρὸς τιμωρίαν σου θ' ἀναγνώσῃς αὐτὰς τὰς σελίδας. Θὰ ἴδῃς ὅτι ἡ γράφουσα εἶναι γυνὴ φιλόφρων καὶ δεξιὰ, ἐὰν δὲ νομίσῃς ὅτι ἡ πολυμήχανος δεξιότης της πολὺ μακρὰν ἐκτείνεται, ἐνθυμήθητι τὴν ἐμφαντικὴν ἐκείνην ἐρώτησιν τοῦ Σαμπενουά : «Γνωρίζετε τὸν Μοντουσδέ;» Ἡ προσέγγιξις εἶναι παράδοξος.

Ἡ κόμησσα, κατ' ἐπιφάνειαν ἠρεμήσασα, ἀνέγνω τὸ ἔγγραφον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Φεῦ! μήτοι δὲν εἶχεν ἀκούσει αὐτοστιγμῆι ἐπαίνους πρὸς τὴν γράψασαν; Ἄλλ' ἀνακτῆσασα τὸ ἐφ' ἑαυτῆς κράτος ἠρώτησε διὰ φωνῆς ἀτρεμοῦς :

— Λοιπὸν θὸ ἐπιδιώξωμεν τώρα τὰς σχέσεις τῆς κ. Σανδολέν;

— Ὡ! Θεέ μου! ὄχι· ἀνέκραξεν ὁ σύζυγός της, τοῦ ὁποίου ἡ δυσθυμία δὲν εἶχεν ἐτι ὅλων ἐξατμισθῆ. Αὐτὴ δὲν ὁμοιάζει διόλου τὴν Ἔρμαν· ἡ Σανδολέν εἶναι φιλάρεσκος, διεφθαρμένη, ἀνευλαβής! Ἀπαξ μόνον ἂν τὴν ἐβλεπον, εἶμαι βεβαίωτατος ὅτι σὺ θὰ ἐπάσχεις νευρικὰς κρίσεις σφοδροτέρας τῆς σημερινῆς.

— Φίλε μου, θέλεις νὰ μὲ πιστεύσης; σοὶ ὑπόσχομαι ὅτι δὲν θὰ ζηλοτυπῶ πλέον· μὲ ἐπειδες, ἢ μᾶλλον μ' ἐθεράπευδες. Ὅχι, ποτέ πλέον δὲν θ' ἀνατείλῃ ἐφ' ἡμᾶς ἡμέρα ὡς ἡ σήμερον! Συγχώρησόν μοι διὰ τὸ γελοῖον θέαμα, τὸ ὁποῖον σοὶ παρουσιάσα! Ὡ! νὰ λιποθυμήσω ἐγὼ ὡς ἀνόητος!... Παρόμοιον πρῶγμα δύο μόνον φράς μοι συνέβη καθ' ὅλην τὴν ζωὴν μου...

Καὶ ἐσίγησε, μὴ θέλουσα νὰ ὑποβληθῆ εἰς τὴν συγκίνησιν, ἥτις ἤρχετο καταλαμβάνουσα αὐτήν, ἐπὶ τῆ ἀναμνήσει τῆς πρώτης ἐκείνης συγκοπῆς, ἢν ὑπέσθη τὴν προτεραίαν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ περιεβάλλετο τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα. Ὁ δὲ Ἀλβέρτος κατανοήσας τὰς συναισθήσεις αὐτῆς, τῆ εἶπε :

— Μὴ μετανοεῖς λοιπὸν δι' ὃ τι ἔπραξες τότε, τὴν στιγμήν ταύτην πλεον ἢ τότε σὲ ἀγαπῶ ! Μάρτυς ὁ Θεὸς περὶ τῆς ἀδόλου πίστεως τῆς καρδίας μου! . . . δὲν μὲ πιστεύεις ;

— Πιστεύω, ἀπάντησεν ὑπεκφεύγουσα, ὅτι μοὶ ἔδωκες πᾶν ὃ τι ἀνὴρ δύναται νὰ δώσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ !

Ὁ Ἀλβέρτος οὐδόλως ἐνόησε τὴν ὑπερτάτην πικρίαν τῆς φράσεως, καὶ ἐγγυτάτῳ τῶν ροδοχρόων ὤτων τῆς πεφιλημένης γυναικὸς τὰ χεῖλη αὐτοῦ ἐψέλλισαν ἡδέϊας παρακλήσεις συγγνώμης. Ἐκείνη διὰ φωνῆς ἥτις αἰθνιδίως ἀπέδη τρυφερά ὡσεὶ μητρὸς λαλιά, ἀπεκρίνατο :

— Αἰσθάνομαι ἑμαυτὴν συντετριμμένην, ὡς συμβαίνει πάντοτε μετὰ τὸ δραστήριον φάρμακον. Ἐταγε! μὴ φοβεῖσαι τίποτε ! καθ' ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐμοῦ, θὰ ἦσαι εὐδαίμων !

— Ἀλλὰ θὰ ἦσαι καὶ σὺ ἐπίσης ;

— Ἐγὼ εἶμαι ἦδη ! . . . καλὴν νύκτα ! σὲ ἀγαπῶ ὡς ὀφείλω.

Ἡ Θηρεσία τὴν νύκτα ἐκείνην ἐκλαυσεν ἐπὶ μακρόν . . . ἐξ ὑπερβολικῆς εὐδαιμονίας ἡρᾶ γε ; . . .

I

Μετὰ τινὰς ἡμέρας εὔγε μεταξὺ τῶν ἄσπι κομισθέντων γραμμάτων φάκελλον ὑπερβολικῶς ἀρωματώδη ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ διεύθυνσις αὐτῆς ἐπεγράφητο διὰ χαρακτῆρων μικροὺς ἡμίσεως ἑκατοστομέτρου τοῦθ' ὅπερ διὰ τὴν κομψευομένην κοινωνίαν ἀποτελεῖ τὸν ἐν χρήσει οὐρανὸν τῆς γραφῆς. Ἄμα δὲ καὶ τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος, τοῦ πληροῦτος τὴν σελίδα δι' ὅσον ἐνεστὶν ὀλίγων λέξεων.

Ὁ φάκελλος περιεῖχε τεμάχιον χάρτου χρώματος φαιοῦ μαργαροειδοῦς, κεχαραγμένον διὰ πλατειῶν ἀργυρῶν γραμμῶν, καὶ διὰ μονογράμματος δυσδιακρίτου ἐκ πρώτης ὄψεως. Τούναντίον ὅμως οἱ εὐμεγέθεις χαρακτῆρες τοῦ περιεχομένου καὶ μακροθὲν ἀνεγινώσκοντο :

« Συγγώμην, κυρία, εἰν ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς γειτονος ἐτόλμησα νὰ σᾶς ἐνοχλήσω διενεργοῦσα ἔρανον ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν. Φίλη μού τις, ἡ δούκισσα δὲ Λωιταρέ, διοργανίζει ναυσιδρομίας ὑπὲρ σκοποῦ φιλανθρωπικοῦ, καὶ ἐγὼ δὲ αὐτῇ ναυλῶ πλοῖον, ὅπερ θὰ μετακομίσῃ εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην ὅσους θὰ εὐδοκῆσωσι ν' ἀποτίσωσι τὸ ὑπέρογκόν πως τῶν ναύλων ποσόν, ὅπερ μαντεύετε βεβαίως εἰς τινὰς θὰ μερισθῆ. Κρατῶ μέχρι τοῦδε ναυσιδρομους τινὰς, θὰ ἔχαρον δὲ μεγάλως εἰν ἐπὶ τοῦ καταλόγου μου ἡδυνάμην νὰ ἐγγράψω καὶ τὸ ὄνομα ὑμῶν καὶ τοῦ κ. δὲ Σενάκ.

« Καὶ ὁμολογῶ μὲν ὅτι ἡ αἰτισίς μου εἶναι ὀχληρά, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὑπενθυμίζω ὑμῖν ὅτι πρόκειται περὶ τῶν ἐν Σαβοῖᾳ συμπατριωτῶν ἡμῶν, ἄλλως τε δὲ

εὐρισκόμεθα ἐν Ἑλβετία, ἥτις εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡ χώρα τῶν ἑτομικῶν ἐλευθεριῶν.

Ἡ ὑμετέρα γείτων καὶ θεράπειν.

Μαγδαλνὴ Σανδολέν.

Τῆς ἐπιστολῆς ληθθεῖσθαι ἐν ὄρα γεύματος, ἡ Θηρεσία ἔδωκεν αὐτὴν πρὸς τὸν σύζυγόν της κατέναντι καθήμενον, ἐφάνη δὲ ὀλοσχερῶς ἀπεροφνημένη ὑπὸ τῆς ἀναγνώσεως ἄλλων γραμμάτων; ἀλλ' ἡ χεὶρ της ἔτρεμεν ἐπαισθητῶς.

— Ὅποια γραφὴ ! ὅποιος χάρτης ! ὅποια ὑπογραφή ! ἀνέκραξεν ὁ Ἀλβέρτος ὅστις ἐξηρεθίζετο δεινῶς βλέπων τὸ ἀκαθῶδες θέμα τιθέμενον καὶ αὐθὶς ἐπὶ τοῦ τάπητος !

Καὶ ἐγεθεις ἀπὸ τῆς τραπέζης ἤρξατο βηματίζων ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ μεγαλοφώνως λέγων :

— Ἀναμφιδόλως ἡ τρελλοεξαδέλφη μας ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν αὐτὰ τὰ διπλωματικά πραξικοπήματα χωρὶς κἂν νὰ περιμείνῃ τὴν ἀπάντησίν μου. Δὲν ὑποθέτεις βεβαίως ὅτι ἐγένετο νέα ἐναρξίς ἀλληλογραφίας μεταξὺ μας, ἢ καὶ ὅτι ἐγὼ προὐκάλεσα οὕτως ἢ ἄλλως αὐτὴν τὴν ἀδιάκριτον πρόσκλησιν.

— Προκειμένου περὶ ἐράνου ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἀδιακρισία δὲν ὑπάρχει.

— Ναί, ἀλλὰ ἡ κ. Σανδολέν γνωρίζει βέβαια τί περιέχεται ἐν τούτῳ· εἰν ἀποδεχθῶμεν, εἶναι σημεῖον προσχωρήσεως πρὸς αὐτήν· ἡ ἄρνησις δὲ ἀφ' ἑτέρου θὰ μᾶς καθίστα ἐχθροὺς πρὸς τὴν . . . φίλην τοῦ προέδρου Μοντουσέ ! . . . Ἴδου τώρα δίλημμα ἐντὸς τοῦ ὁποίου μᾶς περιπλέκει ἡ ἀπερισκεία τῆς Ἑρμας· πραγματικῶς ὅμως, τίποτε ἄλλο παρὰ ἀνοησίας δὲν διέπραξε καθ' ὅλην της τὴν ζωὴν. Αὐτὸ εἶναι ἀφόρητον ! μίᾳ Πολωνίᾳ νὰ ἔχη τὴν ἀξίωσιν νὰ μᾶς διευθύνῃ εἰς τὰς ἀμυχανίας μας !

Ἡ Θηρεσία οὐδεμίαν εἶπε λέξιν δυναμένην νὰ παροξύνῃ τὴν ζωηρὰν ταύτην ὀργήν, ἢν ἴσως ἐνόμισεν προσπεποιημένην.

— Ἐπὶ τέλους, φιλάττη, θὰ πράξωμεν ὅ,τι ἀποφασίζεις σὺ, εἶπεν ὁ Ἀλβέρτος μετ' ἐπιμονῆς ὑπερηφάνου, ὁμοίως πρὸς μεγαλοπρεπῶς προαίοντα βαδουχαίτην ἵππον, ὅστις πλῆττει ἐπανειλημμένως τὸ ἔδαφος, ὅπου ἀπαξ προσέκοψαν οἱ πόδες του.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Θηρεσία ἐνθυμουμένη τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, καθ' ἣν εἶχεν ὁμῶσει ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ φανῆ ζηλότυπος, ἀπάντησεν :

— Ἀποφασίζω ὑπὲρ τῶν πτωχῶν· ἀγνοῶ καὶ θέλω ν' ἀγνοῶ ὅποια ἄχθη βαρύνουσι τὴν συνείδησιν τῆς κ. Σανδολέν, σοὶ λέγω δὲ, ἄς μὴ κρίνωμεν ἵνα μὴ κριθῶμεν.

— Ἡ μᾶλλον : ἄς μὴ κρίνωμεν διὰ νὰ δικάσθῶμεν ἐν ἐμῶς ! γνώμη πυρρῶνιστοῦ.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ χάσωμεν ἐκουσίως, ἐνφ' ἔχομεν δίκαιον, διὰ νὰ μὴ τύχη νὰ πράξωμεν ὡς συμβουλεύει ὁ πυρρῶνισμός ;

— Ὡ ! ἀγαπητή, πολὺ, βλέπω, προωδεύσαμεν εἰς τὴν σύγχρονον ἀνθρωπίνην σύνεσιν !

— Καὶ ὀφείλωμεν νὰ προωδεύσωμεν ! ὑπάγομεν λοιπὸν σήμερον πρὸς τὴν γείτονά μας ;

— Πρὸς τί τόση σπουδὴ ; πρὸς τὸ παρὸν μία ἐπιστολὴ ἀρκεῖ.

— Προτιμῶ νὰ μὴ φανῆ ποτε ἡ γραφὴ σου ἢ ἡ γραφὴ μου μεταξὺ τῶν ἐπιστολαρίων τῆς κυρίας αὐτῆς.

— Ὅπως θέλεις, εἶπεν ὁ Ἀλδέρτος.

Ἐθλίβετο κατὰ βάθος ὁ δυστυχὴς μαντεύων τὸν λόγον τῆς προσπεποιημένης γενναιότητος τῆς συζύγου του, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου οὐδὲν ἀπεδείκνυε διακυβερωμένους ὑπὸ τῆς ὑπερφανείας τῆς συζυγικῆς τιμῆς, ἥτις, ὡς αὐτὴ ἡ συζυγικὴ τιμὴ, συννεοὶ ἐνίοτε εἰς θερμὴν περίπτυσιν τὰς δύο ψυχὰς, αἵτινες συνεκρατοῦντο ψυχρῶς, καίτοι πρὸ πολλοῦ διεφλέγοντο ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ ν' ἀσπασθῶσιν ἀλλήλας.

Τὴν ἐπιούσαν λοιπὸν μετέβησαν πρὸς τὴν ὠραίαν γείτονα, ἐπιθυμῶν ἐκάτερος νὰ καταδείξῃ πρὸς τὸν ἄλλον ὅτι ἦτο ἀνδρειότερος ἢ ὥστε νὰ ὀπισθοχωρήσῃ πρὸ τοῦ ἀκαθώδους σημείου.

— Κυρία, εἶπεν ἡ Θηρεσία ψυχρῶς πως, ἐπιθυμῶ νὰ ἐγγραφῶ εἰς τὸν κατάλογον τῶν μελλόντων νὰ διαπορθμευθῶσιν εἰς Μελλίμερι, καὶ σὰς εὐχαριστῶ διότι ἐσχετε τὴν ἀδρότητα νὰ μὰς παραχωρήσητε θέσεις.

— Πῶς λοιπὸν, κυρία ! θὰ ἠρξόμην ἐγὼ πρὸς ἡμὰς διὰ νὰ σὰς προσφέρω τὰς θέσεις, ἂν δὲν ἤκουα εἰδήσεις συκοφαντούσας τὴν ὑγείαν σας.

Ἔλεγον ὅτι εἶσθε ἀσθενής, καὶ ἐγὼ δὲν τὸ ἐπίστευσα, διότι ποτὲ δὲν σὰς εἶδα εἰς τὸ ὑπαιθρον.

— Ὁμολογῶ ὅτι ἦλθον ἐδῶ διὰ νὰ ἐφησυχάσω· ἀλλὰ ἐπὶ μίαν ἡμέραν ὀφείλει τις βεβαίως νὰ ὑποστῇ ὀλίγην κόπωσην χάριν τῶν τοιχῶν.

Ἐν τῇ ἄλλῃ ἄκρᾳ τῆς αἰθούσης νεαρὰ γυνὴ ὠραία καὶ φιλάρεσκος οὐχ ἦττον ἢ ἡ οἰκοδέσποινα, συνδιελέγετο μετὰ κυρίου φέροντος κομψοπρεπέστατον περιλαίμιον, ἐπειδὴ δὲ ἡ ἑκτασίς ἦτο εὐρυτάτη, τὸ ζεῦχος τοῦτο οὐδόλως εἶχε διαταράξει τὸν ροῦν τῆς ὀμιλίας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τῶν νέων ἐπισκεπτῶν.

— Πλησίον, Βαλεντίνη ! ἀνέκραξεν ἡ κ. Σανδολέν· ἐπιπέσεις τὸσον εὐαρέστους σπανίως ἔχομεν.

Εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς προκλήσεως διακόψαντες τὴν λαθραίαν διφθίαν τῶν οἰκονομικῶν, προὔχρησαν οἷον ἀθύρωμα.

— Ἡ ὑλοκόμωσα δὲ Ναβασέλ, ὁ πρίγκιψ δὲ Καδαμπινὸς, εἶπεν ἡ οἰκοδέσποινα.

Ἀποτεινόμενι δὲ πρὸς τὴν Θηρεσίαν, προσέθηκε :

— Ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον πρὸ παντὸς ἄλλου ἐπεθύμουν νὰ σὰς παρουσιάσω, δὴλαδὴ τὸν κ. Σανδολέν, δυστυχῶς δὲν δύναμαι, τὴν στιγμὴν ταύτην, διότι ἐξῆλθε διὰ νὰ φωτογραφῆσθαι μερικὰ τοπεία.

— Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀποφεύγει τὰ ὠραία ἔμψυχα πρότυπα τῆς φωτογραφίας, τὰ ὁποῖα ἄλλοι ἐπιζητοῦσιν, εἶπεν ὁ Ἀλδέρτος χαριτολογῶν, καὶ ρίπτων ἐπὶ τοῦ πρίγκιπος ἀδιάφορον βλέμμα, ὅπερ ὅμως οὗτος ἐξέλαβεν ὡσεὶ λέγον : « πῶς λοιπὸν δὲν εὔρες σὺ αὐτὴν τὴν φράσιν ; »

— Ὡ ! οἱ Γάλλοι ! ὁποῖον πνεῦμα, ὁποῖαν χάριν λόγου ἔχουν ! . . . ἀνέκραξε μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

— Τὸ ἔμψυχον πρότυπον, εἶπεν ἐπεξηγοῦσα ἡ Μαγδαλνὴ, περιφρονεῖ ὁ σύζυγός μου, καὶ μόνον ἡ φύσις τῶ ἐνδιαφέρει, τὸν ἀποροφᾷ, οὕτως εἰπεῖν.

Μόλις μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπανέρχεται συνήθως ἐκ τῶν περιπάτων του.

— Κρίμα ! ὑπέλαβεν ὁ Σενάκ μετὰ τόνου εἰρωνείας· ἰδοὺ τὸ πρῶτον μέρος τῆς τέχνης ταύτης· δὲν δύναται τις νὰ φωτογραφῆ καὶ τὴν νύκτα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Θηρεσία εὐρίσκειτο ἐκτεθειμένη εἰς τὰς οὐχὶ λίαν εὐαρέστους πρὸς αὐτὴν φιλοφρονήσεις τοῦ ξένου, ὅστις, καίπερ τῆρων ὕψος καταδεικνύον ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ ἄμειπτον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, ἐφαίνετο ὅμως ἔτοιμος νὰ κλίνῃ ρομαντικῶς τὰ γόνατα πρὸ αὐτῆς.

— Ὡ ! ἡ κόμωσα δὲ Σενάκ ! ἡ φροισιότης τῶν ξανθῶν Παρισιανῶν κυριῶν ! ἡ χρυσοκόμος Παναγία, ὡς σὰς ὀνομάζομεν. Ὡ, αὐτὴ ἡ κόμω ἡ καλλιπλόκαμος καὶ χρυσολαμπῆς πόσον στιλπνὸς καὶ μεγαλοπρεπῆς βασιλικὸς πέπλος θὰ ἦναι ὅταν καταρρῆν ἐπὶ τῶν ὤμων εἰς πλοῦσια κύματα !

Ἡ Θηρεσία, ἀμυχανοῦσα, προσεῖδε τὸν σύζυγον αὐτῆς, ἀλλ' οὗτος μοναδικὸν πρότυπον φαινομενικῆς ἀδιαφορίας ἀποβαίνων, συνδιελέγετο μετὰ τῆς κ. δὲ Ναβασέλ, ἡρεμώτερος ἢ ὅσον θὰ ἐφαίνετο ἂν ἤκουε τὸν ξένον ἐξαίροντα τὸ κάλλος τοιχογραφίας τινὸς τῆς Πομπηίας. Ἀναγκαζομένη ὅθεν νὰ ὑπερασπίσθαι αὐτὴ ἑαυτὴν ἢ νεαρὰ γυνὴ, προσεπάθησε νὰ στρέψῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ὠραίας Μαγδαλνῆς τὸν δίκην ἡφαιστείου πλημμύρας ἀκράτητον ροῦν τοῦ φλογεροῦ πρὸς αὐτὴν θαυμασμοῦ.

— Νομίζω, εἶπε προσδύλουσα τὴν ὠραίαν Μαγδαλνῆν, ὅτι ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ξανθῆς κόμης εὑρον ἐδῶ κινδυνώδη ἀντίπαλον.

— Ὡ ! τοῦτο εἶναι ἀστείον ! ἀνέκραξεν ἡ ὑποτιθεμένη ἀντίπαλος ὑπτιάζουσα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον ἐν ὀρμῇ θυροῦδους γέλωτος. Βαλεντίνη, ἄκουσε, ἡ κ. δὲ Σενάκ νὰ ἐπαινῆ τὸ χρῶμα τῆς κόμης μου ! ἀποτεινομαι πρὸς σὲ ἰδιαιτέρως διότι διηγείσαι τόσον καλῶς ! . . .

Ἡ Βαλεντίνη, γυνὴ ὀρίμου ἡλικίας ὡχρομελάγχρους καὶ πως εὐσαρκος, ἐγέλασε ζωηρῶς, ἀλλ' ὅλως ἀθορυβῶς, καὶ κλίνασα ἐπανειλημμένως τὴν κεφαλὴν, εἶπε σοβαρῶς :

— Θὰ τὸ ἀναφέρω εἰς τὸν Δουμᾶν διὰ νὰ τὸ παρενθῆσθαι εἰς τὸ προσεχές ἔργον του.

Ἡ δυστυχὴς Θηρεσία διηρωτᾶτο ἀλγεινῶς διὰ τὴν φράσιν αὐτῆς ἐκίνησε τὴν ἐκπληξιν, εὐσπλαγχνιζομένη δὲ πρὸς τὴν ἀμυχανίαν αὐτῆς ἡ οἰκοδέσποινα,

— Ἀγαπητὴ κυρία, εἶπεν, ὀφείλω νὰ ἐξομολογηθῶ πρὸς ὑμᾶς ὅτι φυσικῶς ἡ κόμω μου ἔχει χρῶμα ἀόριστον καὶ διόλου ὠραῖον· οὔτε μέλαν, οὔτε ξανθόν, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν δύο. Τὴν βάρω λοιπὸν ἐπιμελῶς, ὡς βλέπετε. Πρὸ δύο μηνῶν, ὅτε ἐμελλον νὰ ἐλθῶ ἐδῶ ἀναχωροῦσα ἐκ Παρισίων, ἠγόραζον τὰ ἀναγκαιοῦντα πράγματα μετὰ τῆς κ. δὲ Ναβασέλ. Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ κατάστημα τοῦ κομμωτοῦ μου διὰ ν' ἀγοράσω βαφὴν, γνωρίζετε τί τῶ ἐζήτησα ; νὰ κατορθώσθαι νὰ δώσθαι εἰς τὴν κόμω μου τὸ θαυμασίον ξανθὸν χρῶμα τῆς κ. δὲ Σενάκ. Ἀλλὰ πραγματικῶς ! . . . αὐτὸ εἶναι ἀλθές, ἀναντίρρητον ! . . .

Ἡ Θηρεσία ὕψωσε μελαγχολικῶς τὸ βλέμμα πρὸς τὸ κάτοπτρον, ὅπως ἴδῃ ἂν πράγματι τοῦτο ἦτο

ἀληθές. Ὁ δὲ Ἀλβέρτος, βλέπων τὴν ἀπογοητευ-
σιν αὐτῆς, ἔσπευσε πρὸς βοήθειάν της.

— Στενοχωρεῖσαι, ἀγαπητή μου πρὸ τῶν κολα-
κευτικῶν αὐτῶν φιλοφρονησέων; τὸ ἐννοῶ δὲν εἶσαι
συνειδημένη εἰς αὐτάς. Ἐπιθυμεῖτε νὰ ὀμιλήσωμεν
ἐπ' ὀλίγον περὶ τῶν ναυσιδρομιῶν μας; εἶπε στρε-
φόμενος πρὸς τοὺς λοιπούς.

— Τότε ἢ κ. Σανδολὲν ἀνέπτυξε τὸ πρόγραμμα.

— Τὸ ἀτμόπλοιο ἐνφωκιάσθη ἤδη, ὁ καλλίτερος
θαλαμοστόλος τῆς Γενεύης τὸ διακοσμεῖ. Εἰς τὴν
ἀκτὴν θὰ ἔχωμεν ὀρχήστραν χορευτικὴν καὶ γεῦμα
ὄχι εὐκαταφρόνητον, νομίζω. Τὴν ἑσπέραν μετὰ τὰς
ναυσιδρομίας, δειπνοῦμεν εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ πάλιν
εἰς τραπέζας χωριστάς, πιστεύω δὲ ὅτι ἢ κ. δὲ Σε-
νάκ θὰ τιμῆσθαι τὴν ἰδικὴν μου τράπεζαν. Θὰ ἔχω
τὴν ἀγαπητὴν δοῦκισσαν δὲ Ἀωταρὲ μετὰ τῶν προ-
κεκλημένων της καὶ τινὰς ἄλλους φίλους, τὸν Λου-
ζινάρῳ τὸν δημοσιογράφον, τὸν μέλλοντα ὑπουργὸν
τῶν οικονομικῶν Βεριζάλ, τὸν Μοντευσέ. . . .

— Τὸν μέλλοντα σφραγιδοφύλακα τοῦ κράτους,
ἐξηκολούθησεν ὁ Σενάκ ἀταράχως καὶ σοδαρῶς. Βλέ-
πω ὅτι θὰ εὐρεθῶμεν ἐν μέσῳ ἐκλεκτῆς ὁμιλήσεως,
καὶ πιστεύω ὅτι ὁ κ. Σανδολὲν τὴν ἡμέραν ἐκείνην
θὰ παραιτήσθαι ἐπὶ μικρὸν τὴν ἄψυχον φύσιν.

— Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκοιμήθη ἐπιστολὴ πρὸς τὴν
κ. Σανδολὲν, ἥτις ζητήσασα συγγνώμην ἀνέγνωσεν
αὐτήν.

— Ὡ! θὰ ἔχωμεν ὀλόκληρον τὴν συμμορίαν Θιλο-
ριέ, ἀνέκραξε μετ' ἀπλῆτου χαρῆς τεινούσα τὴν ἐπι-
στολὴν πρὸς τὴν Βαλεντίνην. Ἡ Λίζα μοι ἀναγγέλλει
ὀκτὼ ἢ δέκα ἀκόμη πρόσωπα.

— Τί σημαίνει συμμορία Θιλοριέ; ἠρώτησεν ὁ Ἀλ-
βέρτος μειδιῶν· βλέπετε τὸ πρῶγμα μοι ἐνδιαφέρει,
διότι θὰ ἐπιβῶ τοῦ αὐτοῦ ἀτμοπλοίου μὲ τοὺς
ληστάς.

Ἡ Βαλεντίνη, ἣν κατέβλησεν ὁ ὄλωρ ἀπροκαλύ-
πτως ἐκφραζόμενος θαυμασμὸς τοῦ Ἰταλοῦ πρὸς τὴν
Θηροσίαν, εἶπε μετ' ἐμφαντικῆς ὀξύτητος.

— Ἡ αἰθουσα τῆς Λίζας Θιλοριέ εἶναι πασίγνω-
στος εἰς ὅλους τοὺς Παρισιανούς.

— Βλέπετε λοιπὸν τὴν στιγμὴν ταύτην, ἀγαπητή,
ἣτι δὲν εἶναι πασίγνωστος! εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑ-
περασπιζομένη τὸν κόμπα, μὴ πιστεύεις ἀνεξαιρέ-
τως πᾶν ὅ,τι σοὶ καυχᾶται αὐτὴ ἢ ἀδιάκριτος!

— Ἄφ' οὗ σοὶ εἶναι ὀχληρά. διὰ τί ἐχάρης τόσον
ὅταν ἤκουσες ὅτι θὰ τὴν ἔχης εἰς τὸ ἀτμόπλοϊόν σου;

— Ὡ! ἐξ αἰσθήματος ἀπλῆς φιλανθρωπίας, διότι
κατ' ἀναλογίαν ἐξογκοῦται ὁ ἔρανος. Ἐὰν μόνον
τὴν καλαισθησίαν μου συνεβουλεύομην. . . .

— Ναί! . . . συχνάκις διέρχομαι ἐκεῖ ἐν ἡμίωρον,
εἶμαι δὲ βεβαία ὅτι ἡ τριακοντάλεπτος αὐτὴ διαμο-
νὴ μοὶ συγχωρεῖται ἐκάστοτε.

Ὁ Ἀλβέρτος ἐτέρπετο ἀκούων τὴν συναυλίαν τῶν
δύο φίλων, τὴν ὁποίαν ποθοῦσα νὰ λύσθαι ἡ Μαγδα-
ληνὴ, ἐστράφη πρὸς αὐτόν.

— Μὴ τρομάξετε, τῷ εἶπε. Παρατηρητῆς, ὁποῖος
μαντεύω ὅτι εἶσθε, θὰ εὐχαριστηθῆ βεβαίως λαμβά-
νων τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσθαι τὴν κοινωνίαν ἐπὶ
τινας ὥρας. Ἡ Λίζα εἶναι γυνὴ εὖμορφος, καὶ ἀγα-
θὴ κατὰ βάθος, ἢ ὁποῖα, ὡς θὰ ἔλεγον οἱ πρόγονοί
μας, ἐγγώρισε πᾶσαν ἄλλην ἡδονὴν ἐκτὸς τῶν πνευ-

ματικῶν. Ἀποδίδει μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τὸ
πνεῦμα καὶ τὴν φήμην, καίτοι δὲ δὲν τὴν κατακρί-
νω διὰ τοῦτο, ἐννοῶ ὅμως ὅτι διαβλέπει ἀμφότερα
ταῦτα ὑπὸ τὴν ἀσθενῆ των ἀποψιν· διότι «πνεῦμα»
αὐτὴ λέγουσα, ἐννοεῖ τὴν κομψολογίαν καὶ «δόξαν»
τὰς πολυτελεῖς αἰθούσας.

Ἐπὶ εἰκοσὶν ὄλα ἔτη εἰργάσθη ἀνευδότης ὅπως
ἀπαρτίσθαι αἰθουσαν τοιαύτην, ἢ ὁποῖα σήμερον
λαβοῦσα ὑπαρξὶν τέλος, ἀποτελεῖ ἓνα τῶν ἰσχυ-
ρῶν παράγοντων, οἵτινες δημιουργοῦσι βαθμη-
δὸν ἐν Παρισίοις τὴν δημοσιογραφίαν, τὰς ἀγυρτι-
κάς διὰ τοῦ τύπου εἰδοποιήσεις καὶ τὸν ἐνθερμον
ἀλληλοθαυμασμόν. Ἡ δὲ τοιαύτη δημιουργικὴ δύνα-
μις τῆς αἰθούσης της, κατ' ἐμέ, ἀπορρέει ἐκ τοῦ ὅτι
ἢ οἰκοδόμοισι καὶ οἱ θαμῶνες ὄχι μόνον στενωῶς
συνδέονται πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκην ἄλ-
ληλων ἔχουσι. Πᾶς λόγιος ἢ καλλιτέχνης, πᾶς ἄν-
θρωπος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀποζῶν ἢ προοδεύων κατὰ λό-
γον τῆς κυκλοφορίας τῆς φήμης του εἰς τὸ δημόσιον,
θὰ διέπραττε μέγα σφάλμα ἂν δὲν ἐπεσκέπτετο τὴν
πολύζενον ἐκείνην αἰθουσαν. Δι' αὐτούς ὁ οἶκος τῆς
Λίνας εἶναι μικρὸν χρηματιστήριον, οὕτως εἰπεῖν,
ὅπου συντελεῖται ἢ ὑπερτιμήσις τῆς φιλολογικῆς ἢ
καλλιτεχνικῆς ἀξίας καὶ παρασκευάζεται ἢ πόμπευ-
σις τῶν ἐπιτυχιῶν.

Διὰ τοὺς ἀπλοῦς περιέργους ἄφ' ἑτέρου εἶναι μου-
σεῖον περιέχον τελείαν συλλογὴν τῶν ἀγαλμάτων
τῶν συγχρόνων διασημοτήτων, ἐν τῷ ὁποίῳ ὅμως
αἱ περιβλεπτοὶ μορφαὶ ζῶσι καὶ ὀμιλοῦσι θαυμασίως
καὶ δειπνοῦσι μάλιστα λουκουλλικώτατα.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ Ἰταλὸς πρίγκηψ μέχρι ζω-
ροτάτων διαβεβαίωσε φθόνων, ὠρκίζετο πρὸς τὴν
Θηροσίαν ὅτι «πλᾶσμα γοιτευτικώτερον αὐτῆς οὐ-
δέποτε καθ' ὄλην τὴν ζωὴν του συνήτησε;»

Καίτοι δὲ, ὑψηλοφάνως λαλῶν, κατεφαίνετο ξένος
πρὸς πᾶσαν ὀπισθοδουλίαν, οὐχ ἥττον ἢ νεαρὰ
γυνὴ περιέπεσεν εἰς ἀμηχανίαν τοσαύτην, ὥστε ὁ
σύζυγός της ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον τὸ ν' ἀπολυτρώσθαι
αὐτὴν τοῦ μαρτυρίου ἐγειρόμενος πρὸς ἀναχώρησιν.

— Δὲν γνωρίζεις τοὺς Ἰταλοὺς μεγιστάνας, τῇ
εἶπεν ὅταν εὐρέθησαν μόνον ἐπιθυμῶν νὰ ἐμψυχώσθαι
αὐτήν, καὶ ἰδίᾳ τοὺς Νεαπολίτας. Φαντάζομαι, καὶ
μὴ ἀμφίβαλλε περὶ τούτου, ὅτι τοῦ πρίγκηπος τού-
του τὰ μέγαρα εἶναι ἰδρυμένα εἰς τὰς πυριφλεγεῖς
κλιτύας τοῖς Βεσουβίου. Ἀλλὰ οἱ Ἰταλοὶ μόνον ὅταν
εὖρωσι τὴν ἀπαιτουμένην σύμπραξιν ἀνακηρύσσον-
ται νικηταί, καὶ αὐτός, ἄφ' οὗ οὐ δὲν θὰ τὸν βο-
θήσῃς. . . .

— Σιωπὴ! τῷ εἶπεν ἐκείνη· δὲν σὲ ἀναγνωρίζω
πλέον· τίποτε πλέον δὲν λαμβανεις ὑπὸ σπουδαίαν
ἐποψιν.

— Φιλτάτη! . . . ἀνέκραξεν ὁ Ἀλβέρτος περισφιγ-
γων τὸν εὐσαρκον βραχίονά της, δι' ἐμὲ ἐν καὶ μόνον
ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι σπουδαῖον, καὶ θὰ ἦναι πάν-
τοτε, καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον αἰωνίως
ἢ ψυχὴ μου ἀποδίδει, εἶσαι σέ, ἀγάπη μου! αἱ δυ-
σάρεστοι φάσεις, τὰς ὁποίας διατρέχομεν τώρα, εἶναι
ὄνειρον μόνον κακὸν καὶ πικρὸν, ὅπερ θὰ ληθμονή-
σωμεν ἀναμφιβόλως ὁπόταν ἐπανέλθῃ ἢ γλυκεῖα εἰ-
ρήνη τῶν πρώτων ἡμερῶν.

— Ἀλλοίμονον! ἀπίντησεν ἐκείνη. Φοβοῦμαι μὴ-

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΚΓ'.

Τὸ ἀνδρὲς δύναται νὰ ἐπαυξήσῃ τὸ γελοῖον ἢ ἄλλως, παραστάσεις ἀξίας καὶ ἀξιοπρεπείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀνδρὲς τιθέμεναι, ἀποβαίνουσι γελοῖαι. Τούτου ἄφθονα παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει ἀπαντῶσι παραδείγματα. Τέρπει με, λέγει, ἢ γαλῆ ἢ διακόψασθε τὰς ἀστρονομικὰς θεωρίας τοῦ ἀγαθοῦ Σωκράτους.¹

Φαντασθῶμεν ὅμως ὡς μὴ ἀνδρὲς τὸ εἰς τὸ ἀνοικτὸν αὐτοῦ στόμα πίπτει καὶ τὸ γελοῖον ἐξαφανίζεται. Οἱ γελοιοθέτες χαρακτηρεῖται τοιούτου εἶδους ἀπαντῶσιν ἐν τῇ Ὀιεντοτικῇ ἀφηγίσει Τκουασσοῦφ καὶ Κνομκουάια, ἐν τῷ Γ' νῶ σ τ η, ἀγγλικῶ λίαν εὐτραπέλω περιοδικῷ, ἀφηγίσει, ἀποδομένη τῷ λόρδῳ Τσετσερφίηλδ. Εἶναι γνωστὸν ὅπόσον ρυπαροὶ οἱ Ὀτεντόται τυγχάνουσι καὶ ὅποσα πράγματα ὡς ὠραία καὶ κομψὰ καὶ ἱερὰ θεωροῦσιν, ἅτινα ἡμῖν ἀνδρῶν καὶ βδελυγμῶν διεγείρουσι. Πεπισθῆναι ἡμῶν ἰσχυροὶν, χαλαρὸν καὶ μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ ἐπικρεμάμενον στῆθος, ὀλόκληρον τὸ σῶμα στῆθρον ἐν τῷ ἡλίῳ ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἐκ λίπους καὶ αἰθάλης ψιμμυθίου, βοστρύχους σταλάζοντας ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτῶν λίπους, πόδας καὶ βραχίονας, περιτετυλιγμένους ὑπὸ νωπῶν ἐντοσθίων· φαντασθῆτω τις ταῦτα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου φλογεροῦ, σεβαστοῦ καὶ τρυφεροῦ ἔρωτος, ἀκουσάτω τις ταῦτα, ἐκφραζόμενα διὰ τῆς εὐγενοῦς γλώσσης τῆς σοβαρότητος καὶ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ κρατησάτω τοῦ γέλωτος!

Τὸ ἀνδρὲς φαίνεται ὡς στενωπτερον δυνάμενον ν' ἀναμυθῆ μετὰ τοῦ φοβεροῦ. Ἐκεῖνον τὸ ὅποιον φρικῶδες καλοῦμεν, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀνδρὲς φοβερόν. Ἀπαρέσκει πράγματι τῷ Λογκίνῳ ἢ ἐν τῇ παρ' Ἡσιόδῳ εἰκόνι τῆς θλίψεως² φράσις: Τῆς ἐκ μὲν ρι ν ὦ ν μ ὕ ξ α ι ρ ε ο ν· μοι φαίνεται ὅμως ὅτι τοῦτο συμβαίνει οὐχὶ διότι ἀνδρῶν ἀποτελεῖ χαρακτηῖρα, ἀλλὰ διότι ἀπλῶς ἀνδρῶν τοιούτων παρίστανται, μηδαμῶς πρὸς τὸ φοβερόν συμβάλλοντα. Διότι δὲν φαίνεται θέλων νὰ κατακρίνῃ καὶ τοὺς μακροὺς καὶ ἔξω τῶν δακτύλων προέχοντας ὄνυχας (Μακροὶ δ' ὄνυχες χερσῶν ὑπῆσαν). Ἐν τούτοις οἱ μακροὶ ὄνυχες δὲν εἶναι πολλῶ ὀλιγώτερον ἀνδρῶν ἢ ἢ μὴ ξοφῆρος ρίς. Οἱ μακροὶ ὄνυχες εἶναι αὐτοχρόνως καὶ φοβεροὶ· διότι αὐτοὶ εἶναι οἱ τὰς παρειὰς σπαράσσοντες, ὥστε ἐπὶ τῆς γῆς ἀπ' αὐτῶν νὰ καταρρέῃ τὸ αἷμα

— — — — ἐκ δὲ παρειῶν

Αἷμ' ἀτελείβει' ἔραζε — — —

Τούναντιον μυζώδης ρίς οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τοιαύτη. Ἀναγνώσωμεν παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἐρήμου σπηλαίου τοῦ ἀτυχοῦς Φιλοκλήτου. Οὐδὲν εἶδος ἄρμοδιου ἀντικειμένου, εἰ μὴ διασπαρμένα ξηρὰ φύλλα, ἄμορφον ξύλινον κύπελλον καὶ πύρανον. Οὗτος ἦτο ὀλόκληρος ὁ πλοῦτος τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἐγκαταλελειμμένου ἀνδρός! Πῶς δὲ συμπληροῖ ὁ ποιητὴς τὴν λυπηρὰν καὶ φοβερὰν ταύτην εἰκόνα; διὰ προσθήκης ἀνδρίας. «Ἰού!» ἐπιφωνεῖ αἰθνης ὁ Νεοπτόλεμος «ἐνταῦθα ξηραίνονται ράκι πλήρη αἵματος καὶ πύου!»¹

Νε. Ὁρῶ κερὴν οἴκησιν ἀνθρώπων δίχα,

Ὁδ. Οὐδ' ἔνδον οἰκοποῖός ἐστι τις τροφῆ

Νε. Στειπτή γε φυλλὰς ὡς ἐνανλίζοιτέ φ.

Ὁδ. Τὰ δ' ἄλλ' ἔρημα, κοῦ δὲν ἔσθ' ὑπόστεγον;

Νε. Αὐτόξυλον γ' ἔκτομα, φανλογοῦ τινος,

Τεχνήματ' ἀνδρός, καὶ περὶ' ὁμοῦ τάδε

Ὁδ. Κέτρον τὸ θεοσέρισμα σημαίνει τις τόδε

Νε. Ἰού, ἰού· καὶ ταῦτα γ' ἄλλα θάλλεται

Ράκη, βαρείας τον ροσθελίας πλέα.

Οὕτω καὶ παρ' Ὀμηρῷ ὁ συρόμενος Ἐκτωρ ἀποβαίνει διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ κονιοροῦ παραμορφωθέντος προσώπου καὶ τῆς συγκεκολλημένης κόμης

Squalentem barbam et concretos sanguine crines

(ὡς ὁ Βιργίλιος ἐκφράζεται²) ἀνδρὲς ἀντικείμενον, τούτου δ' ἕνεκα καὶ πολλῶ τρομερώτερον καὶ πολλῶ συγκινητικώτερον. Πῶς δὲ δύναται νὰ ἐκδηλωθῆ ἢ παρὰ τῷ Ὀβιδίῳ ποιητῇ τοῦ Μαρσύου³, ἄνευ αἰσθήματος ἀνδρίας; τίς δὲ δὲν αἰσθάνεται ὅτι αὐτόθι τὸ ἀνδρὲς εἰρηται ἐν τῷ οἰκειῷ τόπῳ; τοῦτο καθίστησι τὸ φοβερόν βδελυκτόν· καὶ τὸ βδελυκτόν δὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει, ὁσάκις ἢ ἡμετέρα συμπάθεια ἐνδιαφέρεται ἐν τούτῳ, οὐχὶ καθ' ὀλοκληρίαν δυσάρεστον τυγχάνει ὅπόσον ὀλιγώτερον λοιπὸν ἔσται τοιοῦτον ἐν τῇ ἀπομυθίσει. Δὲν θὰ συσσωρεύσω παραδείγματα ἐπὶ τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ὀφείλω καὶ τὸ ἐξῆς νὰ σημειώσω, ὅτι ὑπάρχει εἶδος φοβεροῦ, ὅπερ προσδίδει τῷ ποιητῇ τυγχάνει μόνον διὰ μέσου τοῦ ἀνδοῦς. Τροῦτο εἶναι τὸ φοβερόν τῆς πείνης. Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κοινῷ βίῳ οὐδαμῶς ἄλλως ἐκφραζόμεν τὴν ἄκραν πείναν ἢ διὰ τῶν ἀφηγιῶσεων πάντων τῶν ἡκιστα θρηπτικῶν ἐπ' ἐλάχιστον ὑγιεινῶν καὶ ἰδιαζόντως ἀνδρῶν ἀντικειμένων, δι' ὧν δέον νὰ ἰκανοποιηθῆ ὁ στόμαχος. Ἐπειδὴ ἢ μῆμνιδις οὐδὲ παρ' ἡμῖν δύναται νὰ διεγείρῃ τι ἐκ τοῦ αἰσθήματος τῆς πείνης, καταφεύγει εἰς ἄλλο δυσάρεστον αἰσθημα, ὅπερ ἐν τῇ περιπτώσει ἐπαίσθητῆς πείνης ἐκλαμβάνομεν ὡς τὸ μικρότερον κακόν. Ζητεῖ δὲ νὰ διεγείρῃ τοῦτο ἵνα ἐπιτρέψῃ ἡμῖν νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς ἀνδρίας αὐτοῦ, ὅπόσον ἰσχυρὰ δέον νὰ ἦναι ἢ ἀνδρία ἐκεῖνη, καθ' ἣν εὐχαρίστως θὰ ἀπνηξιοῦμεν προσδοχῆς τὴν ἐνεστώσαν. Ὁ Ὀβιδίος λέγει περὶ τῆς Ὁρεάδος, ἣν ἢ Δῆμντρα ἐπεμψε τῇ πείνῃ³.

1) Φίλοκτ. στ. 31 — 39.

2) Αἰνείαδ. Βιβλ. Β. στ. 277.

3) Μεταμορφ. ΣΤ. στ. 387.

4) Μεταμορφ. Βιβλ. Η. στ. 809.

*) Ἰδε ἀριθ. 26, σελ. 513—517.

1) Νεφέλ. στ. 170 — 174.

2) Ἀσπ. Ἡρακλ. σ. 266.

Hanc (famem) procul ut vidit κτλ.
—refert mandata deae; paulumque morate,
Quamquam aberat longe, quamquam modo venerat
illuc.

Visa tamen sensisse famem — — —

Ἡκιστα φυσικῆ ὁμως χρῆται ὑπερβολῆ! ἡ ὄψις πειναλέου, κἂν ἔτι αὐτὴν ταύτην τὴν πείναν ἐξεπροσώπει, δὲν εὐμοιρεῖ τῆς κολλητικῆς ταύτης δυνάμεως, ἐπιτρέπει δὲ νὰ αισθανώμεθα οἶκτον μὲν καὶ βδελυγμὸν καὶ ἀνδρίαν, οὐχὶ ὁμως πείναν. Ταύτης τῆς βδελυγμίας δὲν ἐφείσθη ὁ Ὀβίδιος ἐν τῇ εἰκόνι τῆς πείνης, ἐν δὲ τῇ πείνῃ τοῦ Ἑρυσίχθονος παρ' αὐτῷ τε καὶ παρὰ τῷ Καλλιμάχῳ¹ οἱ ἀνδρεῖς χαρακτηρῆς εἰσὶν οἱ ζωηρότατοι πάντων. Ἀφοῦ ὁ Ἑρυσίχθονος τὰ πάντα κατέφαγε, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ θύματος φεισθεῖς, ὅπερ ἔτρεφεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἑστία, ἀψίνδιν αὐτὸν ὁ Καλλιμάχος νὰ ἐπιτίπτη ἐπὶ ἰππῶν καὶ γαλῶν καὶ νὰ ἐπαιτῆ ἐν ταῖς ὁδοῖς τὰ ψυχία καὶ τὰ ρυπαρὰ λείψανα τῶν ξένων τραπεζῶν,

*Καὶ τὰν βῶν ἔφαγε, τὰν Ἑστία ἔτρεφε μήτηρ,
Καὶ τὸν ἀεθλοφόρον καὶ τὸν πολεμῆϊον ἵππον,
Καὶ τὸν αἰλουρον τὰν ἔτρεψε θηρία μικρὰ
Καὶ τὸθ' ὁ τῷ βασιλῆος ἐνὶ τριβόδοισι καθῆστο
Αἰτίζων ἀκόλουε τε καὶ ἔκβολα λήματα δαιτός.*

καὶ ἐπὶ τέλους ὁ Ὀβίδιος παρίστηδιν αὐτὸν τιθέμενον τοὺς ὀδόντας εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ μέλη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ θρῆψη τὸ σῶμα διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ. Τοῦτου ἕνεκα μόνον τοσοῦτον δυσώδεις καὶ τοσοῦτον ρυπαρὰ ἦσαν αἱ δύομορφοὶ ἄρτυναι ὥστε ἡ πείνα, ἣν θὰ προῦκάλει ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀπαγωγὴ τῶν βρωμάτων, θὰ καθίστατο ἔτι φοβερωτέρα. Ἀκούσμεν καὶ τοῦ παρ' Ἀπολλωνίῳ παραπόνου τοῦ Φοινέως².

*Τετθὸν δ' ἦν ἄρα δὴ ποτ' ἔδητος ἄμμι λίπωση,
Πρεῖ τόδε μυδαλέον τε καὶ οὐ τλητὸν μένος ὀδυῆς.
Ὅθ' κέ τις οὐδὲ μίνεῖθα βροτῶν ἀνέχοιτο πελάσσαι,
Ὅθ' εἰ οἱ ἀδάματος ἐληλαμένον κέαρ εἴη.
Ἄλλα με πικρὴ δῆτα καὶ δαιτὸς ἐπίσχει ἀνάγκη
Μίμνειν, καὶ μίμνοντα κακῇ ἐν γαστέρι θέσθαι.*

Ἐπὶ τὴν ἐποῖν ταύτην εὐχαρίστως ἠδυνάμην νὰ συγχορήσω τὴν παρὰ τῷ Βιργιλίῳ ἀνδρῆ εἰσαγωγὴν τῶν Ἀρτυιῶν ἄλλ' ἡ πείνα, ἣν αὐταὶ προκαλοῦσι, δὲν ὑψίσταται πραγματικῶς ἀλλ' ἐπίκειται μόνον καὶ προλέγεται ὑπ' αὐτῶν πρὸς δὲ ἡ ὅλη πρόορρησις καταλήγει ἐπὶ τέλους εἰς λογοπαίγνιον. Καὶ ὁ Δάντης οὐ μόνον προετοιμάζει ἡμᾶς εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς λιμοκτονίας τοῦ Οὐγολίνου διὰ τῆς ἀνδεδεσάτης καὶ βδελυκτικῆς θέσεως, εἰς ἣν τίθησιν αὐτὸν ἐν τῷ δπνλαίῳ μετὰ τοῦ ἄλλοτε διώκτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ λιμοκτονία δὲν στερεῖται χαρακτηρισμῶν τῆς ἀνδρίας ἥτις λίαν καταδύλωε ἐκεῖ ἰδίᾳ πλήσσει ἡμᾶς, ὅπου οἱ υἱοὶ προσδφέρονται τῷ πατρὶ πρὸς βοῶδιν. Ἐν δυνάμει προδτίθημι καὶ χωρίον ἐκ δράματος τοῦ Μπωμόν καὶ Φλέτχερ³, ὅπερ χωρίον ἠδύνατο ν' ἀν-

1) Hym. in Cererem.

2) Ἀργοναυτ. Βιβλ. Β. στ. 228—233.

3) The sea-voyage. Act. III. Sc' 1. Γάλλος πειρατῆς ρίπεται μετὰ τοῦ σκάφους αὐτοῦ εἰς ἔρημον νῆσον. Παιονεζία

τικαταστάσει πᾶν ἄλλο παράδειγμα, εἰ μὴ ἰναγκαζόμεν νὰ θεωρήσω πως αὐτὸ ὡς λίαν ὑπερβολικόν.

Ἦδη ἔρχομαι εἰς τὰ ἐν τῇ ζωγραφικῇ ἀνδρῆ ἀντικείμενα. Κἂν ἔτι ὅλως ἀναμφύριστον ἦδη ἦτο ὅτι ἰδίως ἀνδρῆ ἀντικείμενα διὰ τὴν ὄψιν δὲν ὑπάρχουσι δι' ὧν ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ γίνονται καταληπτόν ὅτι ἡ ζωγραφικὴ ὡς ὡραία τέχνη θὰ παρητεῖτο αὐτά, ὧφειλεν αὐτὴ ἐν τοῦτοις νὰ ἀποφύγη τὰ ἀνδρῆ ἀντικείμενα ἐν γένει, διότι ὁ τῶν ἰδεῶν σύνδεσμος καὶ εἰς τὴν ὄψιν αὐτὰ ἀνδρῆ καθίστησι. Ὁ Παρδενὼν (Parde-non) παρίστησι τινὰ τῶν παρεστῶτων ἐν εἰκόνι τῆς ταφῆς τοῦ Χριστοῦ, κρατοῦντα τὴν ρῖνα αὐτοῦ. Ὁ Ρίχαρδσον¹ ἀποδοκιμάζει τὸ τοιοῦτο διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο ἦδη νεκρὸς ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου ὥστε νὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἤρχιδεν ἡ σῆψις τοῦ σώματος τοῦναντίον πιστεύει ὅτι κατὰ τὴν τοῦ Λαζάρου ἔγερσιν ἐπιτρέπεται τῷ ζωγράφῳ νὰ παραστήσῃ ἐνίους τῶν παρισταμένων, ὄν τρόπον ἡ ἱστορία ρητῶς ἀναφέρει, ὅτι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦν ἦδη ὀδωδός. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἡ τοιαύτη παράστασις καὶ ἐνταῦθα τυγχάνει ἀνυπόφορος. Διότι οὐχὶ ἀπλῶς ἡ πραγματικὴ δυσωδία ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδέα τῆς δυσωδίας διεγείρει ἀνδρίαν. Φεύγομεν τοὺς δυσώδεις τόπους καὶ ὅταν ἔτι πάσχομεν κατάρρουν. Ἄλλ' ἡ ζωγραφικὴ θέλει τὸ ἀνδρῆ οὐχὶ ἕνεκα τοῦ ἀνδρῆ ἀλλ' ὡς ἡ ποίησις, ἵνα ἐνιδύσῃ δι' αὐτοῦ τὸ γελοῖον καὶ φοβερόν. Ἐπὶ κινδύνῳ αὐτῆς!

Ὅ,τι ὁμως παρετήρησα περὶ τοῦ ἀσχύμου ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἐπικρατεῖ τοσοῦτῳ μᾶλλον καὶ περὶ τοῦ ἀνδρῆ. Τοῦτο ἐν ὁρατῇ ἀπομιμνῆσει τῆς ἐπενεργείας αὐτοῦ ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερον ὑψίσταται ἀπόλειαν ἢ ἐν ἀκουστῇ ἀπομιμνῆσει καὶ ἐκεῖ λοιπὸν ὀλιγώτερον στενωδὸς δύναται νὰ συναναμιχθῇ μετὰ τῶν δυσστατικῶν μερῶν τοῦ γελοίου καὶ φοβεροῦ ἢ ἐνταῦθα εὐθὺς ὡς ἡ ἐκπληξις παρέλθῃ, εὐθὺς ὡς ἱκανοποιηθῇ τὸ πρῶτον περιεργὸν βλέμμα, διαχωρίζεται πάλιν καθ' ὁλοκληρίαν καὶ ἀπομένει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ξηρῇ μορφῇ.

ΚΣΤ'.

Ἡ τοῦ κυρίου Βίγκελμαν ἱστορία τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας ἐδημοσιεύθη. Οὐδὲν περαιτέρω βῆμα τολμῶ πρὶν ἢ ἀναγνώσω τὸ ἔργον τοῦτο. Τὸ νὰ σκεπτόμεθα ἐπὶ τῆς τέχνης ἀπλῶς ἐκ γενικῶν ἰδεῶν δύναται ν' ἀποπλανήσῃ ἡμᾶς εἰς ἰδιοτρόπους σκέψεις, ἄς θάπτον ἢ βράδιον εὐρίσκουμεν ἀντικρουομένης πρὸς

καὶ εἰς τὸν προκλήσει διάστασιν παρὰ τῶν πληρώματι καὶ παρῆρυσιν εἰς δύο ταλαιπώρους, οἵτινες ἐφ' ἱκανὴν ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης χρόνον ἐν ἄκρῃ ἐνδείξ διετέλου, εὐκαιρίαν νὰ ἀποπλεύσωσι διὰ τοῦ σκάφους τῶν διαμαρτυρημένων. Οὕτως οἱ μηδαμινὸι ἐκεῖνοι τοῦ πληρώματος, στερηθέντες διὰ μίαν πασῶν τῶν προμηθειῶν, καθαρῶσιν ἀμέσως τὴν ἐπενεδιστον θάνατον πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, ἕκαστος δὲ ἐκπράξει τῷ ἑτέρῳ τὴν πείναν καὶ ἀπελπίσιν αὐτοῦ ὧδε πως:

LAMURE. Oh what a Tempest have I in my Stomach!
How my empty Guts cry out! My woundes ake.
Would they would bleed again, that I might get
Something lo quench my thirst. etc.

1) Richardson de la Peinture. T. I p. 74.

αίδχύνην ἡμῶν ἐν τοῖς ἔργοις τῆς καλλιτεχνίας. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον τοὺς δεσμούς, οἵτινες συνδέουσι μετ' ἀλλήλων τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν ποίησιν· δὲν θὰ συνέσφιξαν ὅμως αὐτοὺς πλείωτερον παρ' ὅσον ἀρμόζει ἀμφοτέραις. «Ὅτι οἱ καλλιτέχναι αὐτῶν ἐπραξαν, θὰ διδάξῃ με τί οἱ καλλιτέχναι ἐν γένει ὀφείλουσι νὰ πράττωσι· ὅπου δὲ τοιοῦτος ἀνὴρ φέρει οὕτω τὴν δάδα τῆς ἱστορίας, ἢ κερδοσκοπὸς σκέψῃς δύναται τολμηρῶς ν' ἀκολουθῇ. Πρὶν ἢ μετὰ σοβαρότητος ἀρξῆται τις τῆς ἀναγνώσεως σπουδαίου τινος ἔργου συνειθίζει νὰ φυλλολογῇ αὐτό· καὶ ἡ ἰδική μου δὲ περιέργεια ἦτο πρὸ παντός νὰ γνωρίσω τὴν τοῦ συγγραφέως γνώμην περὶ τοῦ Λαοκόοντος, οὐχὶ ὅμως ὡς πρὸς τὴν τέχνην τοῦ ἔργου, περὶ ἧς ἐξεφράσθη ἥδη ἄλλαχού, ἀλλὰ μόνον ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ. Μετὰ ποτέρου τῶν δύο συμφωνεῖ ὁ Βίγκελμαν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ μετ' ἐκείνων, οἵτινες φρονοῦσιν ὅτι ὁ Βιργίλιος εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ σύμπλεγμα; ἢ μετ' ἐκείνων, οἵτινες παριστῶσι τοὺς καλλιτέχνας, ἐργαζομένους κατ' ἀπομίμωσιν τοῦ ποιητοῦ;

Τὸ ὅτι καθ' ὀλοκληρίαν διγῆ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀμοιβαίας ἀπομιμήσεως, τοῦτο μεγάλως συμφωνεῖ μετὰ τῆς ἐμῆς καλαιθνησίας. Ποῦ δὲ ἔγκειται ἡ ἀπόλυτος ἀνάγκη τῆς ἀπομιμήσεως ταύτης; Δὲν εἶναι πράγματι ἀδύνατον ἵνα αἱ ὁμοιότητες τῆς ποιητικῆς εἰκόνας πρὸς τὸ καλλιτέχνημα, ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθην, ὧσι τυχαῖαι καὶ οὐχὶ σκόπιμοι καὶ ὅτι τὸ ἕτερον τούτων τοσοῦτον ὀλίγον ἐχρησίμωσεν ὡς πρότυπον τῷ ἑτέρῳ ὥστε νὰ μὴ ἔχωσιν ἀνάγκην ἀμφοτέρα νὰ ἐχρησιμοποιοῦσαν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρότυπον. Ἄν ἐν τούτοις ἐθάμβωσεν αὐτὸν ἡ λάμψις τοιαύτης ἀπομιμήσεως θὰ ἠναγκάζετο ν' ἀποφανθῇ ὑπὲρ τῶν πρώτων. Διότι ἀποδέχεται ὅτι ὁ Λαοκόων ἀπορρέει ἐξ ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ τέχνη παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐρίσκετο εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς τελειότητος αὐτῆς, ἀνῆκε δηλ. εἰς τὴν ἐποχὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου.

« Ἡ ἀγαθὴ τύχη, λέγει,¹ ἥτις ἠγρύπνει καὶ κατὰ τὴν ἐξαφάνιδιν τῶν τεχνῶν, διέδωκε πρὸς θαυμασμὸν σύμπαντος τοῦ κόσμου δεῖγμα τῆς καλλιτεχνίας τῶν χρόνων ἐκείνων εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῆς ἱστορίας ὡς πρὸς τὴν λαμπρότητα τοσοῦτων κααστραφέντων ἀριστουργημάτων. Ὁ Λαοκόων μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν, φιλοτεχνήεις ὑπὸ τῶν ροδίων καλλιτεχνῶν Ἀγνιδάνδρου, Ἀπολλοδώρου² καὶ Ἀθηνόδωρου, ἀνῆκει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην, καίπερ ἀδυνάτου ἀποβαίνοντος τοῦ ἀκριβοῦς καθορισμοῦ αὐτῆς ὡς καὶ τῆς Ὀλυμπιάδος, καθ' ἣν οἱ καλλιτέχναι οὕτω ἤκμασαν, εἰ καὶ τινες ἐπειράθησαν τοῦτο ».

Ἐν σημειώσει δὲ προστίθηναι: «Ὁ Πλίνιος οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τῆς ἐποχῆς, ἐν ἧ ἔζησαν ὁ Ἀγνιδάνδρος καὶ οἱ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ βοηθοὶ τούτου· ἀλλ' ὁ Μαφαῖν διετείνετο ὅτι ἐγίνωσκεν, ὅτι οἱ καλλιτέχναι οὗτοι ἤκμασαν τὴν 88ν Ὀλυμπιάδα ὅτι δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λόγων αὐτοῦ ἔγραψαν καὶ ἄλλοι, ὡς ὁ Ρίχαρδσον. Ὁ πρῶτος, νομίζω, παρεδέχθη Ἀθηνόδωρον τινα ἐκ τῶν τοῦ Πολυκλείτου μαθητῶν ὡς ἕνα τῶν ἡμε-

τέρων καλλιτεχνῶν· ἐπειδὴ δὲ ὁ Πολύκλειτος ἤκμασε τὴν 87ν Ὀλυμπιάδα ὠρίσθη ἡ τοῦ ὑποτιθεμένου μαθητοῦ ἐποχὴ κατὰ μίαν Ὀλυμπιάδα βραδύτερον· ἄλλους λόγους δὲν δύναται νὰ ἔχη ὁ Μαφαῖν ».

Βεβαίωτα δὲν ἰδύναται νὰ ἔχη ἄλλους λόγους. Πρὸς τί ὅμως ὁ κύριος Βίγκελμαν περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ἀναφέρῃ μόνον τὸν ὑποτιθέμενον τοῦτον λόγον τοῦ Μαφαῖν; διαψεύδει αὐτὸς ἑαυτόν; οὐχὶ καθ' ὀλοκληρίαν· διότι κἂν ἔτι μὴ ὑποστηρίζεται ὑπὸ ἄλλων λόγων, δημιουργεῖ ὅμως ἑαυτῷ μικρὰν τινα πιθανότητα ἐν ζητήματι ἐνθα ἄλλως δὲν δύναται τις ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἦτο ἀδύνατον ἵνα Ἀθηνόδωρος ὁ τοῦ Πολυκλείτου μαθητῆς καὶ Ἀθηνόδωρος ὁ βοηθὸς Ἀγνιδάνδρου καὶ Πολυδώρου ἀποτελῶσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Εὐτυχῶς τοῦτο ἀποδείκνυται ἐκ τῆς διαφορᾶς μάλιστα τῆς πατρίδος ἐκατέρου. Ὁ πρῶτος Ἀθηνόδωρος κατὰ τὴν ρητὴν μαρτυρίαν τοῦ Πανδανίου¹ κατήγετο ἐκ Κλείτορος τῆς Ἀρκαδίας· τούναντιον ὁ ἄλλος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλινίου κατήγετο ἐκ Ρόδου.

Ὁ Κ. Βίγκελμαν δὲν δύναται ἀπὸ σκοποῦ ν' ἀπέφυγε τὸ νὰ διαψεύσῃ ἀκαταμαχίτως τὰ ὑπὸ τοῦ Μαφαῖν λεγόμενα διὰ προσθήκης τῆς λεπτομερείας ταύτης· τούναντιον μᾶλλον τοσοῦτον σπουδαῖοι θὰ ἐφάνησαν αὐτῷ οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν ἀναμφισβήτητον αὐτοῦ πείραν ἀρύεται ἐκ τῆς τέχνης τοῦ ἔργου, ὥστε ἀδιάφορον ἐνόμισεν ἂν ἡ γνώμη τοῦ Μαφαῖν διασῶσθαι ποῖαν τινα πιθανότητα ἢ μὴ. Ἀναμφιδόλως ἐν τῷ Λαοκόοντι ἀναγνωρίζει τοσοῦτον πολλὰς ἐκ τῶν λεπτοτήτων², αἵτινες τόσον ἰδιόζουσαι ἦσαν τῷ Λυσίππῳ καὶ δι' ὧν ὁ καλλιτέχνης οὕτως ἐπλοῦτισε τὸ πρῶτον τὴν τέχνην, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ θεωρῇ αὐτὸ ὡς ἔργον, πρὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνου τελεσθῆν.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἀποδεδειγμένον τυγχάνει ὅτι ὁ Λαοκόων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἦναι ἀρχαιότερος τοῦ Λυσίππου, ἀποδείκνυται ὅμως ἄρα γε διὰ τούτου ταυτοχρόνως ὅτι εἰς τούτου σχεδὸν τὴν ἐποχὴν δέον ν' ἀνάγεται, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποτελῇ ἔργον πολλῶ μεταγενέστερον; Παραλείπων τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἡ καλλιτεχνία ἐν Ἑλλάδι μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς ρωμαϊκῆς μοναρχίας ὅτε μὲν ἀνώρου τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ὅτε δὲ ἐκ νέου κατέπιπτε, ἐρωτῶ, διατί ὁ Λαοκόων νὰ μὴ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποτελῇ τὸν ἐπιτυχῆ καρπὸν τῆς ἀμίλλης, ἦν θὰ διήγειρε παρὰ τοῖς καλλιτέχναις ἡ ἀσῶτος πολυτέλεια τῶν πρώτων αυτοκρατόρων, διατί νὰ μὴ ἦτο δυνατόν ἵνα ὁ Ἀγνιδάνδρος καὶ οἱ βοηθοὶ αὐτοῦ ὧσι σύγχρονοι ἐνός Στρογγυλίου, ἐνός Ἀρκεσιλάου, ἐνός Πασιτέλου, ἐνός Ποσειδωνίου, ἐνός Διογενούς; μήπως καὶ τὰ ἔργα τῶν καλλιτεχνῶν τούτων δὲν ἐξετιμῶντο ὡς ἴσα ἐν μέρει πρὸς ὅ,τι ἡ τέχνη παρήγαγε ποτε; καὶ ὅταν ἔτι ὑπῆρχον ἀναμφισβήτητα τεμάχια αὐτῶν, ἦτο δὲ ἄγνωστος ἡ ἐποχὴ τῶν φιλοτεχνησάντων αὐτά, ἐποχὴ, ἦν ἐξ οὐδενὸς ἄλλου δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ἢ ἐκ τῆς τέχνης αὐτῶν, ὅποια θεῖα ἐμπνευσις θὰ παρεκόλυε τὸν γνώστην ἀπὸ τοῦ νὰ κατατάξῃ αὐτὰ εἰς

1) Geschichte der Kunst S. 347.

2) Οὐχὶ Ἀπολλοδώρου ἀλλὰ Πολυδώρου.

1) Ἀθηνόδωρος δὲ καὶ Δαμίας . . . οἳτι δὲ Ἀρκαδίας εἰσὶν ἐκ Κλείτορος. Φωκ. κερ. 9 σ. 819 ἐκδ. Kuhn.

2) Plinius lib. XXXIV. sect. 19 p. 653 edit Hard.

ἐκείνους ἐπίσης τοὺς χρόνους, οὓς ὁ κύριος Βίγκελμαν φρονεῖ ὡς τοῦ Λαοκρόντος μόνον ἀξίους;

Ἄλθες ὅτι ὁ Πλίνιος δὲν σημειοῖ ἠρητῶς τὴν ἐποχὴν, ἐν ἣ ἤκμασαν οἱ τὸν Λαοκρόντα φιλοτεχνήσαντες καλλιτέχναι. Ἄν ὅμως ὄφειλον νὰ συμπεράνω ἐκ τῆς πλοκῆς τοῦ ὄλου χωρίου, πότερον μεταξὺ τῶν ἀρχαίων μᾶλλον ἢ τῶν νεωτέρων καλλιτεχνῶν θέλει αὐτοὺς νὰ κατατάξῃ, ὁμολογῶ ὅτι πιστεύω ὅτι μείζων πιθανότης περὶ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ παρατηρεῖται. Κρινάτω τις ἐκ τῶν κατωτέρω.

Ἄφου ὁ Πλίνιος λεπτομερέστερόν πως ποιεῖται λόγον περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ μεγίστων καλλιτεχνῶν ἐν τῇ γλυπτικῇ, περὶ τοῦ Φειδίου τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ Σκόπα, κατόπιν δὲ ὀνομαστὶ ἀναφέρει τοὺς λοιποὺς καὶ ἰδία ἐκείνους, ἐκ τῶν ἔργων τῶν ὁποίων ἔνια ὑπῆρχον ἐν Ρώμῃ, ἀνευ χρονολογικῆς τινος σειρᾶς, ἐξακολουθεῖ ὡς. *Nec multo plurimum fama est, quorundam claritati in operibus eximiis obstante numero artificum, quoniam nec unus occupat gloriam, nec plures pariter nuncupari possunt, sicut in Laocoonte, qui est in Titi Imperatoris domo, opus omnibus et picturae et statuariae artis praependendum. Ex uno lapide eum et liberos draconumque mirabiles nexus de consilii sententia fecere summi artifices, Agesander et Polydorus et Athenodorus Rhodii. Similiter Palatinas domus Caesarum replere probatissimis signis Craterus cum Pythodoro Polydectes cum Hermolao, Pythodorus alius cum Artemone, et singularis Aphrodisius Trallianus. Agrippae Pantheum decoravit Diogenes Atheniensis, et Caryatides in columnis templi ejus probantur inter pauca operum: sicut in fastigio posita signa, sed propter altitudinem loci minus celebrata.*

Ἐκ πάντων τῶν καλλιτεχνῶν, ὧν μνεῖα γίνεται ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, Διογένης ὁ Ἀθηναῖος εἶναι ἐκεῖνος, ἢ ἐποχὴ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀδιαμφισβητήτως καθωρισμένη. Οὗτος ἐκόσμησε τὸ Πάνθεον τοῦ Ἀγρίππια καὶ ἤκμασεν ἐπὶ Αὐγούστου. Ἐν τούτοις, ἂν σταθμίσωμεν ἀκριβέστερόν πως τοὺς λόγους τοῦ Πλινίου, φρονῶ ὅτι ἐπίσης ἀναμφισβητήτως καθωρισμένης θὰ εἴρωμεν τὰς ἐποχάς, καθ' ἃς ἤκμασαν ὁ Κρατερός καὶ Πυθόδωρος, ὁ Πολυδέκτης καὶ Ἐρμόλαος, ὁ δεύτερος Πυθόδωρος καὶ Ἀρτέμων ὡς καὶ Ἀφροδίσιος ὁ Τραλλιανός. Περὶ τούτων λέγει: *Palatinas domus Caesarum replere probatissimis signis. Ερωτῶ. Δύναται βεβαίως τοῦτο νὰ σημαίη μόνον ὅτι τὰ ἀνάκτορα τῶν αυτοκρατόρων ἐπληρώθησαν ἐκ τῶν ἐξόχων ἔργων αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν δηλ. ὅτι οἱ αυτοκράτορες ἀνεζητήσαν αὐτὰ ὁμοῦ πανταχοῦ καὶ εἰς τὰ ἐν Ρώμῃ ἐνδαιτήματα αὐτῶν μετεβίβασαν; βεβαίως ὄχι: δέον μᾶλλον δεδηλωμένως τὰ ἔργα αὐτῶν οἱ ἐν λόγῳ καλλιτέχναι διὰ ταῦτα τὰ τῶν αυτοκρατόρων ἀνάκτορα νὰ ἐπεξεργάσθησαν καὶ νὰ ἤκμασαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν αυτοκρατόρων τούτων. Ὅτι δὲ μεταγενέστεροι ὑπῆρξαν καλλιτέχναι, οἵτινες ἐν Ἰταλίᾳ μόνον ἐργάσθησαν, τοῦτο συμπεραίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἐξῆς ὅτι οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ μνεῖα αὐτῶν. Ἄν ἐν Ἑλλάδι ἐν προγενεστέροις χρόνοις ἐργάζοντο,*

τότε ὁ Πausanias θὰ ἔβλεπε τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ θὰ διέσωζεν ἡμῖν τὴν μνήμην τούτων. Καὶ ἀπαντᾷ πράγματι¹ παρ' αὐτῷ Πυθόδωρος τις, ἀλλ' ὁ Ἀρδοῦνιος σφάλλει θεωρῶν αὐτὸν ὡς τὸν ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Πλινίου ἀναφερόμενον. Διότι ὁ Πausanias ὀνομαστὶ ἀναφέρει τὸ ἀγαλμα τῆς Ἥρας, ὅπερ ὡς ἔργον τοῦ πρώτου εἶδεν ἐν Κορωνίᾳ τῆς Βοιωτίας, ἀγαλμα ἀρχαῖον, τὴν δὲ ὀνομασίαν ταύτην οἶδει εἰς τὰ ἔργα ἐκείνων τῶν καλλιτεχνῶν, οἵτινες ἤκμασαν εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους καὶ τραχεῖς χρόνους τῆς καλλιτεχνίας, μακρὸν πρὸ τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους· βεβαίως δὲ οἱ αυτοκράτορες δὲν θὰ διεκόσμησαν τὰ ἀνάκτορα αὐτῶν δι' ἔργων τοιοῦτου εἶδους. Ἐπίσης ἡπιονος προσοχῆς ἀξία εἶναι καὶ ἡ ἄλλη εἰκασία τοῦ Ἀρδοῦνιου, ὅτι ὁ Ἀρτέμων εἶναι πιθανῶς ὁ ὁμώνυμος ζωγράφος οὗτινος μνεῖαν ποιεῖται ὁ Πλίνιος ἀλλαχοῦ. Ἡ τοῦ ὀνόματος ταυτότης ἐλαχίστην μόνον παρέχει πιθανότητα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας ἐπὶ μακρὸν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ παραβίασις τῆς φυσικῆς ἐρμηνείας ἀλανόστου χωρίου.

Ἄν ὅμως κατὰ ταῦτα ἀναμφίβολον τυγχάνῃ ὅτι ὁ Κρατερός καὶ ὁ Πυθόδωρος, ὅτι ὁ Πολυδέκτης καὶ ὁ Ἐρμόλαος ἤκμασαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπὶ τῶν αυτοκρατόρων, τὰ ἀνάκτορα τῶν ὁποίων ἐπληρώθησαν διὰ τῶν ἐξόχων αὐτῶν ἔργων, φρονῶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀποδοθῇ ἄλλη ἐποχὴ καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς καλλιτέχναις, ἀφ' ὧν ὁ Πλίνιος προβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους δι' ἐνός *Similiter*. Οὗτοι δὲ εἶδιν οἱ τοῦ Λαοκρόντος καλλιτέχναι. Σκεψθῶμεν ὅμως, ὅτι ἂν ὁ Ἀγρίππανδρος, ὁ Πολυδωρος καὶ ὁ Ἀθηνῶδωρος ἦσαν τοσοῦτοι ἀρχαῖοι καλλιτέχναι ὅσον ὁ κύριος Βίγκελμαν αὐτοὺς θεωρεῖ, ὅπόσον ἀδεξιότητα θὰ προέδιδεν ὁ συγγραφεὺς ἐκείνος, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἢ περὶ τὴν ἔκφρασιν ἀκρίβεια δὲν ἀποτελεῖ μνησινόν τι, ὅταν ἀπὸ τούτων διὰ μιᾶς εἰς τοὺς νεωτάτους καλλιτέχναις μετεπίδα καὶ μάλιστα κατὰ τοιοῦτον τινὰ τρόπον.

Θ' ἀντεῖπῃ τις ὅμως ὅτι ἡ λέξις αὕτη *Similiter* δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν ὑπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐποχῆς συνάφειαν, ἀλλ' εἰς ἄλλο τι, ὅπερ οἱ ὡς πρὸς τὸν χρόνον τόσον ἀνόμοιοι οὗτοι καλλιτέχναι εἶχον κοινὸν πρὸς ἀλλήλους. Ὁ Πλίνιος δηλ. ὁμιλεῖ περὶ τοιοῦτων καλλιτεχνῶν, οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ ἐργάσθησαν καὶ οἵτινες ὡς ἐκ τῆς κοινότητος ταύτης ἄγνωστοι παρέμειναν, ὡν τρόπον ἤξιζεν αὐτοῖς. Διότι ἐπειδὴ οὐδεὶς αὐτῶν ἠδύνατο ἑαυτῷ καὶ μόνῳ νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἐπὶ τῇ ἀπὸ κοινοῦ ἐκτελέσει τοῦ ἔργου τιμὴν, διεξοδικὴ δὲ θὰ ἦτο πάντοτε ἡ ἀπαριθμησις πάντων τῶν τοῦ ἔργου ἐκείνου μετασχόντων, τὰ ὀνόματα πάντων τούτων παρημελήθησαν. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τοὺς καλλιτέχναις τοῦ Λαοκρόντος, τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς ἄλλους καλλιτέχναις, οὓς ἐπισχόλησαν οἱ αυτοκράτορες πρὸς διακόσμησιν τῶν ἀνακτόρων αὐτῶν.

¹ Ἐπειτα τὸ τέλος.

ΟΛΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

1) Libr. XXXVI sect. 4 p. 730.

1) Βοιωτικ. κερ. XXXIV. Σ. 778 Ἐκδ. Kuhn.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ.

(Διύλημα πρωτότυπον)

Τὸ εἶχα πλέον ἀποφασίση· τὴ στενοχώρια καὶ τὸ βῆρος ποῦ εἶχα· στήν καρδιά δὲν ἔμπορούσα νὰ βσταῶ ἄλλο. Μέρα τῆ μέρα αὐξάνειαν καὶ μ' ἐφθειραν, μού ἔσκαφταν χάος τρομερὸ καὶ δὲν μ' ἄφριναν ν' ἀναπαυθῶ, νὰ ζήσω. . . .

Τὸ εἶχα ἀποφασίση· ὁ κόσμος γιὰ ἐμένα ἦταν περιττός, μονότονος, θλιβερός καὶ ἐγὼ γι' αὐτὸν χαμένος.

Χωρὶς ἐλπίδα καὶ ἀγάπη, χωρὶς ζωὴ καὶ δόξα μού ἐφαίνονταν ὅλα σκοτεινὰ σὰν ἄδης. Ἐδῶ στὴ γῆ ἡ ζωὴ μου ἦταν ἀδύνατη. Ἐλπίζα, ἐλπίζα, μὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐλπίδα μου ἦταν χαμένη. Αὐτὴ πλοῦσια, ὁμορφὴ σὰν Ναρούδα, μὲ πλάτια, μὲ χάρες, μὲ νειάτα, καὶ ἐγὼ πνέρομος, φτωχός, ἀγνώριστος, κρυμμένος στὴν καταχνιὰ τοῦ κόσμου, μὲ μία καρδιά εὐαίσθητη καὶ τίποτε ἄλλο. Ὁ κόσμος τὸν πόνο μου δὲν ἔβλεπε, καθὼς καὶ αὐτὴ τὸ δάκρυ μου. Ὁ κόσμος τῶν ματιῶν μου ἦταν γιὰ ἐμένα περιττός, ὁ ἄλλος κόσμος, ὁ ἀγνώριστος κόσμος, ὁ ἀθάνατος, ποῦ ἔχει τὸ χωρισμὸ καὶ τὴν ἐνώση, μού ἦταν ποθητός. Σ' αὐτὸν ἀπεφάσισα νὰ πάω μὲ τὴν πονεμένη καὶ ἄμαρτωλὴ ψυχὴ μου.

Ἦταν νύχτα ἡσυχῆ· ὄλοῦθε ἐβασίλευε γαλήνη. Τὸ βῶλόγι ἐχτυποῦσε μεσάνυχτα καὶ τὰ κοκκίρια ἐφώναζαν ταῖς ὥραις ποῦ ἔχάνονταν ἀπὸ τὴ φθαρτὴ ζωὴ μας. Βασανισμένος καὶ σκεπτικός ἐφυγα ἀπὸ τὸ σπῆτι. Μὲ μονότονο καὶ διαπεραστικὸ βηματισμὸ ἐπερνοῦσα τοὺς δρόμους. Τὰ ψηλὰ καὶ πολυχρόμα σπήτια μὲ τὰ κατάκλειστα παράθυρά τους, ἄφωνα καὶ ἀκίνητα, ὅλα σειρὰ, σειρὰ στημένα, ἐστόλιζαν τοὺς δρόμους καὶ τὴ νύχτα. Μονάχα ὁ μονότονος ἦχος ἀπὸ τὰ βήματα τοὺς ἔδινε φωνή, τὰ πείραζε.

Τὸ φεγγάρι, μισό, ἀγιόμοτο, μὲ λίγα ἀστέρια ὀλόγυρα, ἐστόλιζε τὸν οὐρανό. Δύο σύγνεφα, ἓνα κατὰλευκο καὶ ἓνα ἀχνό, ἔτρεχαν τὸ δρόμο τους σιγὰ σιγὰ μὲ τὸ φύσημα τοῦ ἀγέρα.

Ἐτραβοῦσα τὸ δρόμὸ μου ἡσυχῆ· ἡ σκληρὴ ἀπόφαση ἀπὸ τὸ νοῦ μου δὲν ἐφευγε. Τὸ λυσασμένο καὶ ἀφρισμένο νερὸ τοῦ ποταμοῦ μ' ἐπερίμενε· ἐκεῖ ἦταν τὸ μνημά μου καὶ τὸ σῶβανό μου. Στὸ δρόμὸ ἐβασίλευε ἡσυχία καὶ μονάχα ἀπὸ μακρὰ ἀκούονταν παθητικὰ λαλήματα ἀπὸ νυχτοπούλια. Τὸ ποτάμι δὲν ἦταν μακρὸν, γιὰτὶ ἀκούετο τὸ τρομερὸ ἀνάβρασμα του. Βοοῦσε μὲ βασιλικὴ ἀντάρα. Ἐστάθηκα καὶ ἐκεῖ στηλωμένος ἀκούα αὐτὴν τὴν διαολικὴν ἁρμονία, ποῦ μὲ ἔκαμνε τόση ἐντύπωση. Ὑστερα σὰν νὰ αἰσθάνθηκα ποῦ ἦμουν, ἐκίνησα ἐμπρός· ἔφθασα στὴν ὄχτη. Τὰ καρλήκια ἐφώναζαν ἀκούραστα στὴν ἄκρη τῆς ὄχτης ἀνάμεσα 'ς τὰ χορτάρια καὶ ὁ καλαμιῶνας μὲ τὰ καταπράσινα φύλλα του ἐσειόνταν— ἐσύριζε

καὶ ἔσκυπτε στὸ τρεχούμενο νερό. Λίγα λεπτὰ ἔμεινε καὶ ἄπειραις ἀναίσθηταις σκέψεις ἐπέρασαν ἀπὸ τὸ νοῦ μου· πόσα ἐθυμήθηκα, πόσα γλυκὰ καὶ ποθητὰ. Μοῦ ἤλθε νὰ κλαῦσω· ἐθυμήθηκα τὴ μάνα, τὸν πατέρα, τ' ἀδέλφια, ὅλους, ὅλους. Φλόγα τρομερὴ μού ἐβασάνιζε τὸ νοῦ. Ἐκλείσα τὰ μάτια καὶ εἶδα ἐμπρός μου αὐτὸν τὸν ἄγγελο, αὐτὴ τὴ θεά, ποῦ μ' ἔστελνε στὸν ἄλλον κόσμο.

Κατὰρα . . . ἀπελπισία.

Ἐδῶκα μία ματιὰ στὰ τρεχούμενα νερὰ καὶ ἐμέτρησα τὸ βῆθος τους, ἐκινήθηκα ἐμπρός καὶ ἀπλωσα τὰ χέρια . . .

Τρομάρα μ' ἐπίασε θανατικὴ· ἔμεινα ἐκεῖ στὴ θέση μου στηλωμένος σὰν νὰ μὲ κρατοῦσε μία δύναμη ἀγνώστη, μαγικὴ. Ἐγύρισα . . . καὶ εἶδα νὰ μὲ βαστάη σφιχτὰ, σφιχτὰ ἓνα φάντασμα, μὴ σκιὰ κατὰμυρη, μία μάγισσα.

Ἐμεινα ἄφωνος, ἄλαλος, χωρὶς πνοή.

Μ' ἐτρέβηξε κοντὰ τῆς καὶ ἐκίνησε· ἐγὼ τὴν ἀκολουθοῦσα ἀναίσθητα.

Ἄφωνα καὶ αὐτὴ, μ' ἓνα ραβδί κατὰμυρο στὸ χέρι προχωροῦσε, προχωροῦσε.

Ἐφθάσαμε σ' ἓνα ἀκρογιάλι· ἡ θάλασσα ἦταν ἡσυχὴ καὶ τὸ κρουστὸ κύμα τῆς ἐχτυποῦσε σιγαλό, σιγαλό στὰ πετράκια καὶ στὸν ἄμμο. Τ' ἀγέρι ἐφυσοῦσε ἐλαφρὸ, ἐλαφρὸ. Ἐκεῖ στὴν ἄκρη τῆς θάλασσας τὸ φάντασμα μὲ μιᾶς ἔμεινε καὶ μ' ἐζύγωσε.

Ἀνατριχίλα πέρασε τὸ σῶμά μου. Ἄχ! πόσο γλυκὸ εἶσε ποτάμι, εἶπα, καὶ ἀναστενάξα.

— Τρελλέ, μού εἶπε, ἐπήγαινες νὰ χαθῆς, νὰ πνιγῆς τώρα στὰ νειάτα σου, στὴν ἀνοιξὴ τῆς ζωῆς σου. Δὲν εἶδες τὸν κόσμο πόσο βρασνίζεται, πόσο ἀγωνίζεται γι' αὐτὴ τὴ ζωὴ;

Αὐτὰ μού εἶπεν ἡ μάγισσα καὶ ὕστερα ἐσήκωσε τὸ χέρι ποῦ κρατοῦσε τὸ κατὰμυρο ραβδί καὶ μ' ἀγγίξε στὰ μάτια.

Μὲ μιᾶς μού ἐφάνηκε πῶς ἦμουν σ' ἄλλο κόσμο, σ' ἄλλη ζωὴ. Σκοτάδι καὶ χάος τρομερὸ εἶδα ἐμπρός καὶ ὕστερα μίαν λάμπη θεϊκὴ, μίαν οὐράνια φωταφία νὰ λάμπη ἐμπρός μου. Ἐκεῖ ἔμεινα σὰν χαμένος καὶ ἔβλεπα ἀχόρταγα.

Τὶ εἰκόνας τρομεραῖς καὶ γλυκαῖς, ποθηταῖς καὶ φριχταῖς εἶδε ἡ φαντασία μου.

Ἦ μία ἐρχόνταν κατόπιν ἀπὸ τὴν ἄλλη χωρὶς ἀνασασμό. Εἶδα νὰ περνοῦν ἀπὸ τὰ μάτια μου χωραὶς καὶ χωριά, ἀνθρώποι καὶ πράγματα ἀγνώριστα σ' ἐμένα. Μὲ ἀψηλὰ σπήτια, μὲ πλατυοὺς δρόμους, μὲ περιβόλια ἀθάνατα, μὲ ποτάμια κρυσταλλένια, μὲ λιμναῖς, μὲ βουνὰ καὶ κάμπους καὶ μὲ κάθε λογῆς θαυμαστό. Εἶδα νὰ περνᾶ ἀπ' ἐμπρός μου ἓνα ἀρχοντικὸ ἀμάξι μὲ ἄτια ἐκλεκτά, ποῦ ἔπερναν ἓνα καμαρωμένον κύριον, καὶ ἔπειτα ἓνα θεοστραβο διακονιάρη μὲ ξεσχισμένα φορέματα, μὲ πεινασμένη ὄψιν νὰ ζητᾶ ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεημοσύνη.

Ἐπειτα ἓνα γάμο, ἓνα βαφτίσι· χαραῖς, βιολιά, λαγοῦτα, τραγοῦδια· ἀνθρώπους νὰ μεθοῦν, νὰ δια-

σκεδάζου. Τί χαρά ποῦ ἦταν· μοῦ ἐφαίνονταν πῶς ἤμουν ἐκεῖ κοντὰ τους. Εἶδα χωριατοπούλεις ῥοδοκόκκιναις μὲ τὰς κουδουνάταις καὶ πράσιναις φορεσιαῖς των, μὲ τὰς λυγερὰς μέσαις των νὰ πηγάζουν μὲ τ' ἀθῶα τραγούδια τους στὸν κάμπο καὶ στὰ λιθόβια. Τοὺς ψαράδες μὲ τὰ κοφίνια καὶ τὰ δίχτυα τους στὰ ποτάμια καὶ στὴ θάλασσα.

Εἶδα ἀπ' ἐμπρός μου νὰ περνᾷ ἓνα νεοπληθῆ κροῦ λείψανο, ὅσο δεκοχτὼ χρόνων, καὶ πίσω γέρας πατέρας νὰ κλαίῃ χωρίς παρηγοριὰ τὸ μοναχὸ παιδί του, ποῦ ἦταν ἡ μόνη παρηγοριὰ κι' ἐλπίδα του.

Τὴ δυστυχία, τί θλίψη.

Εἶδα σ' ἓνα μικρὸ σκοταδερὸ δωμάτι νὰ ξεψυχοῦν ἀπὸ τὸ κροῦ καὶ τὴν πείνα δύο μικρὰ ὄρρανα πλάγι πλάγι καὶ ἡ τρελλὴ καὶ δύστυχη μάνα τους νὰ τρέχῃ στοὺς δρόμους νὰ ζητήῃ βοήθειαν.

Τὴ φριχτὰ καὶ τρομερὰ εἶδα. Ὁ νοῦς μου ἦταν σκοτισμένος, ριμμένος στὸ χῶος καὶ μαγεμένος.

Οἱ εἰκόνες δὲν ἔπυκνουν νὰ φεύγουν καὶ νὰ περνοῦν ἀπὸ τὰ μάτια μου ἀκούρασταίς, ἡ μία κατόπι ἀπὸ τὴν ἄλλη. Στ' ἀντίκρουσμα μιᾶς εἰκόνας μ' ἔπιασε ἀνατριχίλα, τὰ πόδια μου ἐκόπησαν καὶ δὲν μπορούσα νὰ σταθῶ. Ἐμπρός στὰ μάτια μου εἶδα ἓνα καταστόλιστο δωμάτι. Πεύκια ἀξετίμητα, εὐωδία οὐράνια, μετὰ κι' ἀσῆμι, καθίσματα χρυσοῦραντα βασιλικὰ, κάθε λογῆς στολίδι καὶ χάρις ἦταν ἐκεῖ. Ἐνα λαμπερὸ κρεβάτι σὲ μίαν γωνιὰ ἀστραφετὸν ὡς ἥλιος. Μὲ κατὰλευκα σεντόνια, μὲ μαλακὰ σὰν μάγουλα προσκέφαλα, εἶχε περῆρξον στὴν ἀγκαλιὰ του μία θεὰ, ἓναν ἄγγελον, ἓνα δικιάντι σὲ σκοτάδι, ἓνα ἀστὲρ σὲ μαυρίλα, μία πνοὴ σὲ γαλήνη, ἓνα δάκρυ σ' ἓνα γέλιο, ἓνα γέλιο σ' ἓνα δάκρυ. Τὴν ἐγνώρισα ἦταν ἐκεῖνη. Ἐκεῖνη μὲ τὰ ἐκφραστικὰ καὶ βελουδένια μάτια της, μὲ τὰ ῥοδοκόκκινα μαγουλά της, μὲ τὰ κορῶνινα χεῖλια της.

Τὴν θεωροῦσα, τὴν ἐθαύμαζα.

Ἐκεῖ ἑξαπλωμένη στὸ μαλακὸ καὶ εὐωδιασμένον κρεβάτι της, ἦταν ἀκόμη ἐξυπνη, ἀγρυπνη. Ὁ ὕπνος μὲ τὰ χρυσαῖα φτερά του δὲν τὴν εἶχε καταβλέει κι' ἔμενε σκεπτικὴ, συλλογισμένη, ἀκίνητη.

Τί τάχα νὰ σκέπτεται . . . τί νὰ ποθῇ . . .

Ἄχ! νὰ ἐμάντευα τὴν καρδίαν της, νὰ ξέρεα τὸ μυστικόν, τὴ βία ποῦ τυρῆνονοῦσε τὴν ὁμορφὴν, τὴν καυμμένην μελαγχροινὴν.

Ἀπὸ τὸ κατὰλευκον στήθός της εἶδα νὰ βγαίνῃ ἓνας πονετικὸς ἀναστεναγμὸς, ἓνα Ἄχ θλιβερό, θλιβερό ποῦ μοῦ ἔλυσε τὴν καρδίαν. Ἄχ! ἡ δύστυχη, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, πόσο βασανίζεται, χωρὶς παρηγοριὰ ἢ καυμένη, χωρὶς ἓνα σύντροφον στὰ πᾶθια καὶ στὴ λύπη της.

Δὲν μπόρεσα νὰ κρατηθῶ; τὰ δάκρυα μοῦ ἤλθαν στὰ μάτια; ἀναστενάξα κι' ἄπλωσα τὰ χεῖρια νὰ τὴν ἀγκαλιῶ, νὰ τὴν βάλω στὰ στήθια μου, νὰ τὴ φιλήσω, νὰ παρηγορήσω τὴν ἀπαρηγόρητην, τὴν φτωχὴν . . .

Ἀπὸ τὴ θέσιν μου δὲν ἐκινήθηκα· ἔμεινα σὰν βου-

βός. Ἡ θεϊκὴ λάμψη ποῦ εἶχα ὀμπρὸς μὲ μιᾶς ἐχάθηκε; ὅλα ἔφυγαν, διελύθησαν σὰν καπνός, σὰν χειμαδιὰ στὸ φύσημα τοῦ ἀέρα.

Ἄνοιξα τὰ μάτια καὶ εἶδα ποῦ ἦμουν. Τὸ κύμα ἐφλοίσβιθε ἀκόμη στὸ περιγιάλι, ὁ οὐρανὸς ἔλαμπε ἀπὸ ἀστέρια καὶ ἡ κατὰλευρη σκιά ἐκεῖ ὀλόρθη ἔμενε ἄφωνα . . .

Ἡ χώρα ἐφαίνονταν ἀπὸ μακρὰ καὶ ἡ ἡσυχία ἐβασίλευε. Ἐκίνησα γιὰ τὸ σπῆτι. Ἡ μάγισσα μὲ τὸ κατὰλευρον ῥαβδί της ἔμενε στὴ θέσιν της. Ἐπέρασα τὰ περιβόλια καὶ οἱ σκύλλοι ἐφώναζαν σὰν λυσσασμένοι· τὰ καλύβια σκόρπια ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἦσαν σὰν μνήματα.

Σὲ λίγο ἔφθασα. Ἡ φωτιὰ ἐφώτιζε ἀκόμη τὸ δωμάτι, καὶ τὸ κρεβάτι ἀπῆραχτο μὲ τὰ κατὰλευκα σεντόνια του· μ' ἔπεριμενε ὁλομόναχο. Ἡ γὰρ κοντὰ στὴ φωτιὰ σοβαρὴ, σοβαρὴ μὲ τὰ γαλανὰ μάτια της μὲ θεωροῦσε στὰ μάτια, σὰν νὰ μοῦ ἔλεγε πῶς μοῦ ἐφάνηκε ἡ πρώτη συνάντησιν.

Κέρκυρα (Ποταμὸς)

ΗΛ. Α. ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς τῶν Τράλλων καὶ μετ' αὐτὴν ἡ τοῦ παπύρου τοῦ Εὐριπίδου τῆς ἀρχιδουικῆς συλλογῆς τῆς Βιέννης, γενομένη πρὸ ἔτους περίπου, συνεδάλλοντο εἰς τὸ νὰ ἀνακινήσῃ τὸ περὶ τῆς μουσικῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλληνῶν ζήτημα, νὰ γραφῶσι δὲ οὐκ ὀλίγα περὶ αὐτῆς μάλιστα ὑπὸ τῶν Ch. Wessely καὶ C. E. Ruelle, ἀλλὰ ταῦτα οὐδαμῶς διεφώτισαν τὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῶν γνώσεων ἡμῶν περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου μέγους τῆς καλλιτεχνίας, ἐν ᾧ πάντως ὡς ἐν πᾶσιν ὑπεροχοὶ ἐγένοντο οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἱ τὰς βάσεις τῆς καλλιτεχνίας αἰωνίας θέντες. Κατὰ δὲ τὸ παρὸν ἔτος ἡ Γαλλικὴ-Κωμῶδια, ἀποφασίσασα νὰ διδάξῃ τὴν ἀθάνατον τοῦ Σοφοκλέους Ἀντιγόνην καὶ θέλουσα τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς τελειοτέραν καὶ ἑλληνικωτέραν νὰ καταστήσῃ, τὴν μὲν μελοποιῶσαν τῶν χορικῶν ὑπὸ τοῦ Mendelssonhn κατέλιπε, παρεκάλεσε δὲ τὸν διάσημον μελοποιὸν Saint-Saëns ὅπως αὐτὸς μελοποιήσῃ τὰ διδασθησόμενα χορικά ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωστῶν σημείων τῆς ἀρχαίας μουσικῆς. Ὁ Saint Saëns ἐρεῖσθεις ἐπὶ τῶν σοφῶν μελετῶν τοῦ διαπρεποῦς μελοποιῦ καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Βρυξέλλαις Βασιλικοῦ Ὀδείου κ. Fr. Aug. Gevaert, ὡς ἐκτίθεισιν οὗτος ἐν τῷ κατὰ τὸ 1875 ἐκδοθέντι διτόμῳ συγγράμματι αὐτοῦ «Histoire et théorie de la musique de l'antiquité», ἐξετέλεσε τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ. Τὸ τοιοῦτον αὐθις προὐκάλεσε συζητήσεις ἐν τοῖς φιλολογικοῖς καὶ μουσικοῖς κύκλοις, συζητήσεις, αἵτινες οὐπω εἶχον καταπαύσει, ὅτε οἱ Δελφοὶ ἐσήμειναν βαρυσήμαντον ἐξαγγελῶντες ἀνακάλυψιν ἀποσπασμάτων ὕμνου τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις ἄρτι ἐξετελέσθη ἐν Ἀθήναις, ἐν Πα-

ρισίους και τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ, μερίμνη τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς Καθολικῆς Ἐταιρείας Συμπνοίας και ὅστις ἐγένετο ἀφορμὴ ὅπως εὐρύτερον μελετηθῆ τὸ ζήτημα τῆς ἀρχαίας μουσικῆς.

Ὁ ὕμνος οὗτος ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ Θησαυρῷ τῶν Ἀθηναίων ἐν Δελφοῖς. ὃν οὗτοι ἴδρσαν ἐν δωρικῷ ῥυθμῷ και κεκοσμημένῳ διὰ χαριεστάτων ἀναγλυφῶν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Μαραθῶνι νίκης. Περί τὸν Θησαυρὸν δὲ τοῦτον κατὰ τοὺς μετέπειτα αἰῶνας συνήρχοντο αἰθεωρία, ἢτοι θρησκευτικὰ ἀντιπροσωπεῖται, ἀποστελλόμενα ὑπὸ τοῦ "Ἄστεος καθ' ὠρισμένους ἐποχὰς ἐκ παραδόσεως πρὸς ἐξύμνησιν τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀπτοῦς. Ἡ ἀντιπροσωπεῖα πλὴν τῶν ἀρχηγῶν αὐτῆς, οἵτινες ἐλέγοντο ἀρχιθέωροι και ἐξελέγοντο ἐν τοῖς ἐπιφανέσι τῆς πόλεως, περιελάμβανε και μουσικούς και ἀοιδούς. Ἡ ἐκτέλεσις δὲ τοῦ ὕμνου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, τοῦ Παιῶνος ὡς ἐλέγετο, ἦν τὸ κυριώτατον τῆς τελετῆς. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Παιῶνος ἦν πάντοτε ἢ αὐτή, τὸ ἐγκώμιον τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἔνιοι τῶν παιῶνων τούτων ἐκρίθησαν ὡραιότεροι τῶν ἄλλων, ἔτυχον μείζονος ἐπιτυχίας, ἐφ' ᾧ οὗτοι ἐνεχαράττοντο ἐπὶ μαρμαρίνων πλακῶν, προσκολλωμένων ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ Θησαυροῦ. Ἐν τοῖς παιῶσι τούτοις καταλέγεται ὁ ἀνακαλύφθεις ὕμνος τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις οὐχὶ ὄλος διεσώθη. Ἀλλὰ τὸ διασώθην, καθὰ ὁ διάσημος ἀρχαιολόγος και ἑλληνιστῆς Georges Perrot ἀποφαίνεται, ἀρκεῖ πρὸς ἐκτίμησιν τῆς συνθέσεως, ἥτις οὐδαμῶς στερεῖται ἐμπνεύσεως και καλλιτεχνίας.

Ἄμα τῇ ἀνακαλύψει τοῦ ὕμνου τούτου και τῇ βεβαιώσει ὅτι τὰ φερόμενα ὑπὸ τοὺς στίχους σημεῖα ἦσαν μουσικά, ὁκέψης ἐγένετο πρὸς ἀνάγνωσιν αὐτῶν και μεταφορὰν εἰς τὴν σημερινὴν εὐρωπαϊκὴν σηματοφωσίαν. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνεδέξατο ὁ ἱστορικός και ἐρασιτέχνης μουσικός κ. Théodore Reinach, ὅστις ἰδίᾳ ἐδασίσθη ἐπὶ τῶν παρ' Ἀλυπιδίου ἐν τῇ Μουσικῇ Εἰσαγωγῇ αὐτοῦ, ζήσαντος κατὰ τὸν τέταρτον μ. Χ. αἰῶνα, παραδιδομένων.

Ἀλλ' ὁ ὕμνος οὗτος οὐκ ἔστιν ὁ πρῶτος ὃν κεκτῆμεθα, διότι πρὸ πολλοῦ ἦσαν γνωστοὶ και ἄλλοι τοιοῦτοι, ὡς ἐσημειώσαμεν τοῦτο ἐν προτέρῳ τῆς Νεολόγου Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως φύλλῳ, οἵτινες, εἰ μὴ πάντως διηυκρίνησαν τὸ μουσικὸν ζήτημα, ἀποτελοῦσθιν ὅμως σὺν τοῖς παρὰ συγγραφέων λεγομένοις και τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὕμνοις τῶν πρώτων χρόνων τὸ κυριώτατον εἶρημα τῶν περὶ μουσικῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνώσεων ἡμῶν. Οἱ ὕμνοι οὗτοι εἰσὶν ἀληθῶς οὐχὶ πλήρεις, οὐχ ἥττον ἐγένετο σπουδαία ἐργασία ἐπ' αὐτῶν και δι' αὐτῶν, ὡς ἐξεστὶν ἰδεῖν ἐν οἷς λέγει ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ ὁ κ. Genvaert, ἡρατιθέμενος ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ αὐτοῖς μετὰ τοῦ μέλους ἐν εὐρωπαϊκῇ σηματοφωσίᾳ. Εἰδὶ δὲ οἱ ὕμνοι οὗτοι οἱ τῆς Καλλιόπης και τοῦ Ἀπόλλωνος, τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ, ὁ τῆς Νεμέσεως τοῦ Μεσομήδους. Κατὰ δὲ τὸ 1680 ὁ σοφὸς ἰνδουίτης Ἀθανάσιος Kircher ἀνεκάλυψεν ἐν τινι μονῇ τοῦ Ἁγίου Σαλβατόρου ἐν Μεσσηνῇ και ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ *Murgia universalis* μελωδίαν τοῦ πρώτου Πυθίου τοῦ Πινδάρου, μελωδίαν περὶ ἧς ὁ πολὺς Bæckh ἀποφαίνεται λέγων, ὅτι οὐ μόνον ἑλληνικὴ ἐστίν, ἀλλὰ και

πινδαρική, μὴ στερουμένη ὁδοῦ τινος χάριτος. Ἀλλ' ὁ νέος ὕμνος τοῦ Ἀπόλλωνος κέκτηται τὸδε τὸ ἐνδιαφέρον: ὅτι εἶνε ὁ πάντων πληρέστερος και ὁ πάντων ἐκτενέστερος, φανερὰ δ' εἶδιν ὑπὸ τοὺς στίχους τὰ σηματοφωμένα, ἃ εἰσὶ τὰ πλεῖστα στοιχεῖα τῆς ἀλφαβήτου, διότι, ὡς γνωστὸν ἐξ ὧν παρέχει ὁ Ἀλύπιος, δι' αὐτῶν ἐσημειοῦτο τὸ μέλος. Ὡς δὲ νῦν ἐν τῇ σηματοφωσίᾳ ἡ θέσις ἐκάστου σημείου ὁρίζει τὸ σημαινόμενον αὐτοῦ, οὕτω και ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μουσικῇ ἡ θέσις τῶν στοιχείων ὁρίζει τὴν σηματοφωσίαν αὐτῶν· οὕτως ἐχομεν <=λάμβδα πλάγιον, >=κάππα ἀνεστραμμένον, ἢ οὕτως, ὑπτίον ἀνεστραμμένον, διπλοῦν, ἐλλειπές, τετράγωνον, ὄρθιον, δεξιὸν κτλ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τούτων ὁ κ. Reinach ἐποίησατο τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ μέλους τοῦ ὕμνου. Οἱ κυριώτατοι ἤχοι τῶν ἀρχαίων ἦσαν τρεῖς ὁ Δώριος, ὁ Φρύγιος και ὁ Λύδιος, οὗς ἀρμονία ἐκάλουν, περὶ ὧν οὐ τὰ πάντα σαφῆ. Ὁ ὕμνος τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνῆκει εἰς τὴν δωρικὴν ἀρμονίαν κατὰ τὸν Reinach, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γενομένης συμπληρώσεως τῶν χασμάτων τοῦ ὕμνου και τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ μέτρου ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς γάλλου ἐκδότου τῶν ἑλλήνων τραγικῶν Henri Weil ἔταξε τὸ μέτρον αὐτοῦ εἰς πέντε χρόνους. Τὸ μέτρον ὅμως τοῦτο δὲν ἐφηρμοσθη μετ' αὐστηρᾶς ἀκριβείας, συμβιδάξεται δὲ ἀναμφιδόλως πρὸς σύστημα ἥττον ἀκριδῆς μουσικῶν φράσεων και ῥυθμικῶν περιόδων. Ὁ κ. Nicole, διακεκριμένος ἐν Ἀθήναις μουσικός, φρονεῖ ὅτι οἱ χρόνοι οὐχὶ ἀκριδῶς κρούονται, ἀλλ' ὅτι τὰ μέτρα δύνανται νὰ ἐκταθῶσι ἢ νὰ συσταλῶσι κατὰ τὴν διαγραφὴν τῆς φράσεως, ἢ τὰς ἀνάγκας τῆς λυρικῆς ἀπαγγελίας. Τοῦτο εἶνε συζητήσιμον· ἀλλ' ὁ κ. Perrot παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐντύπωσις τοῦ ὅλου ἡσματος φαίνεται κυροῦσα τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. «Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, λέγει γράφων ἐξ Ἀθηνῶν, οἵτινες κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἤκουσαν και ἐχειροκρότησαν δις τὸ τεμάχιον τοῦτο, δύνανται νὰ ὄσι βέβαιοι ὅτι ἤκουσαν μελωδίαν συντεθειμένην ὑπὸ τινος τῶν προγόνων αὐτῶν, αὐτὴν ταύτην. Ἦν ἐψαλλεν ἡ ἀπθῆς θεωρία παρὰ τὴν πηγὴν τῆς Κασταλίας, ἐκείνην, ἢν ἐδράβυσαν οἱ κριταὶ τῶν δελφικῶν ἀγῶνων και οὐχὶ ἀπόδοσιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐμπειρον νεωτέρου ἀρχαιολόγου».

Και ταῦτα μὲν ὁ G. Perrot· ὁ δὲ κριτικὸς τοῦ Temps τῶν Παρισίων κ. J. Weber, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς αὐτοῦ ἐκτελέσεως τοῦ ὕμνου, ἐπάγεται: «Ὁ ὕμνος ἐλέχθη ἐν πρώτοις μὲν γαλλιστί, εἶτα δὲ ἑλληνιστί, χωρὶς δὲ νὰ δυνηθῶν' ἀνεῦρω διαφορὰν ἐν ταῖς δυοῖς γλώσσαις. Γινώσκωμεν τούναντιον ὅτι ἡ μελωδία συνεδέετο στενωῶς τοῖς ἑλληνικοῖς ἔπεσι και ἐχρησίμευε νὰ περιβάλλῃ αὐτὰ, μένουσα αὐτῇ ἐν δευτέρῳ μοίρᾳ. Ἐξ ὧν εἰκάσω ὅτι ἡ μελωδία ἐν τοῖς τύποις αὐτῆς και μελιόμοις δέον νὰ προσδαμῶσθαι πάντως τῷ νῶ τῶν ἐπῶν. Δέον ν' ἀκούσωμεν αὐτὸν λεγόμενον ὑ' ὁ ἑλλήνων τῆς ἀρχαιότητος, ὅπως ἀποφανθῶμεν ὀριστικῶς».

Ἡ παρατήρησις τοῦ Weber, ὅτι τὴν πρωτεύουσαν θέσιν παρὰ ταῖς ἀρχαίους καταῖχον τὰ ἔπη, ἢ δὲ μουσικὴ παρηκολούθει αὐτοῖς δίκην θεραιπαιίδος, φανεροῦ ἀκριδῶς ὅτι ἡ ἀρχὴ ἐφ' ἧς τὸ μέλος τὸν ὕμνου ἐρείδεται ἀποδεικνύει αὐτὸ ἀρχαῖον, δικαιοῖ δὲ και

τούς άνευρίσκοντας όμοιότητας πρὸς τὰ εκκλησιαστικά ἄσματα καὶ πρὸς ἄσματα τῶν Tristan καὶ Iseult, ἢ τῆς ἀχανοῦς τριλογίας τῶν Niebelungen, ἦτοι πρὸς τὴν βαγνέρειον μουσικὴν, διότι, ὡς γνωστόν, ὁ Wagner τὴν μουσικὴν ὑπερέτριαν τοῦ ἔπους θεωρεῖ, γυναῖκα, ἥτις ὀφείλει ν' ἀφήνται ἐκείνῳ ὃν ἐξελέξατο. Τὴν ἀρχὴν τοῦ παρελθόντος ταύτην ἀποδέχεται καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ μελλοντος. Ἴδου τίνος ἕνεκα λόγου πράγματι ὁ ὕμνος ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην μουσικά τεμάχια τῶν βαγνερειῶν δραμάτων.

Ἐμπνύναμεν τὸν λόγον, ἐφ' ᾧ καὶ συντομεύομεν αὐτόν, παρατηροῦντες ὅτι πάντα τὰ τέως γραθέντα δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὀριστικὴ γνώμη περὶ τοῦ μέλους τοῦ ὕμνου, διότι τοῦτο οὐδαμῶς καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη ἐμελετήθη. Ἀσφαλές πως δύνανται νὰ θεωρηθῆ ἡ τόδε: ὅτι, ὡς ἐκ τῶν γραθέντων ἐξάγεται, ὁ ὕμνος μεθ' ὅλην τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ δὲ παρέσχεν ἡμῖν μέγα τι, δυνάμενον νὰ διαφωτίσῃ τὰ σκοτεινὰ σημεῖα τοῦ ζητήματος τῆς μουσικῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ἀναμείνωμεν ὅμως εἰδικωτέραν γνώμην. Ὁ κ. Gevaert, ὁ εἰδικώτατος περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδεμίαν ἐτι διετύπωσε γνώμην.

Περὶ τοῦ μέτρου, παρεκαλέσαμεν τὸν εἰδικῶς περὶ τὴν μετρικὴν ἀσχολούμενον ἡμέτερον φίλον καθηγητὴν κ. Ματθαῖον Παρανίκαν ὅπως πέμψῃ ἡμῖν ἀνάλυσιν αὐτοῦ. Τὴν παράκλησιν δ' ἡμῶν ταύτην ἐκπληρῶν οὗτος, ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς τὴν ὑποκειμένην ἀνάλυσιν.

Ἐν γένει ὁ ὕμνος ἔχει τὸ μεγαλοπρεπές καὶ τὸ ἐκκλησιαστικόν ὡς ἀπέδειξε τοῦτο καὶ ἡ ἐνταῦθα ἐκτέλεσις αὐτοῦ, ἴσως δὲ μείζων καὶ σαφεστέρα θὰ ἦτο ἡ ἐντύπωσις ἂν ἐξετελεῖτο οὗτος ἐν ὑπαίθρῳ. Περιέχοντες τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς παρατιθέμεθα καὶ τὰδε ἐκ τῶν τοῦ Georges Perrot λέγοντος:

«Πάν ὅτι δύνamai νὰ βεβαιώσω εἶνε ὅτι, κατὰ τοὺς κρείττους κριτὰς, ἡ μουσικὴ αὕτη, ἥτις πλησιάζει βεβαίως τῇ θρησκευτικῇ μουσικῇ, κέκμηται ιδιότη-τας κυρίας τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἡ ὡραιότης ἐν αὐτῇ εἶνε διαυγής καὶ ἡρεμος, οὐχὶ ἄνευ μελαγχολίας. Ἐν αὐτῇ ἀντιλαμβάνεται τις ἐν πᾶσι τὴν ἁρμονίαν ταύτην τοῦ θέματος καὶ τοῦ σχήματος, ἥτις συμβάλλεται εἰς τὸ μεταβάλλειν αὐτὸ κατὰ τὴν ἀπαιτήσιν τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ νοῦ τοῦ ὕμνου». Καταλήγων δὲ λέγει ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο ἀποδεικνυσθὲν ὅτι «οἱ Ἕλληνας, οἵτινες διέπρεψαν ἐν πάσαις ταῖς τέχναις, οὐδαμῶς ἠδύναντο νὰ ὑπολειφθῶσιν ἐν τῇ μουσικῇ».

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΜΕΤΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ

ΤΟΥ ΕΙΣ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΥΜΝΟΥ.

Ὁ ὕμνος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα εἶναι παῖαν, διὰ τοῦτο δὲ ἔχει τὸν λεγόμενον παιωνικὸν ρυθμὸν ἢ τὸ παιωνικὸν μέτρον, κύριον δὲ πόδα ἢ μέτρον τὸν παιώνα μετὰ τῶν παραλλαγῶν αὐτῶν κατὰ τὰ ἐξῆς σχήματα:

- α') παίων α' ὀ ὀ ὀ ὀ [πούς πεντάσημος].
- β') παίων β' ὀ ὀ ὀ ὀ » »
- γ') παίων γ' ὀ ὀ ὀ ὀ » »

Ὁ αὐτός δὲ σπανιώτατα ἀναλύεται εἰς πέντε βραχέα ὀ ὀ ὀ ὀ ὀ.

- Διαιρέσει τῶν δύο βραχέων γίνεται
- ε') ὁ ἀμφίμακρος ἢ κρητικὸς ὀ ὀ ὀ
- ς') ὁ βακχίος ὀ ὀ ὀ
- ζ') ὁ παλιμβάκχιος ὀ ὀ ὀ.

Τούτοις ἀναμίγνυνται ἐνίοτε ἐν ταῖς στροφαῖς καὶ τροχαῖοι.

Τῇ ἀρχῇ ταύτῃ στοιχῶν ἐπειράθην νὰ ἀναλύσω τὸν ὕμνον καὶ εὔρω τὸ μετρικὸν σύστημα, ᾧ ἐχρῆσατο ὁ ποιητὴς αὐτοῦ· οὕτω δὲ ὀποκατέστησα τὰ κῶλα, ἐξ ὧν σύγκεινται αἱ περίοδοι αὐτοῦ, αἵτινες σήμερον μένουσιν ἡμῖν ἀγνωστοί, ἐνόσφ δὲν εἶμεθα εἰσέτι βέβαιοι περὶ τῆς ὀρθότητος καὶ ἀκριβείας τοῦ μέλους αὐτοῦ.

Διὸ περιοριζόμενος τό γε νῦν εἰς τὴν μετρικὴν ἀνάλυσιν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν κατ' ἐμὲ πιθανὴν κατὰ τάξιν τῶν κῶλων, παρατίθημι ἐνταῦθα τὸ κείμενον μετὰ τῆς ἐνδείξεως τῶν μέτρων, κατὰ τὴν ἐμὴν διάταξιν.

Ἀπόδοσάμα Α'.

Τὸν κίθαρί[σει κλυτὸν] παῖδα μεγά-
λον Διὸς ἐρί[ω] σ' ἄτε παρ['] ἀκροκρη-
τὸν δε πάγον] ἀμβροτα πρό[πασι] θνα-
τοῖς προφαί[νει, λόγια,] τρίποδα μαν]τεῖον ὡς
εἶλες, ἐχ[']θρὸς ὃν ἐφρού[ρει δράκων,
ὅτε τεσ[']σιν βέλεσι] τρήσας αἰ[']όλον ἐλι-
κτὰν φυάν] συρίγμαθ' ἰ[']εἰς ἀθώ]πευτος
... .. δε Γαλατῶν Ἄρης
... .. ν ἐπέρας' ἄπεπτες
ΣΑΛΛΙΩ γένναν
.. ν θάλος φίλον
.. εδαμοιο λο
.. ρῶν ἐφορ
.. τεον κυ
.. ἐνακί
.. κ υθῆ ...

Ἀπόδοσάμα Β'.

α)

Ἐλικῶνα] βαθύδενδρον] αἰ λάχετε
Διὸς ἐρί]θρόμοιο θύγατρας εὐ[']ωλενοι,
μῶλετε συν[']μακρον ἴνα] Φοῖβον ᾠ-
δαῖοι μελ[']ψητε χρυ[']σοκόμαν] ὃς ἀνὰ δικό-
ρυννα Παρ]νασσίδος] τῆς δε πέ]τρας ἔδρανα
μετὰ κλυταί[ς] Δελφί[σιν] Κασταλίδος
εὐδύρου] νάματ' ἐπι[']νίσσεται]
Δελφῶν ἀνά] πρῶνα μαν]τεῖον ἐφέ]πων πάγον.

β)

Ἴθη κλυτὰ] μεγαλόπολις] Ἄθθις εὐ-
χαῖσι φερό]πλοιο καί]ουσα Τρι-
τωνίδος] δάπεδον ἄ]θραυστον' ἀγί-
οις δὲ βω]μοῖσιν Ἄ]φαιστος
αἴθει νέ]ων μῆρα ταύρων ὀ-
μοῦ δέ νιν Ἄ]ραψ ἄτμις] ἐς Ὀλυμπον
ἀνακίονα]ται· λεγὸ δὲ] λωτὸς βρέ-
μων αἰό]λοις μέλεσιν] ᾧδᾶν κρέ-
κει, χρυσέα δ' ἀδύ]θρους κίθαρις·
ἕμνοισιν] ἀναμέλπει]ται, ὃ δὲ θεω-
ρῶν πρόπας] ἐσμός Ἄ]θηδα λαχῶν ...

Μ. Παρανίκας.